

קונטרס

ככל אשר יזרוך

בהלכה ובהשקפה

פתח דבר

הנה היות ואנו עומדים עכשיו כאן בארה"ק בעת נסיון טרם הבחירות לממשלת הציונים, ובעת כזאת כבר אנו מורגלים לראות כל מיני הפרסומים לצורך הבחירות הקוראים לציית לקריאת הגדולים על החוב קדוש שיש בזה, ושלא יחשבו כלל אם לילך או לא רק "ככל אשר יזרוך" אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל וכדו', וכל כך גדלה כח המבלבל בזה ונתקבל אצל רוב הציבור עד כדי שכבר התחילו לצעוק על העדה החרדית וחסידי סאטמאר ונטו"ק למה הם מוחים נגד זה הרי כולם צריכים לעשות כל אחד כפי הוראות רבותיו, ואלו ואלו דברי אלקים חיים וכדו', גם התחילו כעת לפרסם שרביה"ק מסאטמאר זיע"א לא דבר אלא לתלמידיו וחסידיו אבל גם הוא הסכים שעל כאו"א לעשות כפי הוראת רבותיו בענין זה..

אבל האמת הוא שכל אלו הטענות בשקר יסודם ולא בחנם לא חשו רבותינו הגה"ק מסאטמאר זי"ע וגדולי העה"ח הגאונים זי"ע לטענות אלו ומחו בכל תוקף ועוז נגד פירצה זו כמו שמוחים נגד כל פירצה אחרת ואף שעדיין כבדו את גדולי המתירים וכבודם במקומם מונח, אכל כבר ביאר בספה"ק ויואל משה באריכות בטוטו"ד שגם קדושי עליון וגאונים יכולים לטעות, וטעות לעולם חוזר ואין לסמוך ע"ז, וכמוש"כ בספה"ק ויואל משה בהקדמה בד"ה והנה מה שאסור וכו', ע"כ חוב עצום מאוד לברר האמת גלוי לעין כל וימצאו עוד לבבות בכתלי ביהמ"ד וגם בחוצות וברחובות שיהי' להם תועלת מזה עכלה"ק, וכע"ז כתב בעוד כ"מ, (שכתב במפורש שבדבר הזה אף לאלי הנביא אין שומעין וכאשר יובא בס"ד לקמן בדברינו).

ויש להעיר עוד בזה מש"כ הגרי"ז מבריסק צוק"ל במכתבו מיום ט"ו אב שנת תש"ח לענין לקיחת כספים מהממשלה, שמתמרמר מאוד ע"ז וכתב שהשתדל מאוד שיבואו את דבריו לפני הראשי ישיבות בהאסיפה שדנו בזה וכותב בא"ד בזה"ל היום קיבלתי תשובתו כי בהכרעת הרוב נתקבל מה שנתקבל (באסיפת ראשי הישיבות להתיר לקיחת כספים מהממשלה) אבל לדעתי אין להביט על זה, כי התורה אינה קנין הרמי"ם והחובה למחות ולסתור את הפכמתם וכו' עכ"ל. (וטעם הדבר האיך יכולים למחות נגד רבנים המתירים יתבאר בעזה"י להלן בדברינו).

וע"כ באנו בכאן להצדיק את הצדיק דמעיקרא ולבאר דעת קדשם של רבותינו הק' זיע"א מפיהם ומפי כתבם ובקצת תוס' נופך כיהודה ועוד לקרא, להביא גם מד' הפוסקים וגדולי הדורות זי"ע מש"כ בזה וביאור יסוד דבריהם ועוד הוספנו לזה להביא גם ממקור דעת גדולי המתירים וצ"ל ולהוכיח לעין כל עד כמה התחשבו גם הם ביסודי האיסור והסכימו כולם שד"ז בעצם אסור ורק התירו בהוראת שעה באופנים מיוחדים דוקא ויש לראות ולהתבונן אם זה שייך כיום שנוכל לומר שעכ"פ לפי שיטתם יש איזה מקום להתיר זה ועוד ידיעות נחיצות בענינים אלו, והמסתעף.

ראשית יש לנו להבהיר שהדברים נכתבו במהירות גדולה טרם הבחירות, ובכל דבר ודבר אפשר להרחיב בהוכחות וראיות מדברי הפוסקים (לענין הלכה) מדברי ספרי השקפה (בענין ההשקפה) וספרי קורות העתים (לענין המציאות) אמנם גם מהמעט שכתבנו יכולים לקבל תמונה טובה בכל המצב הן מצד ההלכה, השקפה, ומציאות הדברים אליבא דאמת, ואנו מקווים בס"ד והזדמנות אחרת להוסיף מה שחסר ולתקן במקום שצריך תיקון וע"כ בקשתינו שטוחה לכל הקורא אם יש לו איזה הארה או הערה שלא ימנע טוב מבעליו ויהא בכלל מזכי הרבים, וזכות הרבים תלוי בו.

עוד יש לנו להוסיף שלא באנו בדברינו אלה להוכיח את אותן האנשים שהם כ"כ שקועים וקשורים באמונת הפארטיי (מפלגה) וכשיראו דברינו אלה הנאמרים באמת ובצדק לא יחשבו אף פעם, אם לקבל או לא, ותיקף ישתדלו בכל כוחותיהם לחפש איזה ליצנות על הדברים, או איזה שגיאה לתפוס עליו בכדי שיוכלו לבטל כל אלו הדברים ולחזור ולהרגיע מצפון לבם להטעות את עצמו לחשוב "שעושה טוב" כרצונו וכתאוות נפשו וע"ז יש לנו להקדים בכמה דברים.

(א) שכל דברינו נבנים על דברי הגה"ק מסאטמאר זי"ע (ונכלל בזה הביאורים שאין לסמוך כלל על הרבנים המתירים) שהתווכח עם כולם על אלו הדברים ושום א' לא היה בידו להשיבם כידוע, כיון שלא חידש שום דבר מעצמו רק הוכיח כן כדבריו מדברי חז"ל וראשונים ואחרונים וכדעת כל רבוה"ק מדורות הקודמים.

(ב) דאף אם ימצא איזה ראייה שאינו מוכרחת, ואפילו ימצא טענה שאינו נכון לגמרי לפי סברת הקורא עכ"פ אינו יכול לבטל מכח זה

הקדמה

תהי' אחרי רבים לרעות, ועיי"ש בבאמ"ח שם שכתב כ"ז הוא לענין לאו דאורייתא ובלא"ה יש ע"ז איסורים דרבנן ולאויין מדברי קבלה "כמעט אין מספר", וז"ל הגר"א וואסערמאן זיע"א בקובץ מאמרים עמ' קנ"ב קנ"ד באיסור התחברות לרשעים אין לומר כן כי הלכה ברורה שנתפרשה בכל הפוסקים ראשונים ואחרונים ואם באנו להעתיק דבריהם יקצר הגליון מהכילם עכ"ל.

ואכן ביי"ד העדה החרדית שאסרו בשנת תש"ט ההליכה לבחירות הדגישו בעיקר איסור זה, (וכן בספר "בעיות הזמן" דבר בעיקר מאיסור זה וכלקמן), שאיסור זה ידוע ומפורסם וברור, וכן שבאיסור זה כבר הורו רבותינו הקדמונים אבות הישוב הירושלמי הגרי"ח זאנענפעלד זיע"א ועוד גאו"צ לענין אסיפת הנבחרים וגודל כח הפס"ד שכבר נפסק מקדם ומכח זה פסקו הביד"ץ שליחותא דקמאי עבדינן (כאשר יובא לשונם להלן בס"ד).

אבל גם שם הזכירו עוד כמה איסורים מהנ"ל ככתחלת דבריהם שכתבו, והטעמים שישנו בזה לשלול את השתתפות וכו' "ובתי משפט לפי חוקי נכרים" וכו' וגם אח"כ אחר שהביאו איסור התחברות לרשעים כתבו "ועוד כמה נימוקים שאכמ"ל" וכתבו עוד אח"כ "ומכ"ש לניד"ד וכו' להעמיד ח"ו התרי"ג מצות חוקיה ומשפטי' על סף בהכרעה ובהצבעת יד של הכופרים בה' ותורתו" וכו' עיי"ש עוד ואח"כ בפס"ד בשנים אח"כ הזכירו במפורש האיסורים אחרים הנ"ל בויוא"מ (עי' במכתב מהגה"צ הר"מ סלאנימער צוק"ל שהזכיר האיסור כניסה לבית המינות שהוא ביהרג וא"י וע"ע בפס"ד ביד"ץ במשך השנים).

ובסימן קמ"א מבאר איסור החמור לילך להבחירות דמלבד מה שעובר אלאו דלפני עור על כל העבירות הנ"ל שעושים שם חברי הכנסת [כיון שברור שיעשה שליחותו וברשת הראב"ד הגרי"י פישער צוק"ל הוכיח כן מהתוס' במס' ב"מ, עוד אמר דלא רק **שעובר אלפני עור אלא הוה ממש כעובר העבירות בעצמו דבדיני שמים יש שליח לדבר עבירה** כמבואר בגמ' קידושין מ"ג ע"א (ועי' ש"ך חו"מ סי' ל"ב סק"ג ועי' גם רמ"א בחו"מ סי' שפ"ח סט"ו ופת"ש שם והגהו' רעק"א בחו"מ סי' קפ"ב דבשליח קבוע יש שליח לדב"ע גם בדיני אדם) ובלא"ה הרי הוה ממש כתרי עברי דנהרא שא"א לו לעשות כלום בלי כח המשלחים עי' ע"ז דף ו' ע"ב והפוסקים, ועי' בחפץ חיים ארורים אות ב' **דיש בזה גם ארור משגה עור בדרך** וידוע מאמר הגמ' שבועות דף ל"ו ע"א דארור בו קלקה בו נידוי רח"ל].

אבל גם בזה עצמו שהולך אל הבחירות (מלבד התוצאות שבוה) לשלוח באי כוחו אל השררה הטמאה הלזו בזה עצמו הוא **מודה בע"ז הטמאה הלזו** (כן כתבו גם רבותינו הגדולים הכת"ס ומהר"ם שיק ועוד הרבה גאו"צ מפורסמים באונגארן לענין הבחירות של הקאנגרעס של הרעפארעם כמובא בשו"ת מחנה חיים ח"ב או"ח סי' ה' ובפס"ד מהביד"ץ של הגרי"ח זאנענפעלד זיע"א בשנת תרע"ט (ולקמן בס"ד יובא לשונם) שמפורש בדבריהם להדיא דכל המשתתף בבחירות כאלו ה"ה מרים יד בתורת משה וכופר בתורה).

ונעשה ג"כ שותף באמצעות באי כוחו אשר המה יושבים שמא במקום הטמא וכו' (עי' בס"י ק"י לענין חברי הכנסת, שמביא ראי' ממתני' דמכות פ"א מ"ז דעד שלישי דינו כב' העדים ממש כיון שהוא שותף שוה עמהם ואע"ג שהיו יכולים להעיד בלעדיו, ובס' זאת חוקת התורה להגאון רי"ז מינצבורג זצ"ל הביא ראי' משם לענין לבחור בבחירות נשים האסורות, והוסיף בזה הראב"ד הגרי"י פ"ז דאין לטעון דהוה כשנים שעשוהו שהרי כיון דא"א אלא ע"י כולם הוה כזה אינו יכול וזה אינו יכול דהוה כעושה את כולה עי' גמ' שבת צ"ג ע"א) עי' בס"י ק"ד שמביא את דברי הרדב"ז וכדבריו כן נפסק בהרבה פוסקים בשמו שכל פעולה שהוא מראה בזה על דבר של כפירה הר"ז באיסור יהרג וא"י (וכ"מ מהפוסקים הנ"ל דהיינו טעמא באיסור זה עיי"ש ודו"ק).

ובס' זאת חוקת התורה (שם) מביא עוד ראי' מדין ביי"ד שהולכים ע"פ רוב וכופין את היחיד לכתוב הפס"ד כדעת הרבים ומיקרי שכל הבי"ד פסק כן וה"ה בזה שנקרא ע"ש כל הבוחרים כל מה שעושים שם נגד התוה"ק.

* * *

ואחרי שהבאנו עד כה כל אלו האיסורים הברורים והחמורים שהם ביהרג וא"י, א"כ נשאלת השאלה הפשוטה, האין מלאו לבם של כל אלו הת"ח ואנשי מעשה, שילכו מרצונם לעבור על כ"ז, אלא שכאן אנו רואים שלכולם יש להם כמה תשובות בסגנון אחד (מבלי להשיב כלל על כל אלו האיסורים הנ"ל) ואלו הן:

ככל אשר יורוך... לא תסור... אפי' אומר לך על ימין שהיא שמאל... אסור להרהר... יחיד ורבים... אמונת חכמים... וכדו'.

והנה כמו בכל התורה כולה צריכים אנו להתבונן, מהו הדעת תורה האמיתית בכל דבר ודבר, וכפי אשר קיבלנו מרבוה"ק מדור דור, ולא נתפתה לפסוקי התנ"ך ומאמרי חז"ל אשר מתפרסמים ע"י הכתבי העת ואנשי רוח, שבוודאי לא זו הדרך לקבל הדעת תורה ממקורות כאלו, וא"כ יש לנו להתבונן האם טענות אלו עכ"פ הם נכונים עפ"י דע"ת (ואז יתכן שלא נוכל למחות באותן שהולכים לבחירות עפ"י הוראות רבותיהן), אבל כאשר נעייין בספה"ק ויואל משה ושאר ספריו הק' ניווכח שגם על טענות כאלו לא השאיר מקום לשאלה

וביררם על נכון עפ"י דברי רבוה"ק מדור דור ומאחז"ל בכ"מ כאשר יתבאר לפנינו בס"ד דבר דבר על אופניו (ואף הוציא את ספרו זה ע"פ תבל ואף דרש ברבים ובהרבה זמנים ומקומות על פירצה זו, וכן עשו רבנו העה"ח למחות ברבים נגד פירצה זו אשר הולכים לבחירות הטמאות לממשלת המינוח אף שהיא ע"פ רבותיהם).

ראשית כל יש לנו לשאול כמה שאלות חמורות אשר יחייבו כל המתבונן בענין זה לילך ולברר את הדבר טרם יעשה מעשה בבהילות ומרוצה, וכמו שכן הוא דרכו של היצה"ר שלא ליתן לאדם לחשוב במה שיעשה (א) מה באמת התשובה על כל אלו האיסורים החמורים הנ"ל הרי כבר עבר מעת הקמת המדינה כ"כ הרבה שנים, ובכל עת שהולכים להשתתף בבחירותיהם, ובכניסותיהם, מפרסמים שוב את האיסורים הנ"ל בפירסום גדול וגם העדה"ח והרבנים הגאוה"צ בראשם מוחים ע"ז בדרשותיהם, ועם כ"ז לא מגיע שום תשובה מצד המתירים, כ"א הפירסומים ככל אשר יורוך וכו'.

הלא דבר הוא, הרי יש כ"כ הרבה ת"ח וגאונים הבקיעים בכל מכמני התורה למה לא ישובו אפי' איזה תירוץ דחוק עכ"פ מטעם והייתם נקיים וגו' (במדבר ל"ב כ"ב) שהרי היא חיוב גדול להציל א"ע מחשד. (ועי' בשו"ע יור"ד סי' רמ"ב סעי' ו' שאסור לחכם להורות דבר התמוה לרבים שנראה כמו שהתיר את האסור וכ' הש"ך סק"ז דהיינו שמתיר בסתם משא"כ כשאמר לשואל טעם בדבר ומראה לו פנים או שמביא לו ראיות מתוך הספר אז שרי).

(ב) ובפרט כאשר משתדלים בכל כוחותם "לפעול ולהפעיל" להביא להם עוד קולות שיבואו עוד אנשים להבחירות ומאחר שיש הרבה אנשים שמונעים א"ע מליילך מכח איסורים הנ"ל וודאי היה להם לפרסם שיטותיהם עפ"י התוה"ק שעי"ז יוכלו למשוך עוד הרבה קולות לצידם ומהו השתיקה הזאת.

(ג) גם עצם הדבר שמחייבים לצאת לבחירות מבלי להשיב שום תשובה על טענת הנ"ל, והרי לא נמצא בכל התורה כולה בדבר הלכה מדבר גדול ועד קטן אשר צד האוסרים יצאו בטענות ובירורים עפ"י התורה, ובמקום להשיב עליהם בבירור הדבר לאמיתה של תורה, משיבים המקילים ככל אשר יורוך וכו', ואדרבא, הרי אנו רואים שכמעט שאין אף דבר א' מה"ת שיהי' בזה מחלו' אף בדבר קל של דיקדוק הדין וכדו' שלא יהי' בזה תילי תילים של הסברים להראות פנים לכל צד, ועכ"פ בעלי הפלוגתא בעצמם וודאי שכן עשו בכל הדורות, לטרוח א"ע להצדיק כ"א את שיטתו בראיות והוכחות מש"ס ופוסקים, וא"כ כ"ש בדבר חמור מאוד כניד"ד והאוסרים מבארים היטב את טעמם עפ"י התורה האיך ילכו כולם עם ההיתר כזה בלי שום הצדקה הלא דבר הוא.

וד"ל רביה"ק מסאטמאר זיע"א בדרשתו בעיר בני ברק, פ' מטו"מ שנת תשט"ו (נדפס בס' מהר"י ט"ב בחלק דרשות מא"י עמ' ק"ס - קס"א), ואם היו נאספים ת"ח שבדור והיו מבררים הדבר עפ"י התוה"ק לא הייתי אומר שום דבר "אבל לע"ע אף אחד לא ברר מדיכין לקח מקור ההיתר, ואף כי באמת ת"ח יוראי ה' המה אבל ד"ז טעות הוא בידם ל"ז עכ"ל הק'. (ואינו מדברים מספרי המזרחיים שהוציאו ספרים עם הסברים מסולפים להצדיק שיטתם הצינונות או מה שהשיבו איזה אנשים ע"ה וריקים, אבל ששיבו בזה אחד מהגדולים שעליהם סומכים הציבור להחזיר זאת לא מצאנו) וא"א שלא חשש כלל לדברי האוסרים שהרי כולם החשיבו מאוד את העדה"ח וכל פסקיהם ואף בעניני כשרות וכדו' וכן הרה"ק מסאטמאר זיע"ע הרי הי' מקובל לכולם לגאון וצדיק, ודבריו נחשבו לכולם ולגדולי הדור בכללם כידוע, וע"כ וודאי זה צריך לעורר לכ"א איזה חשד דוודאי יש דברים בגו ואיזה טעם יש בדבר על כ"ז ואכן יתבאר על נכון בדברינו לקמן בס"ד.

ובאמת יש לנו תיקף קצת תשובה על קושיות הנ"ל, עפ"י מה שאנו רואים שרבנים המתירים לא החשיבו ד"ז כשאלה של הלכה אלא ענין התלוי בהשקפה, אם להתחבר לרשעים בכדי "ללחום בפנים" או שמוטב טפי לישאר בחוץ וללחום ככה ולא להתחבר אתם (עי' בס' בעיות הזמן עמ' ע' ז"ל "ובאמת אין מחלוקת אלא בתכסיסי ממלחמה והבנת המצב וכ"ה שם בעמ' נ' נ"א, ובקריינא דאגרתא ח"א סי' כ"ד שכ' בזה"ל ובכלל לא הגעתי בעוה"ר להוראה "וכש"כ בדבר שאינו מפורש בש"ע ותלוי כולו בשיקול הדעת" וכו' ואף בכל המכתבים בקריינא דאג' הם נכתבים כדרך אגרת שלום והשיב להשואל מה שהי' בדעתו אז אבל לעיקר הלכה לא נכנס בכל צדדי השאלה, ובעיקר סמך על הגדולים הגר"א קאטעלר והרב מטשעבין "שרוב הגדולים ס"ל דאין איסור עיי"ש בס' ר"ט - ר"י) ובס"ד בהמשך דברינו יתבאר כ"ז ביתר שאת. וע"כ כל דבריהם הוא על ענין התחברות לרשעים וחנופה לרשעים וכדו' ולא דברו כלל על אלו האיסורים הנ"ל, שהם ביהרג וא"י.

ומתחילה יש לנו להתבונן עפ"י ההלכה"א אם עפ"י הדין יש היתר לסמוך על הרבנים בסגירת עינים כאשר יודע שיש בזה צד איסור (דהיינו שהאיסור ידוע ומקובל מדור דור בלי פיקפוק, מאחר שהוא מפורשת בשו"ע או בשארי הפוסקים ולא הי' בזה מחלוקת וכמו שכן הוא לענין האיסורים הנ"ל שהם פשוטים וברורים לכו"ע להלכה וכנ"ל) ואינו יודע ולא שמע שום דחי', עפ"י תורה ע"ז (ואף שהרבנים עצמם לא ישבו לדון ע"ז מעולם, רק שדעתם כן מאיזה סיבה שיהי') ואז ניחזי אנן אם בכגון דא שייך ועשית "ככל אשר יורוך וכדו', ואח"כ נעיין בדבר הזה "מצד ההשקפה" אם יש בזה הענין "אמונת חכמים או אמונת צדיקים" וכדו'.

ועלינו להקדים ולגלות דעת שח"ו לא באנו לפגוע בכבוד התורה והצידיקות של אלו שהורו להיתר וכבודם הגדול במקומם מונח, רק מביאים אנו מדברי רביה"ק מה שביירר וליבן בספה"ק ויואל משה וש"א"ס מדברי הש"ס והפוסקים שא"א לסמוך ע"ז לעשות מעשה, ובוודאי שאין החיוב לעשות כן, ולהוציא מלב האנשים אשר כבר מכירים ויודעים שיש אסורים בהשתתפות בבחירות ואעפ"כ חושבים שבכ"ז צריכים לקבל החוות דעת של הרבנים החותמים לחיוב הליכה לבחירות, שד"ז אינו אמת לפי דעת תוה"ק, כאשר יתבאר לפנינו.

פרק א'

חלק ההלכה

(א) בדין יחיד ורבים הלכה כרבים, הביא רביה"ק בויוא"מ סי' קע"ג ממהרל"ב"ח בקונטרס הסמיכה (עי' בקו' הא' ב"ה, עד ד"ה ולא לבר) שהוכיח מתשו' הרשב"א (ח"ב סי' ק"ד) דלא שייך אחרי רבים להטות כ"א כשנושאים ונותנים בדין פנים אל פנים ופה אל פה או לפחות שנו"ע ע"י כתב משא"כ בלא"ה (ועיי"ש עוד בויכוחו עם הר"י בירב ושלענין זה גם הר"י בירב לא חלק עליו רק הי' ס"ל דאיצ"ל כדין הוראה וסגי בהסכמה בעלמא, ועי' בספר גט פשוט למהר"ם בן חביב בסוף בספר במערכת הכללים כלל א', שכ"כ, וכתב "שכן הוא להקת האחרונים" ז"ל דאין רוב בכ"מ אלא רוב הבא מתוך הכלל כמו שרמז בדבריהם בכנה"ג (סי' י"ג אות כ"ב) וכו' גם מהרש"ך ח"ב סי' קי"ט, כתב בהסכמת רובו מתוך כולו בעיניו "אבל אם לא היו כולם במעמד אחד רק שהשמש חילק לכאן"א בפנ"ע מילתא דפשיטא הוא דלא חשיב רוב למומר אחרי רבים להטות" וכו' יע"ש עכ"ל ועיי"ש בפרי תואר ליור"ד סי' ל"ט סק"ה ד"ה והגם, שכ"כ כדבר פשוט, וכ"ה בשערי תורה ח"ג כללים בענין רוב כלל ד' פרט י' אות כ"ב, ובמנחת חינוך מצוה ע"ח אות ב')

וכ"ה בדרשה בא"י הנדפס בס' מהר"י ט"ב עמו' ק"ס שהשיב בענין זה דיודע שיטת הרמב"ם דאחרי רבים להטות לא שייך רק אם מתאספין כולם יחד לדון בדבר ואחרי כל חו"ד שחזה כ"א את דעתו אז שייך לו' אחרי רבים וכו' וכ"כ גם המהר"א ששון בשו"ת תורת אמת סוס"י ר"ז דמה"ט יכול המוחזק לטעון קים לי כדעת המיעוט נגד הרוב ע"ש וכ"כ במשפטי ישרים (ח"א סי' רל"ח) וכ"כ בשו"ת אשדת הפסגה (חאבה"ע סי' י"ד) וע"ע בשו"ת ראש משביר ח"א סי' ז' ובשו"ת אהל יצחק חסיד בחי' להרמב"ם דף ג' ע"ד, ובשו"ת חסד לאברהם אלקלעי (חלק אור החיים סי' י"ח) ועוד.

(ב) וז"ל הגאון ר' ראובן גראזאוסקי ז"ל (היור"ר האגודה בארה"ב, עי' לקמן אודותיו ואודות מאמרו זו שהי' באסיפת האגודה) בעמ' ס"ט (אחר שהסביר "צדדי" היתר להשתתף בממשלת הציונים וכאשר יובא לקמן) אבל לגבי ההתנהגות עם הנטורי קרתא נראה שאסור לבזותם ולהשפילם או להתקוטט עמהם וכו' ואין לדונם כבעלי מחלוקת שמותר לספר עליהם לשה"ר "כיון שהם סומכין על רבותיהם הראוים לחלוק על חבריהם וכ"ש על קטנים מהם" "וכל שלא נמנו הכל במושב בי"ד אחד מותר לכ"א להורות כדעתו" (ועיי' מהרי"ט ח"א סי' ס"ח, ובחומ"מ סי' כ"ה, ובכנה"ג סי' ט"ז) ובשני בתי דינים לא שייך לא לתגודרו וכו' עכ"ל.

ומוסיף עוד (בעמ' ע') וגם במה שסוברים הנטו"ק שאין להשמע לרוב דעתינו כדעתם כי כל המאמינים אומרים שהמינים והרשעים אפי' כשהם הרוב, קשר רשעים אינו מן המנין כדאיתא בסנהדרין (כ"ו ע"א) ואינם בכלל ישראל, והמינים אומרים שהתורה והאמונה הם ענין פרטי וכו' ואם יתראה בעיני הבריות שאנו מודים בזה להציונים הר"ז כעין מודה בע"ז עכ"ל, וטענה זו אכן הובא בויוא"מ סי' קנ"ד - קנ"ח, ותורף דבה"ק שם היא דאפי' צדיק וגדול בחכמה ובמנין אם בא לעשות שלום והתחברות עם מחרפי ה' הר"ז נחשב כקשר של רשעים ואינו מן המנין (ומביא המהרש"א שכ' דהוה "כמחשבת ע"ז בזה, עיי"ש), ואי"צ לילך בזה אחר הרוב, וכן אמר בדרשות א"י תש"ט"ו (במהר"י ט"ב דרשות מא"י עמ' ק"ס) שיש השואלים מהו עם אחרי רבים להטות וע"ז אשוב דלא מיבעי אותן החפשים שאינם שומרים התורה דהם בוודאי אינם בכלל רבים שהרי אינן מן המנין ואפי' אותם האנשים שאינם נמנים על החפשיים" שמאמינים שמה שנעשה הוא בכלל הגאולה או אתחלתא דגאולה הם ג"כ אינם מהמנין, וכו'.

[ומש"כ שם בעמ' ס"ט וצריך לילך בה אחרי רוב המורים וכו' שם מיירי לענין האגודה עצמה שהם יחליטו ע"פ דיעות הרוב וע"ז מסיים אבל לגבי ההתנהגות עם הנטו"ק וכו' שאינם כפופים לדעת רבני האגודה כלל, א"א לבוא עליהם בטענות רוב וכנ"ל, ועל הטענה דקשר רשעים וכו' השיב ר' ראובן ז"ל (שם) ובאמת אין המחלו' אלא בתכסיסי מלחמה וכו' והלא זו היתה חטאת המזרחי שדרשו לשלום את הרשעים וכו' ועלינו להדגיש שהננו כמו שתדלנים וחצרות מלכות האומות ותו לא עכ"ל, הרי שלא דחה עצם הטענה דבקשר עם רשעים א"א לילך אחר הרוב].

(ועיי"ע בויואל משה סי' קע"א - קע"ה האריך בכ"כ טענות שא"א לדון בזה דין רוב כיון שהי' לכל אלו הרבנים כל מיני נגיעות, וגם יש פחד להגיד האמת, ושגם יש ביניהם רשעים ובכ"ה הוה קשר בוגדים ובלא"ה א"א לילך אחר הרוב בדבר המקובל בכירור שדע"ת היא לאיסור, עי' בפנים כ"ז

ג) והעיקר היסוד בזה הוא מה שהובא בס' מקאטאוויטץ ועד ה' אייר עמ' 69 מכתב מהבד"ץ העה"ח הראב"ד הגרז"ר בענגיס והג"ר יצחק רייזמאן והג"ר דוד יונגרייז והג"ר פנחס עפשטיין שנשלח ביום א' שבט שנת תש"ט לר"י ראזנהיים ראש האגודה בארה"ב - לענין הבחירות וז"ל "ובשבתנו יחד" הבד"ץ שלנו ואחרי שהובא אלינו "גם דעת גדולי התורה האמיתיים" שבארצינו הק' שליט"א באנו להכרעה שלילית גמורה ע"ז וכו' ואין אנו בדעה של אחרי רבים להטות כי כלל זה לא נאמר על הלכה וודאית ולזה שומעין למו שאמר בהלכה וכמש"כ ברפ"ד דמס' פאה, עכ"ל, (ובקר' דבר ה' זו הלכה עמ' ק"צ מובא כן גם מהגה"ק ר' בנימין ראבינאוויטץ זצ"ל חבר הבד"ץ העה"ח).

ובדבר הזה הביא בויוא"מ סי' קע"ה שבדורו של כת ש"ץ הי' הגה"ק מהר"י ששפורט זי"ע היחיד בדורו שהי' לוחם נגדם והי' טוענים נגדו טענת אחרי רבים וכמוש"כ בספרו ציצית נובל צבי "והיו מוכיחים אותו על פני האם חכם אתה מכל חכמי ישראל הקרובים והרחוקים שקיימו כ"ז וכו' ועם קצת בעלי שכל היו דברי ואם מעטים הם נשמעו למאמרי לומר "לא תסורו מאחרי קבלתינו" וכו' עכ"ל, והדבר פשוט דכיון שדבר המקובל מרבתינו הראשונים והאחרונים א"א לבטל שבכה"ג אף הסנהדרין והנביא אינו יכול לבטל (כ"א בשוא"ת או בהוראת שעה משא"כ בניד"ד וכדלקמן בס"ד) א"כ כ"ש דא"א לבוא מכח רוב לבטל דברי היחיד כיון שהוא אומר כפי ההלכה הפשוטה והברורה מדור דור, (וכן הביא בויוא"מ בס"י קנ"ח מהיעב"ץ ז"ל עיי"ש).

וכ"ז היא לענין "דין רוב" שא"א לקבוע הלכה כמותם ויכולים וכל אלו שאינם כפופים תחתיהם אינם צריכים לציית לזה, כ"א לפסק בי"ד האוסרים.

אבל באמת יש להתבונן גם לענין אנשי האגודה האם שייך אצלם "החשוב" לעשות כציווי הרבנים במה שהוציאו קו"ק להליכה אל הבחירות (ואח"כ נדבר בחלק "אם יש היתר" לעשות כהרבנים המתירים ומצוים לכך).

פרק ב'

ובכדי שלא יחשוב הקורא דכל ענין זה אינו צריך לשום בי"ד או מורה הוראה רק הוא דבר של השקפה גרידה אשר כל ת"ח ופרנס הציבור יכול להחליט בזה ע"כ נביא מקודם את דברי הגאון ר' ראובן גראזאווסקי ז"ל (חתן הגאון הגדול מוה"ר ברוך בער לייבאוויטץ זצ"ל ר"מ דקאמעניץ) בעמח"ס חידושי ר' ראובן על הש"ס ויו"ר אגודת ישראל בארה"ב, ודבריו האלו נאמרו בעת כינוס האגודה "היחידה" שדנו בענין השתתפות בממשלה בא"י בצדדי האיסור וההיתר, והוא מספר "בעיות הזמן" בעמ' נ"ב.

וז"ל אמרתי באסיפה שא"א לפסוק בזה ולחזות דעת מרחוק כיון שהדבר הוא "מעשה איסור מצד עצמו" וממעם זה אפי' אם נודע שמשום צורך השעה מצאו גדולי תורה שבארץ שהדבר נחוץ "והתירו למעשה אין לנו להביע את שביעית רצונינו על כך והנני לבאר את טעמי ונימוקי, ענין השתתפות בממשלה לפי מובן הפשוט וכו' והנה כ"ז אסור מצד עצמו ומצד התוצאות הנובעות מזה וכו' (ומפרט איסור התחברות לרשעים, וכ"ש בניד"ד שבזה כלולים מעשה עבירה ממש ועניני כפירה וכיון שא"א למחות על כל דבר הר"ז בעיני הרבים כהסכמה ויש חיה"ש, ועוד שע"י ההשתתפות ובפרט ע"י ההישגים שמקבלים מהם באים עי"ז להחניפם, ולאזהבם וליגרר אחריהם, שיש בכ"ז איסורים חמורים ובפרט במסיתים ומדיחים שיש כמה לאוין שלא לאזהבם רק לשנאתם עי"ש שהאריך בכ"ז הרבה).

ומסיק ולכאורה הדבר פשוט שהשתתפות בממשלה אסורה אבל מ"מ א"א לפסוק בזה הלכה למעשה מרחוק מבלי ידיעה והבנה מרובה במצב הענינים, שכ"ז כשאין הדבר נעשה מחמת הכרח ואונס גמור להציל מה שאפשר "להציל מגזרת השמד חלילה", שבאופן זה "יכול להיות" שאי"ז מעשה השתתפות והתחברות והסכמה אלא מעשה אונס וכו', וכדברים האלו אמר גם הגר"א קאטלער בשנת תש"ט כמובא בס' מקאטאוויטץ פרק י"ד שמנה שם הוא טעמים האלו לאיסור ולהתיר עיי"ש. וע"ז מאריך להביא הרבה ראיות דבמצב של עת לעשות לה' "באונס גמור" יש מקום לדון להקל בכ"ז, אבל בכל זאת חזר על ראשית דבריו ואמר, אבל הקדמתי "שצריך לזה הבנה עמוקה במצב הדברים וגם שיקול דעת גדול של תורה ומסורת אבות כי הם דברים תלזים בשערה "והמורה בזה צריך שיהי' גיהנום פתוח לו מתחתיו" כי התורה וישראל תלזוין על כף הוראתו.

ועוד תנאי צריך בזה כי כיון שאין "הוראת היתר ההשתתפות בממשלה אלא בעין עבירה לשמה" להצלת ישראל צריך מדבר להעשות מתוך אונס גמור" וכאלו כפאו שד" ושללא ליתנהי מעבירה כיעל וכאסתר וכו' ושללא לכבדם יותר מהמוכרח וכו' וכ"ש העתון של האגודה שהיא צריך לגלות פני הלוט ולצאת במלחמה

גלויה ולא לגלות טפח ולכסות וכו' וכ"ש שצריך לשקף את המונות ולכנות לה שם לגנאי וכמו שנפסק ב"ד הל' ע"ז סי' קמ"ו סעי' ט"ו.

ומטעם זה אפי' אם עפ"י ה"הוראת ב"ד" הותרה השתתפות בממשלה למעשה אין לנו לקדם בכרחה את ההשתתפות הזו כי מזה יבא העם לידי מסקנה שההשתתפות עצמה היא דבר טוב וכו' והאריך עוד בד"ז, ובעמ' ס"ו ממשיך לומר אבל כמוכח ש"לזה צריך שיהיו השלוחים אנשי חיל, אנשי אמת, יראי אלקים, ושונאי בצע, וחכמים שידעו את אשר לפניהם "עוים כנמר ורצים כצבי במלחמת ה" כחומה ולא כדלת הסובבת על צורה, ואשר יוכלו לדבר את אויבים כשער, וכו' וחוזר עוה"פ לדבר על היתר ההצלה ומסיים וכל המגיד דעתו בזה לש"ש הר"ז דעת תורה וצריך לילך בזה אחרי רוב המורים "שהנם ראויים להוראה בדור הזה" עפ"י גדלותם בתורה ובחכמה ואלקים נצב בעדת קל.

ואח"כ אמר כמה טעמים מה דרב"ז יש להיזהר שלא להתקוטט עם חברי הנטו"ק (א) שהם יכולים לסמוך על רבותיהם שאסרו כן "ובשני בתי דינים ל"ש לא תתגודדו ואדרכא הם בדמותם מילתא למילתא אומרים "שבת דין של האגודה" חולקים על רבותיהם מדור העבר (אבל ג"ז אינו נכון וכו' הב' אמר דאם יתקוטטו עמהם יתראה באמת כקשר רשעים וכאילו מחזיקים בשיטת הציונים ח"ו וכנ"ל) השלישית, כיון דבעיקר הדבר צדקו הנטו"ק" שצריך לצאת למלחמה גלויה בדברים שהם יהרג וא"י (דהיינו גזירת הדת) ואף "בית דין הסובר" שלפי המצב דהאידינא שהדרך של לצורך טובה יותר לתכלית הלא מביין כ"א שמצב יוכל להשתנות לרעה חלילה "מה שעלול מאד להתרחש עפ"י הסברא הישרה", ואז מוכרחים כולנו עפ"י הדין להיות כהנטו"ק ועוד יותר מהם וכו'. עכ"ל.

[וכדברים האלו ממש כתב גם במכתבו המובא בס' מקאטאוויטץ עמ' 190 בראשונה אקדים שלא הי' דברינו בזה להכריע או לפסוק האיך יתנהגו בארץ וכ"ש שלא להכריע ולפתור שום פסק משום ב"ד שבא"י אלא לאיך גיפא היו דברינו שאנחנו מרחוק אין אנו צריכים להכריע בשאלה כה חמורה וכו' וגם כי זה שהוא במקום ודן למעשה יש שהוא מכריע מלעשות לכתחילה משום עת לעשות לד' ומשום בחור את הרע במיעוטו וכו' ויש שהוא בגדר דיעבד דלא עבדינן עובדא ולא מפקינן מחזקת'י. וכו'.]

והנה הרבה יש לנו ללמוד מדרשתו זו ראשית יש לידע שלא הי' זאת דרשה בעלמא, רק הי' נאמר זאת לפני גדולי רבני האגודה שעמדו בראש הצווי להליכה להבחירות וגם הם הסכימו לכל זה וכמו שמתואר בספר מקאטאוויטץ ועד ה' אייר (שהוציא לאור ר' צבי וויין מגדולי עסקני האגודה) פרק י"ב שהי' הכינוס בארה"ב בטבת שנת תש"ט בשיבת מועצת חכמי התורה (והי' אז הגאון ר' ראובן הי"ר עד שנת תשי"ב ואז נבחר הגר"א קאטלער ז"ל ליו"ר) והשתתפו באסיפה הג"ר ראובן גראזאווסקי והג"ר אהרן קאטלער הג"ר יעקב קאמינעצקי הג"ר משה פיינשטיין הג"ר אליהו מאיר בלאך ועוד היו שם אורחים מארה"ק הג"ר זלמן סאראצקין והג"ר מיכל פיינשטיין זכרונם לברכה, והחלטת האסיפה היו כאותן המסקנות שמוכא לעיל בדרשה הנ"ל. וגם נאמר שם בהחלטת האסיפה "אך אם אפשר להשיג השגים גדולים בעיני דת יסודים שיובטחו למפרע בעד ההשתתפות" או "יש מקום לדון" בדבר ההשתתפות בתור הוראת שעה ועת לעשות" על דבר פרטי ההצעות וערכן אם כדאי לוותר בשבילן להשתתף בממשלה יש צורך לדון במקום מקרוב עם גדולי התורה שבא"י, מרחוק א"א לדעת ולדון על הפרטים השונים עכ"ל ההחלטה (כמובא בס' הנ"ל שכל דבריו שם מיוסדים על פראטאקאלע"ן ומכתבים המקוריים כמו שמצוין שם, ועיי"ש בהקדמה).

נמצאים למדים מכ"ז הדברים דלהלן.

(א) שסברו גם גדולי האגודה (שעליהם סומכין להתיר הבחירות) שד"ז הוא בעצם איסור חמור ונורא, ורק משום עת לעשות, והוראת שעה "יש מקום להתיר" ושהמורה בזה צריך שגיהנום יהי' פתוח לו מתחתיו" וא"כ צ"ל ברור לכל מי שרוצה להתיר לעצמו ד"ז וסומך על הרבנים, שאכן יש היתר שביירו להלכה שד"ז "מותר" מכח הוראת שעה ופסק דין, ולא קו"ק בעלמא שיש מצוה לעשות כן.

(ב) הודגש כמה פעמים בדרשה הנ"ל וכ"ה מוזכר בהחלטת האסיפה כנ"ל שלא רצו לפסוק הלכה למעשה להיתר רק דברו על צדדי ההיתר דיש מקום לדין להתיר וצריך שידונו בזה רבני ארץ ישראל בדבר אם יכולים באמת להתיר בזה, והוא דבר שלא הי' במציאות כלל, שמעולם לא ישבו המועצגדה"ת או אפי' איזה אסיפה כ"ש של רבנים שידונו בזה להלכה אם מותר או אסור, עי' בספר מקאטאוויטץ פרק ו - ז' ופרק ט' ועוד כ"מ שמוכיח כן מהפראטאקאלע"ן והמכתבים המקוריים מזמן ההיא שלא הי' בזה שום החלטה ורק אנשי האגודה החליטו בעצמם שכן עליהם לעשות והעסקנים ההם אמרו כן במפורש כמ"פ, ובשנת תש"ט הוצאו קו"ק בג' כרוזים (א) הרבנים המזרחים מהרבנות (ב) הראשי ישיבות (ג) האדמורי"ם ומתוך 19 חברי המועצגד"ת חתמו רק 7 והרוב לא

חתמו כלל אז ביניהם גם הרב מטשעבין ז"ל, וכ"ז לא הי' ע"י שנו"נ ביחד, ולא הוזכר בקו"ק שיש איזה שאלה או צד איסור בזה כלל ושדנו בזה כ"א כהודעה בעלמא.

ג) בדרשה הנ"ל מודגש כמ"פ שהאגודה סומכין על "הבי"ד" שלהם, וד"ז באמת פלא שהרי מעולם לא הי' לאגודה שום בי"ד כי אם מועצת גדולי התורה שזה מורכב עפ"י רוב מאדמורי"ם וראשי ישיבות, כידוע, וצ"ל דכוונתו הוא שהם כעין בי"ד וס"ל דאי"צ לזה ממש בי"ד כיון שהוא רק ענין של השקפה (כנ"ל שכ"כ בכ"מ) האיך מסתכלים על המצב הדברים (והגם שעדיין צב"ג כיון שמדובר מענין איסורים חמורים וצריך לזה הוראת שעה ומשום עת לעשות וכו' האיך יתירו בלי בי"ד גמור). והרי עצם התייסדות המצעג"ת לא היה לצורך פסקים כ"א שיהי' כח רוחני שישגיחו ויחליטו בעניני הפאליטיק וההנהגה השייכת לכלל ישראל, ועכ"פ גם לדבריו צ"ל עכ"פ התנאים הנ"ל שהחשיב בדרשתו א) שיהי' לו להמורה "ידיעה ברורה במצב הענינים" ולא שנסמוך על גדולתו בתורה או על רוה"ק שלו ועל קדושתו כשאינו בקי כלל בהויית הענינים, דבכה"ג וודאי א"א לו להכריע בד"ז וכמו בכל דיני התורה דקיימ"ל תורה לא בשמים הוא, וכידוע ואהמל"ב בראיות. ב) שיהי' לו עכ"פ "שיקול דעת גדול של תורה" דהיינו שיהיו ראויים להוראה בדור הזה עפ"י גדולתם בתורה ג) וביראה. ד) ובחכמה. ה) ואם שיהי' לו בזה "מסורת אבות" שידע דרכי ההוראה המקובלת לנו מאבותינו ורבוה"ק בכגון מצבים כאלו, כלשונו לעיל.

ד) והנה בענין מהותם של הרבנים הרי ידוע מפי ספרים וסופרים גדול החורבן של הרבנים שאינם הגונים שהם הגורמים כל הרעות שמשפיעים על הציבור ועל המנהיגים הישרים וצדיקים שילכו גם הם בדרכם הרע (עי' ויוא"מ סי' ק"ס) ובויוא"מ סי' קע"ג כותב בזה"ל והאסיפות הנעשים בעולם ערכוביא גדולה ביניהם שיש בתוכם הרבה שיש להם דיעות כוזבות ונגיעות עצומות וכו' ואף שהיושבין עמהם נקיים וכו' הם מבלבלים ומסלפים את דבריהם (ומובא כן מזקיננו הגה"ק הישמח משה זי"ע) ומבואר בשו"ע חו"מ סי' ג' ס"ד דאם יש בתוך הבי"ד גם אנשים שאינם מהוגנין "לא הוי בכלל בי"ד" דהוה קשר בוגדים ומקורו מסנהדרין דף כ"ו ע"א דפסי' ז"ל ע"ז דהיכא דבעינן בי"ד נמנין זהו אינו מנין עכ"ל וכבר הבאנו לעיל מדרשתו בשנת תשט"ו שגם לענין אלו שדעתם נוטה להשקפות המזרחי ואמר דיש איזה גאולה או אתחלתא דגאולה במדינה הציונית אינו ראוי לפסוק כלל בשאלה זו ואף מבלבל את דעת הרבנים אחרים שיושבים אתו.

ועי' בספר מקאטאוויטץ בהרב מקומות ובפרט בפרק י"ד - ט"ו ובפרק כ"ט ותסמר שערות הראש מגודל העולה והחוצפה של הני עסקני האגודה שהיו גם בעלי השקפה ציונית גמורה, ועשו ככל העולה על רוחם להתחבר להציונים ולשיטתם הכפרנית רח"ל בניגוד גמורה לדעת הרבנים ולפעמים צרפו לדעתם כמה יחידים מהרבנים מאלו שידעו שגם דעתם נוטה לדיעות כאלו, וכדרך הזה פעלו גם בענין ההצטרפות לממשלה, ובדבר הבחירות ועוד.

ועכ"פ זה ברור שחלק גדול מהרבנים שחתמו לא היו בקיאים כ"כ במצב הענינים וסמכו על אלו העסקנים שהיו בקיאים במצב בענינים אבל לא היו גדולי תורה ובוודאי לא בעלי יראה וכפי שיכולים להיווכח בספר הנ"ל עיי"ש בעמ' 27 - 28 שעסקני האגודה הכניסו לחברי המועצגדה"ת כאלו שהיו "חברי הוועד הלאומי" שנאסר ע"י גדולי ישראל מהאגודה עצמה, וכמובן שג"ז השפיע מאוד לכל המשך התנהלות האגודה והמועצת.

ועוד דעכ"פ הי' צריך שיהי' "כעין בי"ד" שיהיו נושאים ונותנים בדבר הלכה לברר הדין האיך הוא אם להתיר או לאסור ובס' מקאטאוויטץ עמ' 67 מביא מהגאון רח"ע גראדענסקי ז"ל דכאשר לא התוועדו יחד ולא שמעו את נימוקי המיעוט אז א"א להחליט בזה (אף לא מכח רוב) ואח"כ בעמ' 68 מביא גם מהגר"ר פסק הלכה בכל עניני האגודה צ"ל עפ"י "מושב" חכמי התורה" ועכ"פ בלא מושב אחד וודאי לא יחשב "כהוראת חכמי הדור" (אף אם יהיו הרוב) וכמו שהבאנו לעיל מכונ"כ פוסקים שכ"כ להלכה לענין יחיד ורבים, וכ"ה גם בספר פנים למשפט סי' ז' אות ט"ז, הביא מדברי מהרש"ך דבהסכמה כשהלך השמש לביתו של כ"א מהממונים וחתמו עליו "ההסכמה ההוא בטלה" ומביא ראי' מדברי הרלב"ח הנ"ל דאף אם "הסכימו כולם על הדבר כיון שלא נז"נ עכ"פ ע"י כתב, אין בהסכמתם ממש. (ולא רק שאין להם דין רוב).

ו) עוד יש ללמוד ממה שהתנה הג"ר ראובן דאם יהי' היתר ליכנס לממשלה צ"ל כאילו כפאו שד "שלא יתהני מעבירה כיעל וכאסתר" והוא כמו שבירה גם דכיון דכל ההיתר הוא משום "עבירה לשמה" להצלת ישראל, וכמוש"כ גם בעמ' נ' (בבעיות הזמן) א"כ וודאי צ"ל עכ"פ גם בזה התנאי שלא ליתנהני מעבירה כלל, דאם נהנין אפי' אם נכנסים לפעול למען הצלת הדת, וכ"ש כשנכנסים בעיקר בשביל ההנאה להוציא מהם כסף להמוסדות ולמשפחות, נמצא שאין בזה היתר דעבירה לשמה (ובעצם הסבר ההיתר משום "עבירה לשמה" נדבר אי"ה לקמן) והרי ידוע לכל, כמה ממון הרבה החכ"ם מרוויחים לכיסם וגם כבוד וגדולה ומלבד מה שכל עיקר השתדלותם כיום הוא להרבות כסף לשולחיהם (וכדלקמן).

(ז) עוד נראה מלשון ההחלטה הנ"ל (המובא בס' מקאטאוויטץ) אם אפשר להשיג השגים גדולים בעניני דת יסודיים "שיובטחו למפרע" בעד ההשתפות אז יש מקום לדון בדבר השתפות וכו', שזה דוקא אם יתחייבו חברי הממשלה שלא יגזרו גזירות, כפי שיבקשו מהם דאז הוה כוודאי תועלת דדוקא בזה יש מקום לדון אם לעשות איסור "בתור הוראת שעה ועת לעשות להציל מה שאפשר, אבל בלא"ה ליכנס על חשבון שיכנסו לפנים וילחמו למען הדת בכה"ג לא הותר כלל כיון דעכ"פ הר"ז ספק גדול מאוד אם יוכלו לפעול כולם, א"כ אין ספק מוציא מידי וודאי, לעבור על איסורים חמורים ולקלקל בוודאי לצורך התיקון שהוא בספק גדול (אף לשיטת המתירים).

(ח) עוד דבר נחוץ יש ללמוד מדרשת הג"ר ראובן ז"ל הנ"ל ממה שאמר "והנה כ"ז אסור מצד עצמו, ומצד התוצאות הנובעות מזה וכו', ומפרט תיקן את חלקי האיסורים בב' חלקים אלו, דהיינו עצם האיסור של התחברות לרשעים ואיסור חנופה לרשעים וכ"ש בזה ששומעים דברי כפירה רח"ל ומחריש, והחלק הב' דהיינו מצד תוצאות הנובעות הוא מש"כ שם אח"כ שיבואו לטעות וליגרר אחריהם, ויחשבו שמסכימים לשיטתם ויבואו לאוהבם שיש בזה כו"כ לאוין וגם יש בכ"ז חיה"ש נורא.

ועל ב' חלקים אלו אמר אח"כ (עמ' ס') דאפשר לדון להקל: בחלק הא' אפ"ל דכיון שעושים כן רק משום הצלת הדת נחשב מעשה אונס ובכה"ג ל"ה כהתחברות, ומבואר ד"ז בעמ' ס"ה - ס"ז וכן בעמ' מ"ט - נ' דכיון שהם בלא"ה שולטים עלינו ויכולים לגזור עלינו גזירות נוראות לביטול התו"מ, ולפריצות רח"ל ואנו ניגשים אליהם בכדי לבטל כ"ז א"כ אי"ז נחשב כהתחברות ושיתוף.

וגם דבכה"ג אפשר להתיר משום עת לעשות וגו' ובחור את הרע במיעוטו, וכן בחנופה לרשעים מצינן דמותר להחניף בשעת סכנה א"כ כ"ש בסכנת הנשמה גם לא הוה כהסכמה כיון שבכ"ז ידרשו בכל תוקף לקיים כל התורה בכ"מ שאפשר, ובזה יתברר דגם מה שא"א למחות אינו הסכמה עכ"ד בקיצור, (ועיי"ש באריכות לשונו. ובאמת יש הרבה לפלפל בכל דבריו ובראייתו וכפי"מ שנתבארו הדברים בויוא"מ וש"א"ס וכאן אמל"ב, ורק באנו לברר כאן מה שיוצא מכ"ז לפי שיטת רבני האגודה בעצמם).

אח"כ מוסיף ע"ז ועוד תנאי צריך בזה שצריך להיעשות כאילו כפאו שד ושלא לכבדם יותר מהמקום ואיש המוכרח, וכגון הצירים שאינם משועבדים כ"כ וכ"ש העתון האגודה ובאסיפות האגודה בינם לבין עצמם צריכים לדבר נגדם ולצאת עליהם במלחמה גלויה ו"לא לדבר בלישנא דמישתמע לתרי אפיי", ויש להדגיש בכל פעם שמה שנכנסים היא צרה ומרוב עוונותינו (וז"ל) ובכגון זה שנותן מקום לטעות כשהתירו פרושים את הדבר כמו בסנהדרין דף פ"ב וודאי צריך להדגיש יותר ויותר בכ"מ שמאסתפיים יראי ה' את פחיתות המינות ורעתם ואת איסור ההתחברות עמהם ול"הוסיף חומרות בזה, עכ"ל ובזה התשובה שלו לחלק השני הנ"ל בחשש התוצאות הנובעות.

וכן בעמ' מ"ט מבאר מחלו' האוסרים והמתירים "כי יש אומרים שאין בין מדינה היהדות והתנועה הציונית ולא כלום, ויש ביכולתינו שלא להשתתף עמהם בשום דבר ולא להכיר בשום חוק שנתקבל ע"י הרוב של הכופרים ולהיות בני חורין לנפשינו להתנהג בכל דבר כרצוננו "ולפי"ד" כל טעמי האיסור להשתתף בתנועה הציונית הם נוהגים גם במדינה היהודית וגם לגבי בחירות שע"פ חוקיהם וכו' אבל אחרים מעריכים את המצב אחרת ומחלקים בין מדינה לתנועה, מדינה אם רק דרים בה הנני שותפים בה ממילא והממשלה מושלת עלינו בע"כ וכו' וממילא לא שייך בזה לאו דאל תתחבר לרשע כיון שאנו מחוברים ממילא עכ"ל ובעמ' ס"ט הסביר עוד דבמדינה אין הממשלה שייכת לשיטה ואין התחברותו מורה על הסכמתו לציונית דהוה כפירה ומינות.

(ט) והנה לענין מה שהתירו ההתחברות משום הוראת שעה הרי אמר ע"ז ר' ראובן כמה וכמה תנאים דלענין האיסור מצד עצמותה צריך שלא ליהנות מזה וכדו' (וכנ"ל) ולענין התוצאות הנובעות אמר עוד תנאים שעתון האגודה, וכל עסקני האגודה ידברו ככל יכולתם נגד ראשי המדינה כנ"ל והרי תנאים אלו ג"כ לא נתקיימו מעולם וכמו שמוכח בס' מקאטאוויטץ (שם תיקף לאחר מה שמביא החליטת האסיפה עמ' 167) שכבר בתקופה הראשונה החניפו האגודה את הרשעים אף במה שעשו נגד הדת ממש עיי"ש ג' דוגמאות בזה ועי' ויוא"מ סי' צ"ח סי' ק', קמ"ב - קמ"ד עוד כמה דוגמאות וכן מוכח בס' מקאטאוויטץ בכ"מ עוד הרבה דברים ונוראים שנעשו ע"י העסקני האגודה, וד"ז נעשה גרוע משנה לשנה רח"ל וכידוע ומפורסם אי"צ ראי"ה (ועיי"ע בס' מקאטאוויטץ עמ' 193 - 194 ובעמ' 408 - 409 האיך שחגגו האגודה בעיתוניהם את שמחת "העצמות" בפרסום גלוי ממש כהמזרחיים של היום וכמוש"כ בויוא"מ סי' קמ"ד שהמודיע שלהם ששון ושמחה ביום אידם רח"ל שהרי בזמן ההוא רוב החרדים בא"י היו נתפסים לרעיון הציוני)

וכן לענין התנאי הנ"ל שכתב שלזה צריך שיהיו השלוחים "אנשי חיל" "אנשי אמת" "יראי אלקים" "שונאי בצע" "וחכמים" שיהיו יודעים את אשר לפניהם עזים כנמר ורצים כצבי במלחמת ה' כחומה ולא כדלת הסובבת על צירה "ואשר יוכלו לדבר את אויבים בשער" עכ"ל, הרי אין אנו צריכים להתווכח בזה אשר כולם יודעים שהחכ"ם החרדים הם לוחמים כאו"א בעד מקומו ולוחמים זע"ז, וחסידות וקהילות חולקים זע"ז מי יקח הכסא החשוב ההיא לדאוג בעד כספו וקהילתו ואף תנאי א' מהנ"ל א"א להימצא

(י) והנה כאשר אנו רואים האיך שעבר על כל צדדי האיסור וההיתר וטענות האוסרים והמתירים ומכח זה בא למסקנא "שיש מקום להתיר עפ"י בי"ד" ולפי טענות אלו אכן הסכימו כן הרבנים הגדולים של האגודה שישבו שם באסיפה ההיא כהגר"א קאטלער ז"ל ועוד, והסכימו כהנ"ל וכן בקריינא דאג' כל דבריו שם היה על הענינים הנ"ל ותו לא מידי, מכ"ז נוכל לראות בעליל צדקת רביה"ק שהביא בויוא"מ את דברי המהרלב"ח הנ"ל שא"א לרון כ"ז שלא נתוועדו יחד דהנה המרלב"ח כתב שם בא"ד בזה"ל שאין הולכים אחר הרוב אלא כשרבו המזכין על המחייבים או המחייבים על המזכים מתוך משא ומתן של כולם אבל לא כשהמועט איננו שאיל"ו היה שם אותו האחד שמא הי' מראה פנים להיפך כל מה שהסכימו הרוב ויודו הרוב בכך" עכ"ל.

וכן בענינינו הרי אנו רואים שהמתירים לא השיגו כלל בטענות של רביה"ק שהרי בירר בויוא"מ הרבה טעמים לאיסור, מה שא"א להשיב עליהם התירוצים הנ"ל ובאסיפת רבני האגודה לא נזכרו כלל ואף הדגישו כמ"פ כנ"ל שכל המחלוקת הוא רק בהשקפה וראית המצב.

דהנה בסימן ק"ה - ק"ט מבאר דכניסה לבית המינות לבד (עכ"פ בכה"ג דשייך חשש אמשוכי כבינ"ד) שהר"ז באיסור יהרג וא"י לכו"ע ובסי' פ"ח (וקד') דעל השבועה שיש הודאה "מפורשת" מח"כ שמצהיר נאמנות להמדינה ולחוקותיהם הכפרנית (ולא רק "שנראה כהסכמה" ע"י התחברות וע"י שתיקתו) שזה ממש כמודה וכפירה שהיא באיסור יהרג וא"י, מלבד החילול ה' קבל עולם ומלואה בפירסום הצהרה (שזה עצמה איסור יהרג וא"י) ע"י ויוא"מ סי' קי"ד (וברמב"ם הל' יסודה"ת פ"ה ה' א - ב) וזה חיה"ש מצד המעשה ולא חשש מצד תוצאות הנובעות. ובסי' פ"ז וסי' ק' בד"ה ובמס' מכות מבאר דהוה כשותף גמור בכל מעשיהם (ואף אם דעתו למחות עליהם וכ"ש כשותף) והרי הם עושים ומחוקקים חוקים של כפירה שהם יהרג וא"י, ובסי' צ' - צ"ט שבעצם השיתוף לממשלת יהודים בלי לבער הע"ז בא"י הר"ז כעובד ע"ז ממש ועכ"פ כאביזרייהו דע"ז שדינה ביהרג וא"י, ובסי' מ"א - מ"ה וסי' ע"ו - פ"ו וסי' ק"ד מבאר דהממשלה הוא דחיקת הקץ שאסור "להחזיק בשום חירות טרם ביאת המשיח שזה ביטול חלק השיעבוד שבגלות שצ"ל דווקא ע"י משיחנו, וד"ז היא כפירה וע"כ היא ביהרג וא"י, ובסי' ק"א דעצם הדבר שמסכימים להשתתף עמהם לחוקק חוקים עפ"י חוקי המדינה והדעמקאראטי"ע ולכוף יושבי ארץ ישראל ע"ז נגד התוה"ק הר"ז כפירה ומרידה בתוה"ק והוא ביהרג וא"י וכנ"ל כ"ז בפרטות ועיי"ש עוד איסורים שהם ביהרג וא"י.

ומכ"ז לא הזכירו כלום לא בדרשת ר' ראובן באסיפת הרבנים ולא בקריינא דאג' [ואף שלענין שלש שבועות ידעו שדעת רבינו לאסור משו"ה, אמנם לא ידעו כלל טעמו ונימוקו וכדנראה להדיא מדברי ר' ראובן בעמ' ס"ט שכשמבאר החילוק בין התחברות לתנועה הציונית ובין התחברות לממשלתם כתב דלענין תנועתם הי' טענה של שלש שבועות שהם עוברים ע"ז, אבל לענין הממשלה אי"ז שייך דאם יהי' מלחמה חדשה בע"כ נהי' מוכרחים לקחת בה חלק וכו' (מצד הצלה - ועי' בויוא"מ בביאור דחיקת הקץ בממשלה זו, ושזו יהרג וא"י ובקו' עה"ג בהקדמה עמ' י' - י"א ובסי' מ"ו ובעמ' קצ"ד קצ"ו - קצ"ט דאין היתר בזמה"ז לעשות מלחמה כלל אף במצב של פקו"נ ואכהמל"ב כאן ועיי"ש בביאור הדברים). ואדרבא עד כמה שתהי' דעתנו נשמעת נשתמש בזה שיוותרו על נצחונות כדי למנוע דמים ומלהתגרות במלחמה עכ"ל הרי שהבין שכל הטענה מצד שלש שבועות הוא כמה שעושים מלחמות עם הגוים "ומורדים באומות".

אבל המעיין בויואל משה יראה שטעמו הי' לאסור בזה כדרך הנ"ל מצד דחיקת הקץ ועי' סי' פ"ו מש"כ שם בזה ודו"ק וכן בקריינא דאג' ח"א סי' ר"ה כתב "עיקר טענת האדמו"ר הרה"ק מסאטמאר שליט"א מחמת ג' השבועות אינו מובן לענ"ד וודאי בתחילה (כוונתו בעת שכבשו את המדינה מהגוים במלחמה) הי' שלא כדין אבל עכשיו שאין שלטון אחר לכאו' ליכא איסור מצד ג' השבועות עכ"ל כלומר דכיון שכבר כבשוהו מהגוים ועכשיו כבר "קיים" בלי מלחמה ומרידה באומות, ההשתתפות בה למה יאסר [וע"ז כיוון רבינו בהקדמת ויוא"מ עמ' י' שכתב בזה"ל והנה ראיתי כי שורש הטעות הנמשך בזה בעולם הסיבה, הראשונה הי' לפי "שלא ירדו לעמקן של דברים בביאור הלכה זו של השלש שבועות" וכו', עכ"ל, ועכ"פ בכל איסורי יהרג וא"י לא נתעוררו כלל הרבנים המתירים].

(יא) והנה זה וודאי שלא עלו על דעת הרבנים להתיר איסורים שהם ביהרג וא"י לצורך הצלת הדת ומשום עת לעשות לה' או משום "עבירה לשמה" שהרי זה הי' חטאת המזרחי שהותרה הרצועה לגמרי לוותר מהתוה"ק על חשבון הצלת הדת כמובא בקובץ מאמרים מכתבי הגר"א וואסערמאן ז"ל בכ"מ שהתווכח עמהם ובמכתבו להחזו"א בעמ' קמ"ו שמביא את דברי הנפש החיים להגאון ר' חיים וואלאשינער זיע"א בפרקים פ"ז שמאריך להוכיח דאחר קבה"ת אינו שייך עבירה לשמה (ועיי"ש בכתבי ר' זונדל שמבואר ביתר ביאור וכ' שם בזה"ל ומה שאמרו ז"ל גדולה עבירה לשמה כמוש"כ גבי יעל שהאשה קרקע עולם אך לא מיתהני מעבירה כמו שתי' התוס' יבמות ק"ג ע"א וכ' בכתבי האר"י שהיתה נשמת חוה, ולהצלת כלל ישראל "וחלילה לדמות לזה כפי סברותינו" עכ"ל ועי' שו"ת דברי"ו אבה"ע סי' קי"ח

מאות י"ד והלאה שמאריך בזה לענין אסתר וכ' שם בשם הנודב"י דשם הי' גם לצורך "כל" ישראל ולהכי שרי וגם כתב "שהי' עפ"י נבואה" והוכיח שכ"ה לענין יעל, וכ"ה בס' כתר ראש אות קל"ב בשם הגר"ח מוואלאשין כנ"ל ובס' מים אדירים לרמ"מ משקלוב זצ"ל עמ' נ"ז טור ב' דעבירה לשמה לא שייך כ"א באל"י בהר הכרמל שהי' בנבואה או יעל שעפ"י דין לא עשתה עבירה ממש דאשה קרקע עולם היא, עי' ביו"ד סי' קנ"ז בב"י וכן נפסק שם ברמ"א ע"א א' דמה"ט אשה אינה ביהרג וא"י דנלמד מאסתר עיי"ש בש"ך).

וכן בשו"ע או"ח סו"ס ש"ו מצינן דמותר לחלל שבת להצלת בתו שלא תמור דתה לגמרי ח"ו מדהוה כפקו"נ שהשבת נדחת אצלה ואעפ"י כ עיי"ש במג"א ס"ק כ"ט והו"ד בפוסקים דאם רק תעבוד פ"א ע"ז אסור לחלל שבת עלי' דלא אמרי' לאדם חטא בשביל שיזכה חבריך ורק כשחיישי' שתמור דתה אז מיקרי שבת איסורא זוטא נגד זה ול"ה כע"ז ממש כיון דנדחית בפקו"נ, אבל בג' עבירות החמורות דהוה לכו"ע איסורא רבא ונורא בכל ענין אסור ולא מצינו בהכי שום היתר וכדמוכח מד' חז"ל והראשונים ואחרונים לענין אסתר ויעל דלא הי' מותר הצלת ישראל גרידא כ"א מטעמים הנ"ל (וכ"ש בניד"ד דאפשר לברוח מא"י אם יראו שא"א לחיות בקיום התו"מ דלא נתיר משו"ה לעבור על האיסורים דיהרג וא"י, עי' שו"ת דברי"ו חו"מ סי' קמ"ג או' ד' שהביא הרמב"ם מ"א קידוש ה' דבכה"ג מחיוב לברוח, וכן נפסק בשו"ע יור"ד סי' קנ"ז (ברמ"א) דאם אינו בורח כשיכול ה"ה נחשב כמוזד גמור אף שזה תלוי בקישוים גדולים, וכ"ש שא"א לחייב הציבור שיסמכו על השליח שיעשה ההצלה לשמה ובפרט בזמן שנהנה הרוב מזה וכנ"ל).

ומה שנזכר לפעמים בספרי יראה ומוסר ובספרי חסידות הענין משאחז"ל גדולי עבירה לשמה אין הכוונה שיעשו עבירה גמורה ח"ו אלא כמוש"כ היד הקטנה בהל' דיעות אות ו' שהמידות הרעות יכולים להשתמש בהם לטוב כאכזריות על הרשעים וכדו' שלפי המצב הזה, זה באמת מצוה אלא דכיון שהוא בד"כ עבירה ויש ליהרג בזה מאוד לעשות במקום ואופן המותר דוקא וכמוש"כ שם באות ח' ע"כ מיקרי עבירה לשמה, ובאות ז' מביא ע"ז מאחז"ל גדולה עבירה לשמה וכו' דוק ותשכח שכ"ה בכל הספרים ואכהמ"ל, וכן לענין מה שאמר הגאון ר' ראובן ז"ל דיש להתיר משום עבירה לשמה הכוונה דכיון דהוה כפקו"נ לצורך הצלת הדת שכל איסורי התורה מלבד ג' עבירות - החמורות נידחו על ידה, (וכמוש"כ בעמ' ס"א להדיא וכע"ז כ' בכ"מ כנ"ל) אלא דאעפ"כ יש ליהרג בזה אם באמת מותר ונחוץ או לא, וכ"ז הי' שייך לענין התחברות לרשעים וחנופה אליהם וכדו' משא"כ לעניני כפירה ומינות שדינם ביהרג וא"י, מזה לא דבר כלל ולא שייך בזה עבירה לשמה.

ומה"ט ידוע שלא התירו האגודה מעת הכנסם לממשלה להעמיד שר מהם דאף שגם בזה יכולים לפעול יותר לכאורה, אבל כיון שבזה צריכים לעשות מעשים בפועל לאיסורים חמורים דהו"ל מסייע ידי ע"ע ממש לאלה שמרבים בכפירה ומינות ע"כ אין להתיר, אף כשזה לצורך הצלה, וכן מפורש להדיא במהר"ם שיק או"ח סי' ש"ט שמתחילה הסכים לישב עם הרשעים בקאנגרעס א' כהצעת ובקשת המלוכה והטעם הי' דאף שד"ז אסור מצד התחברות היו מתירים משום פקו"נ וכמוש"כ כן להדיא המהר"ם שיק שם (ועי' עוד ס' זכות ימות עולם ח"א מ"א ט"ז עוד כמה מקורות מספרי שו"ת והשתלשלות הענינים שם האיך גזרו עליהם המלכות בתוקף ועד היכן הי' הסכנה תלוי בזה, ואעפ"י כ לא התירו בזה כ"א מתחילה אבל אח"כ כשראו שלא מוכנים ליסד חוקי הקאנגרעס עפ"י התוה"ק הכריזו כל הרבנים אז דכל המשתתף בבחירות כאלו הוה ככפירה (וכדלקמן) הרי לך להדיא דבכה"ג שיש ענין של כפירה א"א להתיר מכת הצלת הדת בשום אופן ושם הי' איתו בדעה זו כל גדולי הרבנים דאז עי' שו"ת מחנ"ח או"ח ח"ב סי' ה' לשון הפס"ד הרבנים).

והרבנים המתירים מעודם לא ראו ספה"ק ויוא"מ שיי"ל בשנת תשכ"א וכל האסיפה הנ"ל הי' בשנת תש"ט ובמכתבי קריינא דאג' ג"כ המכתבים נכתבו לפני זה, ובמכתב הנ"ל ג"כ משמע להדיא שלא ראה הספר ויוא"מ, עי' בס' ר"ג שהאריך בזה במכתבו להג"ר שמואל דוד מונק ז"ל אב"ד קהילת החרדים בחיפה שהדפיס כל הויכוח עם הגאון מסטייפלא ז"ל בזה בספרו באין חזון סי' א' עמוד יח ושם רוצה לאסור מצד ד' דברים א) התחברות לרשעים ב) דנראה כהודאה בע"ז ג) חיה"ש ד) למיגדר מילתא וע"ז השיב מה שהשיב (כעין ד' ר' ראובן) ותו לא מידי ועד"ז מסובב דבריו גם בשאר המכתבים.

ועכ"פ נמצא דגם לפי דבריהם לא התירו כ"א במה שדנו אז משא"כ בדברים אחרים שלא דנו בהם ולא שייך כלל להתיר בהם אפי' עפ"י ב"ד ואפי' הסנהדרין ואפי' נביא אינו יכול להתיר איסור שהוא כע"ז אפי' בהוראת שעה כמבואר ביוא"מ עי' סי' קי"ח עיי"ש שמוכיח כן בראיות, ועי"ע בס' קנ"א שמוכיח שא"א לסמוך לא על ב"ק ולא על אלי' הנביא אם זה נגד המקובל בדינו עיי"ש.

יב) ואף שגם אחר שביאר בספר ויואל משה כל פרטי הטענות הנ"ל והפיצו את הספר ע"פ תבל, כבר לא רצו לשמוע ולראות מהו דעתו, ואף לא התווכחו איתו וכבר הביא רבינו ע"ז ביוא"מ את המשך ד' המהר"ל"ח שם (וכן בדרשה בא"י תשט"ו דבר הנדפס בס' מהר"י ט"ב עמ' ק"ס הזכיר ד"ז) **דאפי' אם היו יושבים ביחד לברר ד"ז עפ"י דעת לא הי' מהני עכשיו אחרי שכבר נעשה מעשה עיי"ש, ובפרט שעושים כן בפירסום ולשם חוב גדול "לחייב" כאו"א שיעשה וודאי אי אפשר להם עוד לפסוק בזה דכסיפא להו' למיהדר (וכ"ש בזה שכשיתברר שהאמת היא כד' האוסרים נמצא שעל דם עברו ישראל על עבירות החמורות של יהרג וא"י רח"ל**

וזה בושה שאין כדוגמתו) ומביא שם הרבה ראיות ממאחז"ל דאפי' בתנאים ואמוראים חששו לפסול הוראתו כשכבר הורה בדבר, דאע"ג דלא חשידי ח"ו לשקר, חיישי' דמחמת נגיעתם יראה להם בבירור שכ"ה האמת כסברתם דהאדם קרוב אצל עצמו וע"כ לעולם לא יראה שהדין הוא כנגדו וז"ל התומים סימן א' סוף סק"ב בענין המחלו' הרלב"ח על חכמי צפת שרצו לחדש הסמיכה "ויפה כתב מהרלב"ח תלמיד חכם שאמר דבר לאחר מעשה אין שומעין לו, כי חתרו להעמיד הסמיכה מחכמי צפת בכל כוחן עכ"ל.

ועיי"ע בנודב"י מהדו"ת יור"ד סי' ל', ובשד"ח ח"ג מע' הכ"ף כלל ח' שהביא מס' בית שמואל בשם המהרש"ל דכל שפרסם הוראתו א"א לו אח"כ לדון בזה ושד"ח שם מביא מס' גט מקושר דלא אמרי' כן אלא באיתחזק איסורא ובא החכם להתירו וגם נוגע בזה ועי' בהגהו' מהר"א אזולאי על הלבוש חו"מ סי' ז' אות כ"ב שמביא מחלו' המהרלב"ח והריב"ר בזה ומסיים בזה"ל שכ"ז הוא בזמן שהי' דנים איש מפי איש אבל השתא חזינן אם כיון בפסק לדברי התלמוד יכול הוא לדון ואי לא לא סמכי על סברתו וזה מסכים לד' מהר"ל והכי נקטינן, וכ"ש בדורות הללו שיש לחוש שלא יבנה כ"א בבמה לעצמו לקיים דבריו בשקר עכ"ל (וכעיי"ז כתב בחכמת שלמה בחו"מ סי' ז' סעיף ז' לענין פסול אוהב ושונא דבומה"ז דיש שמדברים א' בפה וא' בלב יש לחשוש בכל שונא אף שמדבר עמו תוך ג' ימים עיי"ש הרי דבומה"ז חיישי' טפי).

וכ"ז איירי כשהנוגע מוכיח כדבריו מסברא וראיות מהתלמוד וכדו' דאעפי"כ אינו שומעין אותו מטעם הנ"ל וכ"ש כשאינו משיב כלל וודאי שא"א לסמוך ע"מ שאינו חושש להשיב ומחזיק בדיעותיו בלי לשמוע טענת האוסרים, וק"ו ב"ב של ק"ו בניד"ד בדבר שאיתחזק איסורא ומתירים "מכח הוראת שעה כנ"ל" "וכבר עשו מעשה על פיהם" שהרי הולכים בעצמן לבחירות דבכה"ג כו"ע יודה דהוה נוגע גמור דבכה"ג מפורש ברמ"א בשו"ע יור"ד סי' רמ"ב סעיף ל"ו וז"ל ת"ח שאמר דבר הלכה בדבר השייך לדידיה אם אמרה קודם מעשה שומעין לו ואם לאו אין שומעין לו ודוקא שאמר כן קיבלתי אבל אם אומר דבר מסברא "ומראה פנים לדבריו" "והוא נראה" שומעין לו אבל אין שומעין לדידיה דילמא מדמי דברים להדדי שאינם דומים, אבל אם הוא פשוט שומעין לו עכ"ל.

ופי' הט"ז שם סק"א את דברי הרמ"א דאין סומכין כלל אלא במה שנראה מעצמו כן אותו הסברא דאז סמכי' על הסברא ולא על המורה כלל דשמא טועה בזה הדמיון, גם בש"ך ס"ק ס"ח כתב דמש"כ רמ"א אם הוא פשוט וכו' היינו דהוא פשוט בש"ס או בפוסק א', ועיי"ש עוד בנו"כ מש"כ בכ"ז ועכ"פ הרי אנו רואים דגם בהוראת איסור והיתר א"א לסמוך על המורה כשיש נגיעה בזה וכמוש"כ גם הלבוש המובא בט"ז בזה"ל דחיישי' שמא מטעה אותנו ומדמה דברים שאינם דומים להדדי ואין אדם רואה חובה לעצמו עכ"ל.

פרק ג'

א) והנה בויא"מ חשב עוד כמה דברים לפסול את דעת המתירים בהוראה זו, ובסימן קע"א הביא מגמ' סנהדרין דף י"ח ע"א מלך לא דן ולא דנין אותו דכיון שיש אימה ופחד מהמלכות א"א לדון דין עליו כראוי שבוודאי יש לחשוש דמחמת פחד יזכיהו שלא כדין והובא ד"ז להלכה ברמב"ם פ"ב מהל' סנהדרין ה"ה ובהל' מלכים פ"ג ה"ז, א"כ ה"ה בניד"ד שיש לרבני ארה"ק אימה ופחד מהמלכות ומה"ט רוצים להתיר ד"ז כלשון ר' ראובן (עמ' מ"ט) שכשלא נלך לבחירות הרני בזה כמוסרים להם דיעותינו וכמו מסייעים להשתלט עלינו ביתר עוז ולהכשיל אותנו ואת בנינו ובנותינו, בע"ז, ג"ע, ושפ"ד" וכו"ה בכ"מ מדבריו ובקריינא דאג'.

ועיי"ע בספר מקאטאוויץ האיך שהעסקנים החליטו בעצמם בכל אלו הענינים החמורים כגון ההשתתפות בשלטון בשנת תש"ח ובחתימת האגודה על מגילת העצמאות הכפרנית שעשו כן בבהילות ובדחיפות, וכלשון ראש העסקנים הידוע שאמר כן בכמה הזדמנויות (כמובא שם בכ"מ עי' בפרק ז' עמ' 100 ממכתבו בשנת תש"י להוועד הפועל של אגו"י, שז"ל מוכרחים לקבוע שחברי אגודת ישראל בגולה אינם עומדים כ"כ תחת הלחץ של הציונים כמו אנחנו... מוכרחים לקבוע מה שאסור ומה שמותר לנו מה שעלינו לעשות ומה לא לעשות כדי לצאת מהתוהו ובוהו עכ"ל בעמו' 75 שם מובא כעיי"ז מה שאמר בישיבת מעצגה"ת "הלחץ של המציאות הציונית גדול מאוד בארץ ישראל... ויש נטיות לפשרות ועל מוצגה"ת לציין את הגבולים) וא"כ א"א לרבני א"י לדון בזה.

ב) עוד הוסיף בסי' קע"ב להביא ראי' מגמ' ב"ב דף מ"ג ע"ב לענין ס"ת שנגנב דאין דנים בדייני באותה העיר כיון דניח"ל הריווח הבאה לעיר הוי עיי"ז נוגעים ופסולים לדון, וע"כ פסקו הטושי"ע בחו"מ סו"ס ז' דבעסקי המס אין דנים בדייני העיר לפי שיש להם ולקרוביהם חלק בו, וז"ל הטושי"ע שם כ"ל דבר שיש לדיין בו צד הנאה אינו יכול לדון עליו" וכו', ועיי"ש עוד בסי' ל"ז סעי' י"ט - כב' שאין לו לדון בשום דבר שיש אפי' חשש רחוק של נגיעה (וכבר הובא לעיל מהשו"ע יור"ד סי' רמ"ב דגם בהוראה בדייני איסור והיתר שייך פסול נגיעה).

ומסיק בויוא"מ שם דא"כ בעניני הממשלה והמפלגות שבתוך הממשלה שהפרנסות והרבה ענינים כבוד ומזון ושאר צרכים בין לעניים ובין לעשירים תלויים בזה אין ספק שכל אותן הדברים תחת אותה הממשלה כולם נוגעים בדבר להיות דעתם עם הממשלה ואין להם לדון בזה, עכ"ל והביא אח"כ גם החת"ס בשו"ת יור"ד סי' רל"ד לענין מחלו' אנשי צפת עם אנשי ירושלים בדבר צדקה שכתב שם וז"ל ואין שום בי"ד שבא"י שאינו נוגע בדבר זה וע"כ יפה עשו המתפשרים שמסרו הדבר לב"ד של ארם צובה הסמוכה וקרובה אל אה"ק ואינם נוגעים בדבר כלל וכו', עכ"ל, וא"כ כ"ש בניד"ד שמפרסמים כיום את מטרם העיקרית שהוא בשביל כסף לצורך מוסדות התורה ולמשפחות גדולות (לכד ממה שנהנים בעצמם בהרבה כסף וכבוד) א"כ אין לך נגיעה גדולה מזה.

ג) ובסי' קנ"ט מוסיף בזה דבפרט בשלוקחים כסף לצורך הרבצת תורה להמוסדות "שזה שוחד עצום" יותר ממי שצריך להחניף לעצמו וע"ז נאמר כי השוחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים כיון שחושב שמתכוין לשם מצוה, ובהקדמה ד"ה והעתקתיו בסי' קט"ו ובסי' קמ"ב מביא מהגמ' כתובות דף כ"ה ע"א וע"ב שהאריך הגמ' בגודל כוחו של השוחד שמסלף דברי צדיקים ומובא שם כמה עובדותו מאמוראים שחששו לעצמם שהם פסולים לדין מכח נגיעה אף בנגיעה של שוחד דברים שגודל כח השוחד שמסמא העינים מאוד וכ"ש בניד"ד שמרויחים רווחים גדולים מאוד כידוע.

ד) ובסי' קמ"ה מביא ממש"כ הרמ"א בחו"מ סי' י"ד סו"ס א' בעשיר מוחזק ואל"ם בעורו מוציאין אותו לדין בעיר אחרת אעפ"י שהבי"ד שבעירו יותר גדול ועי"ש בפתחי תשובה שם בא"ד שכתב בשם תשו' מים חיים דמשמע מהרמ"א דאם דנו אותו באותה העיר אפי' דיעבד אינו דין, ונשאר ע"ז בצ"ע, ומבואר בויוא"מ הטעם כנ"ל דאע"ג דבוודאי לא חשידי להטות דין תורה ח"ו שלא עפ"י האמת חיישי' שמחמת הפחד מהאלם ה"ה משתדל בכל כוחו לעשות כרצונו והר"ז שוחד שמעור עיניו שלא לראות האמת וחשוב על השקר שהיא האמת (ומוסיף עוד לבאר ד"ו ולהביא ע"ז ראייה, בסי' קמ"ו - קמ"ח עי"ש) והאריך בד"ז בכ"מ להתאונן על האלמות והפחד שמטילים על גדולי התורה ועל הציבור, ועי' בס' מהר"י ט"ב עמ' ק"ס בדרשתו בא"י ת"ו בשנת תשט"ו בבני ברק נגד הבחירות שאמר "ואם כי רבים רצו שלא אדבר מזה אבל אני מוכרח להגיד כי זה עלה לי כבר ביוקר כידוע" וחזן מזה "הי' לי הפסד ממוזן עי"ז לת"ת שיסדתו בחול' והת"ת שיסדתי בא"י וכו' אבל אני מפקיר את הכל ואני מוכן ומזומן למסור את נפשי על דבר אמת וגם לא אפחד מפני סכנת חרב ח"ו שלדעתי אין איסור יותר חמור בזמנינו וכו' (והאריך להוכיח דלא שייך בזה אחרי רבים כיון שלא נאספו יחד ואף לא ביררו ההיתר וזה רק טעות הוא מכח נגיעות והוסיף ע"ז) וגם הת"ח המתירים לולא הסבות שגמרו להם צעד זה היו הרבה מהם אומרים בגלוי כשיטתי והי' אז הרוב לצדי, אבל בעו"ה אין להם האומץ להגיד בגלוי את אשר בלבבם וההכרעה הוא בידי יושבי קרנות עכלה"ק וכן האריך בזה בכ"מ בספה"ק.

ובענין הנגיעות יש להעיר במש"כ החזו"א ז"ל בספר אמונה ובטחון פרק ג' אות ל' דלא שייך לומר על גדולי הדור שטעו ע"י נגיעה עי"ש באריכות דבריו שביאר דרך בשוחד הר"ז כחך מחוקי התורה שמסמא את עינים משא"כ בנגיעות אחרות, אמנם וודאי לא יחלוק על כו"כ דיני נגיעה שנפסל מלהורות מחמתן כמוש"כ בשו"ע ובפוסקים, וכמוש"כ בעצמו שם בא"ד להביא ראי' מהא דבשו"א אינו נפסל כ"א כשאינו מדבר עמו ג' ימים דמשמע דכפחות מזה לא חיישי' לנגיעה אבל עכ"פ תוך ג' ימים וודאי נחשב כשוחד ופסול לדינו, וא"כ מה שהבאנו מד' מהרלב"ח ושאר הפוסקים בכמה אופנים דפסול לדון ואף בדיעבד אינו דין, וודאי לא יחלוק החזו"א בכל זה רק בא לאפוקי לענין הנגיעות שאינם פוסלים הדיין מצד הדין, ויש אנשים שפוסלים הדיין מדעתם וטענתם בפיהם ע"פ הגמ' בכתובות דף ק"ה ע"ב דיש לחשוש לשוחד דברים והאמוראים חששו לזה, וע"ז הוכיח החזו"א דח"ו אין לומר כן ואין לחשוך הדיין בהכי דבוודאי יש לקבל פסק דינם כאן שהתורה האמינהו, ונמצא מהרהר אחר רבו בחנם ואלו האמוראים שחששו הי' זה על רוב יראתם מחטא אבל כשאינו מפתח בזה ודן דין וודאי יש לנו לידע שבוודאי סילק מאיתו כל נגיעה.

וכ"ז הוא כיון דהתורה האמינהו וכנ"ל אבל וודאי אין זה כי אם "כתזקה" דאפי' באמונת הנביא שהוא חמור הרבה טפי והיא א' מהי"ג עיקרים להאמין בדברי הנביאים, ואעפ"י ככר כתב הרמב"ם בהל' יסודה"ת פ"ז ה"ז אחר שמפרש תנאי הנביא וגדולתו הרוממה בתורה ויראה ואח"כ עושה אות ומופת ואנו מאמינים לו שה' שלחו, הוסיף ע"ז הרמב"ם בזה"ל ואפשר שיעשה אות ומופת ואינו נביא וזה האות יש לו דברים בגו אעפ"י כ מצוה לשמוע לו הואיל ואדם גדול הוא וחכם וראוי לנבואה "מעמידין אותו על חזקתו" שבכך נצטוינו כמו שנצטוינו לחתוך הדין ע"פ שני עדים כשרים ואעפ"י שאפשר שהעידו בשקר וכו' ואח"כ בפ"ט מאריך הרמב"ם דאם הנביא רוצה לסתור א' ממצות א' ממצות התורה אין שומעין לו חוץ מנביא מוחזק כאלו' בהר הכרמל בהוראת שעה וחזן בע"ז דאפי' בהוראת שעה אין שומעין לו עי"ש באורך.

וא"כ גם החיוב באמונת חכמים זה דוקא כשדן בדבר לפי דיני התורה בדבר שאינו ידוע לנו אבל בדבר שהוא מקובל לנו ומוחזק לאיסור בכה"ג הרי לא האמינו התורה [ואפי' בדבר שאינו מבורר כ"כ לאיסור והיא עכ"פ "בחזקת איסור" או אפי' בחשש איסור כבר הבאנו מדברי המהרלב"ח ומד' השו"ע והפוסקים דאפי' בדיני איסור והיתר א"א לסמוך עליו כשיש לו נגיעה דכסיפא ליה למיהדר וכדו'] אלא שעדיין קשה סוכ"ס האיך יטעה החכם או הנביא הר"ז אי אפשר וע"כ יש לדעת שזה אפשר ע"י נגיעות של שוחד דברים וכדו' שאף דיש חזקה שבוודאי יסלק מאיתו כל אותן הנגיעות אבל כשזה נגד התורה הרי זה דומה לעדות שמעידים נגד המציאות שראה בעיניו (כמוש"כ הרמב"ם שם סוף פרק ח') וע"כ הביא בויוא"מ סי' קמ"ד (ובהקדמה) הגמ' כתובות שם ועוד כמה נגיני נגיעה אף כאלו שאינם מעכבים בדיעבד ודוק.

(ה) ועוד מוסיף ע"ד בסימן קע"ד וז"ל - ויותר מזה הוא בדורינו עכשיו בעוה"ר שבאים האגודה וכל המפלגות והנגררים אחריהם בתכונתם הרעה ומרה ר"ל בתחבולות שונות ומשונות ואמצעים שונים לעור עיני העולם ושוב טוענים שרבים עמהם אבל הן הנה שהולידו דיעות האלה במספר המרובה, ואף העומדים בדעת שלימה ורואים האמת מפחדים לגלות את אשר בלבבם מאימתא דציבורא המרובה ומבהיל הרעיון, עכ"ל.

והנה טענה זו היא עיקר גדול, ונחוץ שלא רק שא"א לסמוך על המתירים בהוראה זו מצד סיבות הנ"ל ועוד טעמים כדלקמן, רק עצם הדבר בפירסום דעתם הוא בסילוף ובמרמה, ועי' בויוא"מ שמביא בעצמו כמה דוגמאות לזה בסי' קמ"ג מביא מכתב מהגאון ר' חיים עוזר מוילנא זצ"ל שהי' נשיא האגו"י בימיו הנדפס בקובץ מכתבים מהגאון החזו"א ז"ל בסוף ח"ב שכתב שם בא"ד ממכתב ג' שכתב התנגדות גדולה לייסוד אגודת רבנים העולמית וכתב שם טעם והעיקר כאשר "למדתי מפי הנסיון ומדינתנו המרובה באוכלוסי ישראל ורבנים גדולים וראים שכל הפעולות באגודת הרבנים נעשית ע"י איזה מזכיר ופקיד ואינם מתחשבים כלל עם דעת ראשי ממוצעות וכמה פעמים עושים גם בניגוד לדעתם" ועושים רק מה שלבם חפץ וכו' עכ"ל, ועיי"ש עוד במכתב ב' שם שכ' גם שם כעיי"ז וז"ל ומטובן של קרובים אוכל ללמוד על הרחוקים הי' לנו עגמ"נ רב ממעשה ... שהשפילו כבוד התורה במעשיהם "ועוד מעשים תעתועים כאלו ראשי הדברים נעשים ע"י המזכירים והפקידים וכן יהי' אם יוסד אגודת רבנים עולמי ומי יהיו הנשיאים והראשים והמזכירים והפקידים אשר בידם יומסרו הכרעות הענינים הכלליים וכו' עכ"ל ועיי"ש בס' מקאטאוויטץ עמ' 302 - 303 מכתב אחר מהגאון רח"ע ז"ל שכתב בא"ד אבל מה נעשה בדורינו זה דור של התפלגות אשר הראשים והמנהלים רובם רחוקים מדעת תורה ואינם מתחשבים עם דעת גדולי התורה והלא הם הנם משתדלים והקרובים לחוגי הממשלה הימצא איפוא הד קול הרבנים אזנים קשובות? עכ"ל (ועיי"ש עוד בשם הגר"א קאלאמנאוויטץ ז"ל מה אמר בזה).

ובסי' קמ"ב מביא עוד כמה שאנו רואים שהגה"צ המפורסם אמרי אמת זלה"ה שהי' מראש מייסדי האגודה בימיו וכתב במכתב (הנדפס באוסף מכתבים מכתב ל') התרעמות גדולה נגד התחברות למפלגה שיש בה חפשים שזה מזיק ואפי' מתנה שלהם יוכל להזיק. וכי' שם בויוא"מ ע"ז א"כ ע"כ שלא עלה על דעתו ז"ל שהאגודה שהוא בתוכם יעשו ככה את אלה ושוב אח"כ התחברו האגודה לקיומם וחיותם של האגודה ופעולותיה והחינוך שלהם הוא מכח מתנת ידם של אלו הראים לעקור כל התורה כולה ח"ו והמה נמכרים להם עבור קיומם כמובן עכ"ל.

וכידוע מכתבו של הגאון מבריסק זצוק"ל בכ"ג טבת בשנת תש"ח ששלחו להגר"י אבראמסקי זצוק"ל שצועק ככרוכיה על מעשי האגודה שנתחברו להציונים וציונות ומחזקים מעשיהם ומפרט שם מה שהסכימו "שהסוכנות הציונית הוא המוכרת מכל החוגים לדבר בשם ישראל בכל מקום ואין אחר מעשיהם כלום (רח"ל) והוסיף בזה"ל ואם אולי נמצאו בחו"ל מראשי האגודה שרצו לדבר ולהצהיר אחרת "סרו אותם" וחסמו את פיהם בהחלטה של מועצת גדוה"ת שלא הי' ולא נראה עכ"ל.

ועיי"ש בספר מקאטאוויטץ בעמ' 66 - 67 על דעת האמרי אמת זצ"ל שהתנהג באופן חריף נגד התחברות למזרחי ובפרק ו' - ז' מתאר באריכות פרטי השתלשלות הענינים האיך שהעסקני האגודה התחברו לשלטון עוד בשנת תש"ח על גבם של הרבנים כאילו הם הסכימו לזה והדבר הזה נעשו ע"י העסקנים גרידא (עיי"ש כ"ז ע"פ הפראטאקאלען המקוריים של העת ההוא) וכן לענין השותפות עם המזרחי ובחירות לממשלה הקבועות עיי"ש ופרק ח' - ט' שג"כ נעשה ע"י עסקנים וצרפו כמה רבנים לדעתם ולא אספו כולם ולא החליטו לפי רוב או לפי הגדלות בחכמה ובמנין כ"א הכל כרצונם וחסקם וכל הספר מקאטאוויטץ מלא עם סיפורי הפעולות האלו שנעשו ע"י העסקנים ע"ש הרבנים מה שהי' בניגוד גמור לדעתם וכידוע נמשך דרך זה עד היום.

(ו) ובענין מש"כ בויוא"מ הנ"ל שבתחבולות שונות ומשונות הם מולידים דיעות הרוב ומעורים עיני העולם, כדאי להביא בזה כמה

דוגמאות המורים על כל עצם הענין הקו"ק מהו, האיך נעשתה, ומהו ערכה, הנה בספר מקאטאוויטץ פרק ט' עמ' 137 אחר שהביא ג' "הכרוזים" שיצא בשנת תש"ט מאדמורי"ם וראשי ישיבות ורבנות הציונות (והכרוז האדמורי"ם כתיב "שמבקשים" לילך לבחירות ועוד לא כתיב לשון "חובה" כ"א בכרוז הראשי ישיבות) ומתוך 19 חברי המועצת גדוה"ת שנבחרו בפ"ת תש"ד חתמו רק שבעה, והגאונים החזו"א והרב מבריסק הרב קליין, וגרא"ז מעלצער, רא"י פינקל, הרב מטשעביץ, הרב מפרעשבורג, ועוד גדולי ישראל המפורסמים ביותר, לא חתמו אז.

והנה הרב מבריסק ז"ל ידוע שהי' נגד הבחירות כמובא בס' עובדות והנהגות לבית בריסק ח"ד עמ' ק"פ, שהשיב הגרי"ז כשדברו עסקני האגודה לפניו שצריכים לשלוח נציגים שיפעלו למענינו, אתם אומרים שיש לשלוח נציגים משלנו לשם אבל המציאות הוכיחה כי ברגע שהם נכנסים לבית המינות הזה הם כבר לא משלנו... וכן בניו הגאוה"צ מעידים להדיא בשמו שמעולם לא הי' דעתו בעד ההליכה לבחירות כידוע (ועי"ע בזה שם בעמ' ר"ג ועוד כ"מ) רק שלא רצה לצאת בפומבי נגד זה באמרו שכך יש לי עוד איזה השפעה עליהם (כלומר שאם יאסר את הבחירות אז יעשו כמו שעושים עם גדולי העה"ח שאינם מצייתים להם כלל לשום דבר מדבריהם) כן העיד הגאב"ד הרמ"א פריינד זיע"א כמובא כן משמו בכ"מ ששמע מפיו שאמר כן להגה"ק מסאטמאר זיע"ע כששאלו למה אינו אוסר הבחירות, וכעיי"ז כתב הגה"צ ר' עמרם בלוי במכתבו לרביה"ק מסאטמאר זיע"א שהגרי"ז ז"ל שהתנצל על מה שאינו יכול ללחום באיזה ענין אחר, שאלו הרמי"ם שידועים שדעתו נגד זה משתמטים ממנו ואף לא צייתו לבקשתו כששלח להם הוראה בזה. ואעפ"י כ פרסמו בגלוי תיקף אחר פטירת הגרי"ז מכתב ממנו שקורא להליכה לבחירות ואח"כ התברר שהי' זה לענין הבחירות בעיר בריסק, והגאה"צ ר' עמרם בלוי יצא חוצץ נגד זה עד שהתברר הזיוף לכולם, ואעפ"י כ עוד לא הרפו מזה, רק שדוקא אז "נתגלה" להם שצוה לפני פטירתו "שאותו הח"כ" יפרסם מכתב זה לצורך הבחירות, מה שבניו הגאוה"צ לא ידעו מזה כלל. ואין מן הצורך להאריך בראיות על הפרכת שקר הזה וד"ל.

וכן ידוע הענין מה שפרסמו מכתב מהחזו"א שקורא לצאת להבחירות בעת אשר החזו"א ז"ל הגם שלא הי' דעתו בבירור נגד הבחירות אבל עכ"פ מנע א"ע מהליכה לבחירות וגם מנע א"ע מלהורות בזה וכמו שנתפרסם בגליון משמרת חומותיך תשנ"ו הטעלעגראמ"ע ששלח הגר"מ קארעליץ אחיו של החזו"א ז"ל להראב"ד הגרז"ר בענגיז ז"ל שהחזו"א ז"ל אינו מתערב כלל בזה, וכל השמועות בזה בשקר יסודן (וכי"ז הובאו בגליונות שיצאו לפני הבחירות בשנים האחרונות גליוני "הבחירה" וקול ה' בכח וכדו'), ועיי"ע לקמן מדברי הגר"א קאטלער ז"ל בדעת החזו"א והרב מבריסק ז"ל. ובס' מקאטאוויטץ פרק י"א מוכיח גם הוא בראיות ועדיות שהחזו"א לא הורה בזה כלל הוראה מפורשת וא' מהוכחותיו הוא שגם הגאון הסטייפלער ז"ל במכתבו בקריינא דאגרתא סי' ר"ט כאשר רוצה לחזק ענין ההליכה לבחירות כותב "מלבד קריאות הרבנים שליט"א כבר הוכרע הדבר בכמה בחירות הקודמות עפ"י חכמי הדור ובהם אדירי התורה כהג"ר אהרן קאטלער זצ"ל והגאון מטשעביץ זצ"ל וכיוצ"ב שצריכים להצביע וכו' ולא הזכיר החזו"א כלל והרי ברור שאם הי' יודע מאיזה הוראה מהחזו"א שהי' רבן של ישראל וסמך א"ע בעיקר על הוראותיו הרי בוודאי הי' מביאו, ובסי' קנ"ד כתב שדעתו רוב רובם של גדולי הדור כלפני עשרים שנה הי' "שאינן בזה שום צד איסור כלל ובכללם מרן החזו"א זצלה"ה" וכו' הרי שלענין האיסור אמר שכן הי' דעתו ולא העיד שאמר לו כן במפורש אלא שכנראה הבין כן ממנו.

וכן הוא לשון הגרמ"י לעפקאוויטץ זצ"ל (שהי' גם בחתימת הגר"ק שליט"א) במכתבו בבחירות האחרונה וכך גם קיבלתי "מדברים שאמר מרן רבינו החזו"א זלה"ה" הרי שלא הורה כן במפורש כ"א לבחירות העיריה בבני ברק, בזה ראה לנחוץ להורות במפורש משום הצלת הדת והפעיל ופעל לצורך הבחירות כידוע משום הצלת הדת, ומאידך לענין הצלת כלל ישראל בארה"ק כולה שהיא חיוב גדול והמונע א"ע מזה ה"ה כאילו עוזר ביד העוקרים התורה, לא רצה החזו"א להורות בזה כלל, ומנע א"ע מזה, א"כ ע"כ שא"א לעשות מעשה ולהחשיב את דעתו כהוראה לסמוך ע"ז ובס' מקאטאוויטץ שם כתב דיתכן שאמר לאנשים כאלו, שבלא"ה היו הולכים, שאם כבר הולכים לא ילכו כ"א לרשימת האגודה ועכ"פ לא הורה בזה מפורש ובוודאי הי' חושש בזה להורות הוראה ברורה מטעמים הנ"ל, והמכתב שפרסמו על שמו הי' זיוף גלוי, הרי לן עוד זיוף כזה. וכן ידוע מסילוף דעתו של הרה"ק ר' ישראל אבוחצירא זצ"ל הבאבא סאלי שדעתו הי' להדיא נגד השתתפות לבחירות ועד היום משתמשים בכרוז לצורך הבחירות על שמו ואהמל"ב בפרטי הענינים בזה.

ז) והנה כי כן תמצא גם מה שסילפו והטעו עיני הציבור בענין דעת הרה"ק מבעלזא זיעועכ"י"א, וכמובא בספר ומשה היה רועה (חלק ד' פרק מ') מה שסיפר רביה"ק מסאטמאר זיעועכ"י"א בשנת תשכ"ב בקעמפ לבנות בקערענהאנקסאן במעמד הרה"ק ר' איציק'ל ויבלחט"א כ"ק אדמו"ר מפשעווארסק שליט"א הרב משאפראן זצ"ל ועוד גאו"צ זצ"ל (כדמפורט שם שמותם) ושם כתב שאמר בזה"ל (בערך) הי' לי קושיה, שכשנכנסתי להרב מבעלזא ושאלתיהו היתכן שהוא מתיר הבחירות נגד דעת הביד"ץ ושאר גדולים ולא השיב

לי, (המשב"ק) השיב שהטשעבינער רב התיר, החלטתי ליכנס להרב מטשעבין ואמרתי במפורש שאם יסביר לי ההיתר עפ"י ההלכה, אז אחזור מהאיסור ואדרוש ברבים שילכו לבחירות, (אח"כ) באו חתני הרב מטשעבין אלי ואמרו לי סאטמאר רב, חותנני חלוש מאוד לא יוכל לסבול, אם יאמרו אחרת ממה שהוא סובר יוכל ח"ו לקבל האר"ץ אטאק"ע, ע"כ אין לפלפל איתו, וראיתי שהם ת"ח ע"כ שאלתי מהם על מה בונה חותניכם ההיתר, אדרבא תסבירו לי אתם ואז גם אני אצטרף עמכם להתיר, השיבו הם שכאשר ראה חותנם את חתימת ידו של הרבי מבעלזא אז חתם גם הוא, שאלתי מהם הרי אתמול הייתי אצל הבעלזער רב והגבאי אמר שהרב חתם מכת הטשעבינער רב, אמרו אין אנו יכולים לפלפל עם הסאטמאר רב.

(המשיך ואמר) הרי ראיתי שיש כאן שקר גדול שהרי הם תרי מימרות דסתרי אהדדי בבעלזא אומרים שסמכו על הטשעבינער רב ואצל הטשעבינער רב אומרים שסמך על הבעלזער רב ועם כל החריפות לא הייתי יכול לתרץ קושיא זו אבל ע"י קצת בקיעות נתיישב הקושיא, מקורב בבעלזא אמר לי שחדשים הרבה לא היו יכולים להשיג חתימה ממנו שהרב לא רצה לחתום, הלך א' בעד בצע כסף הרבה וזייף החתימה של הרב מבעלזא והראוהו להטשעבינער רב ואז חתם הטשעבינער רב, והי' חתימת הטשעבינער רב לעיני הרב מבעלזא כמה ימים עד שחתם גם הוא (וסיים רביה"ק מסאטמאר ז"ל ע"ז) **האם זה דעת תורה של הבעלזער רב והטשעבינער רב? עכ"ד בספר ההוא.**

ועיי"ש שמות האנשים ששמעו כ"ז מפ"ק, ואף שא"א לבנות יסודות הדת ע"פ סיפורים אבל כיון שכל ההיתר נבנה על סיפורים וקול קורא בלי שום טעם וביורור כדרכה של תורה (שזה עצמה מעורר חשד גדול על כל ענין ההיתר) א"כ וודאי יש לנו לחשוש לסיפור העדים האלו שהם עוד אתנו בחיים וגם האדמו"ר הגה"צ מפשעווארסק שליט"א שגם הוא בעלזער חסיד נלהב הי' שם במעמד ההוא כמוש"כ שם ואפילו אם תמצא לומר שלא היו זיוף החתימה ממש, עדיין יש לחשוש שסלפו ע"י ששקרו לו במציאות הדברים כגון שיאמרו להרה"ק מבעלזא שהטשעבינער רב פסק כן וכדו'.

ובפרט אחר שיש לנו כו"כ סיבות לחשוש כן וכדלקמן, ובר מן דין יש להתעורר ממה שבשנת תש"ט הי' בכרוז של האדמו"ר הנוסח שנכתב ע"י הרב מבולגוריי ז"ל אחי הבעלזער רב ז"ל ובס' מקאטאוויטץ יש העתק מכת"י המקורי בעמוד 137 ושם כתוב "אבקש" מאחב"י וכו'. וע"ז יש הוספה מכת"י הבעלזער רב ויעזור השי"ת וכו' והחתימה ואחריו חתמו כל האדמו"רים על כרוז זה עיי"ש עמ' 132 ואז לא חתם הרב מטשעבין כלל, ואח"כ בשנת תשי"א חתם הרב מטשעבין על קו"ק ולא הבעלזער רב ואח"כ בשנת תשט"ו יש חתימה משניהם על הקו"ק ובשנה ההוא היה עובדא הנ"ל.

עוד יש לידע שענין הזיוף הי' דבר מקובל מאוד לצורך תועלת הצלת הדת של העסקנים וכנ"ל מהזיופים הנ"ל ועיי"ע בספר מקאטאוויטץ פרק ט' שמוכיח בעליל האיך שזייפו בכרוזים הראשונים כרצונם וחשקם. (ועד עכשיו משתמשים בזיופים אלו לפני הבחירות על אף שכבר נודע לכולם השקר שבהם ובכ"מ כותבים באותיות קטנות במכתב החזו"א שהי' לעירי' ע"ז יש לידע שגם בבעלזא יודעים לספר מה שהשיבו לאדמו"ר מסאטמאר שהרב מטשעבין התיר וגם נכדי הרב מטשעבין מעידים עד היום שלא רצה לחתום עד שראה חתימת יד קדשו של הרב מבעלזא, וגם ידוע שהרב מטשעבין סמך על הרב מבעלזא כמקובל מסיני ממש ומאידך הרה"ק מבעלזא שלח אל הרב מטשעבין שאלות שהי' אצלו בהלכה (עי' כ"ז בספר פאר משה להר"ר משה ארטנער ז"ל בענין השיחה של הרבנים מבעלזא וסאטמאר, ובגליון אור לנתיבותי ש"ל ע"י בעלזא מאכניווקא גליון ט"ז עמ' 88 - 89 בשם כמה תלמידי ומקורבי בעלזו שהי' רגיל לשלוח אליו הרבה שאלות בהלכה ובגליון י"ז עמ' 153 יש מכתב מנכד הטשעבינער רב בענין מה שלא רצה לחתום כ"ז שלא ראה חתימת יד קדשו של הרה"ק מבעלזא).

והרי בדבר הזה יש לידע עוד שהרה"ק מבעלזא הי' פרוש לגמרי מהוית העולם, ובוודאי לא הי' קורא שום כתב עת, ואף לא השתתף בכל אלו הכניסיות ואסיפות של האגודה בעניני השעה, עי' בספר מקאטאוויטץ שלא נזכר שמו בכל אלו האסיפות כ"א בחתימות ואף אין שום עדות משום א' ממקורביו שהרה"ק מבעלזא הי' מדבר איתו על מציאותן של הדברים או שאמר לו איזה טעם ונימוק מצד ההלכה בכל אלו הענינים, ורק שיש הוראה וחתימה ממנו, וע"כ בוודאי מובן שפיר שגם בזה סמך בשאלה זו על הרב מטשעבין ז"ל כדרכו (ולא שהי' דן בזה עפ"י רוח"ק דתורה לא בשמים הוא וא"א לדון עפ"י רוח"ק).

גם ידוע לכל שהאנשים המשמשים בקודש שם היו יכולים לשקר לו בהרבה דברים אף בפניו כגון כשהבעלזער רב רצה לכבד את מי שלא היה כרצונם היו אומרים שאינו שם וכדו' ובפרט לענין הרה"ק מסאטמאר שהעלילו שקר לפני הרה"ק מבעלזא לאמר שהאדמו"ר מסאטמאר דרש נגדו בדרשתו לפני הבחירות, שהזכיר בתוך הדרשה שאהרן עשה את העגל, וכוננתו הי' לרמוז עליו שהכשיל את הציבור לילך לבחירות וד"ז הי' שקר גלוי ממש וכמובא בספר ומשה הי' רועה שם שהעתיקו את כתי"ק הגאב"ד הרמ"א פריינד זצ"ל מה שהרעיש נגד שקר הזה, וכ"ה בספר המאורני חיל להגה"ח ר' ליפא שווארץ ז"ל מביא שם מה שאמר הרה"ק מסאטמאר ז"ל הרי אפי' לא חשבתי אז בענין העגל כלל עיי"ש.

אבל עכ"ז לא הועיל שום דבר ועד היום כולם מאמינים להשקרים שהפיצו אנשים האלו ע"פ תבל, וכע"ז עשו הרבה פעולות של זדון ורשע בעלילות והשמצות נגד הרה"ק מסאטמאר ואכמל"ב וכ"ז עשו במטרה לעשות פירוד ביניהם והי' להרה"ק מבעלזא עגמ"נ גדולה מזה, וכל מי שהי' אצל הדרשה הי' צריכים לילך אצלו לקבל נזיפה ממנו, כידוע. וכל מי שרצה להגיד האמת להרה"ק מבעלזא ז"ל היו מרחיקים ומפחידים אותו והיו עושים לו צרות (כמו שהי' עם הגה"צ ר' אלימלך אשכנזי ז"ל ועיי"ע בספר ומשה הי' רועה שם כמה עובדות בזה כגון מה שסיפר הגאב"ד הרמ"א פריינד זצוק"ל בזה) וא"כ כבר אנו יכולים לתפוס מעצמינו שכל ענין חתימת הרה"ק מבעלזא ג"כ אינו פשוט כ"כ וכנ"ל.

ועוד הצליח בזה מעשי שטן והלכו הכח זה להחטים אח"כ את כל האדמורי"ם שהרי מי יוכל להעזי שלא לחתום נגד רשכבה"ג הקדוש מבעלזא זי"ע, ועי"ז נעשה הדרך ישר לפניהם, עי' לדוגמא במכתבו של האדמו"ר מוויזניץ בעל הישועות משה זצ"ל שנתפרסם בגליון הבחירה בבחירות תשס"ט מכתיק"ק וז"ל היום הייתי אצל אדמו"ר (האמרי חיים זצ"ל) שליט"א (וכו') וננה לי אשה לא רצה לחתום עד שראה החתימה של כ"ק אדמו"ר שליט"א מבעלזא חתימת יד קדשו וכו' (ומוסיף ע"ז הישועות משה זצ"ל) ואם מפני חשש המחלוקת גם עם בעל צריכים לעשות מחלוקת וגם עם גור וכו' הרי לפניך שחששו שלא לחתום אחר שיש חתימה מהרה"ק מבעלזא.

וכן מובא בגליון ההוא שם עדות מהאדמו"ר מניקלשבורג שליט"א שאביו הרמ"מ מלעלוב זיע"א סירב בכל תוקף לחתום עד שבאו אליו אנשים שתארו א"ע כשלוחים מהרה"ק מבעלזא המורה לו לחתום על הקו"ק ואח"כ נתוודע לו ד"ז והי' לו עגמ"נ מזה וחדל מלחתום ע"ז, וכוודאי יש עוד הרבה פעולות כאלו שרק אנשים מועטים יודעים ומשמיטים מן דעת הציבור וכל הנ"ל הם רק דוגמאות ולא ללמוד על עצמם יצאו אלא ללמד על הכלל כולו יצא, ועל כ"ז סומכין הציבור לקבוע דע"ת.

ח) ועוד יש להתבונן בד"ז שהרי נמצא שכל הרבנים סמכו זע"ז, ומי הוא המורה שהחליט להיתר ועליו כולם סמוכין, שהרי באסיפה היחידה שדנו על דין הבחירות הרי החליט שיש לדון ע"ז בארה"ק כנ"ל, ולהם א"א לפסוק בזה, ובאמת לא ישבו לדון בזה כלל בא"י כנ"ל, ואעפ"כ ראה בס' מקאטאוויטץ פרק י"ד שמביא מדברי הגר"א קאטלער ז"ל שאמר בדרשתו (אחר שאמר כל צדדי האיסור וההיתר בעינו השתתפות להבחירות ע"ד הנ"ל מהגר"ר גראזאוויטץ ז"ל) ההכרעה בדבר צריכה שיקול דעה מעמיק מכיון שמרחוק קשה לשקול ולדון, הדברים האלה הי' החלטת מועצה"ת באמעריקא להשאיר את ההכרעה בידי גדולי התורה בארץ **ואמנם נתקבלה החלטה חיובית**, אך ברור כי אי"ז אלא בגדר עת לעשות לה' וישנם ג"כ מגדולי גאוני התורה בארץ כהגרא"ז מלצר, הגאב"ד דבריסק, והחזו"א שליט"א שאין אנו יודעים דעתם בנידון זה" וכפי הנשמע הם נגד השתתפות ואין להגיד כי גדולי התורה שאינם פעילים באגו"י אין להתחשב בדעתם כי השקפה כזו טריפה עכ"ל (ועיי"ש שתיאר האיך שעסקני האגודה בא"י נרגזו מאוד על דברי הגרא"ק בזה עי' מכתבו של הרי"מ לעווין לר"י ראזענהיים מט"ו תמוז תש"ט שמדבר שם סרה בדרך ליצנות נגד הגרא"ק עיי"ש). ועכ"פ סמך על גדולי ארה"ק.

והגאון מסטייפלא ז"ל כתב במכתבו הנ"ל שכבר הכריעו בזה הגרא"ק והטשעבינער רב, והרי דברים אלו ידוע לנו עכשיו שהטשעבינער רב סמך על הרב מבעלזא, והגרא"ק סמך על רבני ארה"ק והרי הם סמכו עליו וכמוש"כ בס' מקאטאוויטץ עמ' 142 דכבר מאז שנת תשי"ט התחיל נוסח הקו"ק שמסתמכים על דעת תורה, וגדולי תורה והוראה מדור הקודם, וא"כ מי הי' מורה בזה להלכה שעליו כולם סומכין, והתשובה מובנת מאליו.

ועכ"פ כבר הבאנו מדעת גדולי האגודה שהודו שד"ז אסור בעצם וצריכים "היתר מפורשת ע"ז, וע"כ כל המחדש בזה עליו להביא ראי' מוכרחת שהצדק כדבריו וע"כ אף מי שאינו רוצה להאמין בדברינו האלו עכ"פ החיוב מוטל עליו לברר הדברים בבירור גמור ולראות אם יוכל לסמוך על היתר זה וכ"ש בניד"ד דיש חזקה גדולה שהיו מסלפים דברי הצדיקים וגם משקרים להם.

ואף אלו הרבנים שיודעים שהי' דעתם "נוטה" קצת להתיר אבל עוד לא חתמו להורות כן במפורש ורק ע"י התעלולים האלו חתמו, עדיין א"א לסמוך בזה שהרי גם רבני האגודה בארה"ב היו נוטים להתיר ואעפ"כ אמרו שיש לדון ד"ז בבירור גמור דוקא דכיון שההיתר הוא מכח "הוראת שעה" ובפרט לפי"מ שביארנו לעיל דכ"ז שלא דנים להדיא אינם רואים כל צדדי האיסור בזה שלפי"ז לא יהי' שום מקום להיתר וא"כ כיון שהחזו"א והרב מטשעבין לא רצו לחתום, הרי שחששו עכ"פ לאסור, וא"כ האיך יכולים לסמוך על סיפורים על החזו"א וכתב מזויף ועל חתימה מהרב מטשעבין בקו"ק גרידא וכידוע לשון החזו"א במכתב שנכתב באו"ח סוף סימן ט' **ואמנם חמורה היא ההלכה ולא ניתנה ליקבע על פי סיפורים אלא העיקר בעיון בגמ' ופוסקים ומס"נ להבין קושט אמרי אמת עכ"ל**, והלא עד היום רואים בחוש האיך שמסלפים דעת הרבנים כפי"מ שנתוודע בכמה עניני פאליטיק בזמן האחרון ואכמל"ב, וד"ל.

ט) ובענין הזה כבר הביא בויא"מ בסי' ק"ס מדברי הגמ' בסנהדרין (דף ק"א סוף ע"ב וההמשך בדף ק"ב ע"א) דכאשר רצה ירבעם בן נבט להכשיל את ישראל בע"ז וידע שבני ישראל לא יקבלו לעשות כדבריו, התחכם ע"ז והושיב רשע אצל צדיק ואמר להו תחתמיתו על דעבידנא, א"ל הן, א"ל אפילו למפלח לע"ז, א"ל צדיק חס ושלום, אמר ליה רשע לצדיק סלקא דעתך גברא כירבעם פלח לעכו"ם אלא לנסיותהו בעי (ופרש"י אך דעתינו שלם עמו ונתרצה בדבר "וכך הי' מטעה לצדיק עד שהיו כולן חתומים" שהן היו רוצים ושוב לא יכולים יכולים לחזור עכ"ל).

והוסיף הגמ' ע"ז ואף אחיה השילוני "טעה וחתם" (ופרש"י דסבר לנסיותהו אתי וחתם באותו מעשה) דהא יהוא "צדיקא רבה" הוה וכו' וכתוב ויהוא לא שמר ללכת בתורת ה' וגו' לא סר מחטאת ירבעם אשר חטא ואשר החטיא את ישראל, מאי גרמא ליה אמר אביי ברית כרותה לשפתים וכו' רבא אמר "חותמו של אחיה השילוני ראה וטעה" עכ"ל הגמ' הרי דאע"ג שהי' צדיק גדול בא לידי טעות ע"י שראה חתימת אחי' השילוני "שהי' גדול מכל הנביאים לבד ממשרע"ה" (כמש"כ הבן יהודע שם) והרי שאף לא הסתפק בחתימת שארי הצדיקים כ"א בחתימת אחי' השילוני, ועי"ז בא לטעות וכל ישראל אחריו ומסיק ע"ז בויא"מ בזה"ל כל כך גרם ישיבת צדיק עם רשע אף בדורות הראשונים כמלאכים ק"ו בצדיקי זמנינו אשר סביב רשעים יתהלכו" ומכ"ש בצירוף השוחד העצום של יראת העם "בהמצאות נוראות ומבהילות" גם נגיעות עצומות אין לשער וכו' עכ"ל (ומש"כ בענין האלמות ונגיעות כבר נתבאר לעיל) ומסיים ע"ז דאין לנו עצה כ"א לילך בעקבי הצאן בדרך שקיבלנו מאבותינו ורבותינו בלי לנטות מהם שינוי כל דהו, עיי"ש בפנים דבה"ק.

פרק ד'

א) עוד יש לנו ללמוד מדברי הג"ר ראובן ז"ל הנ"ל במש"כ בעמ' ע"א כיון שבעיקר הדבר צדקו הנמו"ק וכו' ואף "הבי"ד הסובר שלפי המצב דהאידינא הדרך של לדורון טובה יותר לתכלית הלא מבין כ"א שהמצב יוכל להשתנות לרעה חלילה מה שעלול מאוד להתרחש עפ"י הסברא הישרה ואז מוכרחים כולנו עפ"י הדין להיות כנמו"ק ועוד יותר מהם, עכ"ל. הנה כבר אנו רואים שהרבה דברים נשתנו בין לגריעותא מצד הממשלה ובין מצד האגודה אבל כמובן שעוד לא זכינו ש"הבי"ד" של האגודה יחליטו להיות כנמו"ק וההסבר לזה מובן מאיליו כיון שלא דנים כלל ע"ז אם להתיר או לא, וחותמים על אותו הקו"ק כמקדם ותו לא מידי, א"כ נשאר אותו החוב קדוש כמקדם על אף כל עניני השינוים.

ואפילו הגדולים מהדור שלפנינו שאף שלא ישבו לדון על עצם השאלה אם מותר או אסור ד"ז וכו"ל עכ"פ דברו באסיפת המעצגדה"ת לפני הבחירות אם יש עכ"פ נחיצות והכרח ליכנס שם כאשר סוכ"ס ידעו שד"ז הוא איסור בעצמותה וכו"ל, וכמוש"כ בקריינא דאג' בהגה על סימן ר"ד מהמדפיסים בעניני הבחירות לא תמיד הורה מרן (הפטייפער) זצ"ל ללכת לבחירות ולפעמים הורה שלא ללכת מפני כמה טעמים "ואין להורות ממכתבים אלו הוראה לדורות רק בכל פעם צריכים גדולי הדורות להכריע לפי הענין והזמן" ועשית ככל אשר ירוך ע"כ הג"ה (ומש"כ ועשית וגו' בס"ד נבאר לקמן).

וכן נראה גם ממכתבו בסי' ר"ט שכתב בענין הבחירות לבד מקריאת הרבנים שליט"א כבר הוכרע ג"כ הדבר בכמה בחירות הקודמות עפ"י חכמי הדור וכו' ומכיון שהמצב כעת אינו שונה (לגבי נדון זה) מאשר בבחירות הקודמות ממילא הוראתם שריר וקיים גם כעת עכ"ל דהיינו דכיון שהחליטו הרבנים שגם כיום לא נשתנה דבר לענין זה א"כ ס"ל דיש לסמוך בהיתר זה על הרבנים מדור הקודם, משא"כ כשיש שינוי גמור וודאי א"א לסמוך עליהם בזה.

ועכשיו נפרט כאן כמה דברים שנשתנה לגריעותא בתקופה האחרונה כפי מה שהזדמן לידיעתינו כעת, אשר כ"א מהאיסורים האלו די בפנ"ע (אף לשיטת המתירים), שיאסרו בזה.

לענין התועלת שע"ז מסובב כל ה"היתר" להציל מה שאפשר מגזירת שמד חלילה (לשון ר' ראובן עמו' ס') וכאשר באמת פחדו מאוד בשנים ההם מגזירות גיוס בנות וכו' שאם לא ילכו לבחירות יהיה להם הכח להשתלט עלינו ביתר עוז ולהכשיל אותנו ואת בנינו ובנותינו בע"ז ג"כ ושפ"ד (כל' ר' ראובן עמ' מ"ט) ואמנם בשנים ה"אחרונות" נשתכח לגמרי שיש איזה צד איסור בכל ענין הבחירות עד כדי כך שאף אינם בושים מלפרסם שעיקר "התועלת" של הבחירות הוא רק בשביל כסף לצורך המוסדות (מה שזה בעצם סיבה לאסור ולא להתיר וכו"ל) ולמשפחות, וכל הרוח של הבחירות נעשה על השבון זה, כמו שכותבים בכל כתבי העת ופירסומיהם, ואף מפרסמים כל התועלות שפעלו במשך התקופה האחרונה שהכל הי' בשביל כסף, וכ"ז מלבד כל המלחמות הן המפלגות על הכבוד של הכסא ותואר הח"כ, באופן שנראה לעין כל שהכל הוא בשביל כסף וכבוד גרידא, מה שבימים ההם היו עכ"פ בושים מלפרסם כ"ז והיו טוענים שעושים להצלת הדת גרידא, ובשנת תשס"ג אף הכנסו בנוסח הקו"ק של הרבנים (אחר התועלות בעניני הדת שהי' כבר בנוסח משנים קדמוניות על הנסיונות שיש מהציונים שצריכים ללחום נגדם) "ואף צרה עינם בפת לחמם של ילדי ישראל" ובשנות תשס"ו

ניתוסף ע"ז "והגדילו בשנים האחרונות כידוע לעשוק מפת לחמם עד שהיו מי שהגיעו לעוני ולמחסור השם ירחם (והכוונה למה שהפסיקו התקציבים למשפחות בריכות ילדים) וכמובן שעסקנים הן המה שהוסיפו נוסח זה ולא הרבנים (והפתגם שלהם לצורך בחירות הי "משפחה גדולה יהודית").

ובשנת תשס"ט, הרגיש והבחין הגאון הרמ"י לעפקאוויטש זצ"ל בזה ולא רצה לחתום עד שבסוף כתב (לאחר שדחקו בו בכל מיני אופנים שיאמינם שבאמת עושים עכשיו רק להצלת הדת וכידוע) בזה"ל הנה ידוע לכל המצב השורר בארצינו הק' אשר השלטון נגד התורה ונגד שומרי הדת וכל מגמתם הוא לעקור את התורה להצר ביד לומדיה ולבטל את כל החינוך הטהור של ילדי ישראל לטמאות את ישראל ולהרחיק לבנים מאביהם שבשמים ולכך בוודאי שאין לנו שום חיבור ושותפות עמהם "ולא התירו מעולם להתחבר עמהם אף לא בעבור טובת הנאה לתפקידים ותקציבים וכו' וכל תפקידם של הנציגים החרדים שם הוא רק כדי לקרוא כנגדם בקול גדול כי לא ניכנע במאומה לגזירתם ומחשבתם וכו' והאריך עוד בזה ומוסיף ע"ז ומטעם זה יש לילך לבחירות וגם יבלחט"א הגאון ר' חיים קאניעווסקי שליט"א חתם אחריו על מכתב זה שהי' מכתב נפרדת מהקו"ק הכללי שהי' באותו נוסח כמו בשנת תשס"ו וכנ"ל. (א. ה. שמעתי שהי' גם במכתב זה תוספות דברים וסיפורי ההתכחמות על דברי הגאון הרמ"ל ז"ל והי' נדפס קונטרס מיוחד ע"ז אבל לא ראיתי אותם עדיין).

וכמובן שהעסקנים פרסמו המכתב שכתב הגרמ"ל ביחד עם הקו"ק הכללי והדגישו המילים שצריכים לילך לבחירות, והכל מתנהג כמקדם והחכיים עושים את שלהם בלי שום השתנות, שהרי אין עליהם שום פיקוח מה הם עושים שם ורק "שואלים את הגדולים מתי שרוצים, ואיך שרוצים, וגם אותן הגדולים שהם רוצים ועל דרך זה יכולים להתנהג כרצונם לפי כבודם וכספם, והמפורסם אי"צ ראיה, אבל כבר ידוע לכולם הרבה דברים ואף גזירות רעות שנגרמו בשבילם בעניני הגיוס והתערבות הציונים בהחינוך החרדים וכדו'.

וכידוע ממה שהגאונים המפורסמים מראשי מפלגת דגל התורה הגאון ר' משה שמואל שפירא זצ"ל והגאון ר' יחיאל מיכל פיינשטיין זצ"ל שעוד הי' במועצגדה"ת משנים קדמוניות סלקו ידיהם לגמרי מתנועה זו מטעם זה וכמוש"כ הגר"מ זצ"ל במכתבו בזה"ל ולאחרונה פרצו הנציגים החרדים פירצות חמורות בחומת היהדות והישיבות בהקמת נח"ל החרדי (וכו') והעבירו חוק מ"ל וכו' והם "מחמיאי הרבים במעל שאין גרוע ממנו ובכוונתם להמשיך בדרך זה בוודאי שכל אחד חייב להשפיע ולימנע מללמוד בהם וכו', ובמכתבו של הגאון רמ"ש למזכיר מועצגדה"ת כותב בזה"ל מאחר והנעשה בזמן האחרון ע"י נציגי דגה"ת בענין החוק הנוגע לדתיים, גיוס בני הישיבות הוא בניגוד לדעת רוב ראשי הישיבות שליט"א וצוק"ל (מש"כ רוב כו' היינו למעט הראש ישיבה היחידה שתמך בזה ואשר כיום הכל מתנהג לפי דעתו כידוע) ובראותי שע"י השתתפותו במצוגדה"ת אין באפשרותי להשפיע בענין זה שנשמת עם ישראל תלויה ולפתח חמאת רובין ואיני יכול לקחת אחריות ע"י הנעשה בזה ע"י הנציגים, ע"כ הנני להודיע כי הרני מסלק ידי מכל האחריות ושייכות מתנועת דגל התורה עכ"ל (ומדבריהם נוכל גם לראות עד כמה הי' השפעת הרבנים על הנציגים כשרצו להגיד להם דבר). ואכן לא רצה לחתום על הקו"ק של הבחירות בשנת תשס"ו וכנ"ל.

(ב) עוד דבר גרוע ונורא הוא מה שלא הי' מקדם הוא מה שהזכיר הראב"ד הגר"י פישער צוק"ל בדרשתו בעצרת לפני הבחירות תשס"ג, והוא האיסור החמור שנציגים מודים במפורש "בהצהרת אמונים" להמדינה וחוקותיה שהוא כפירה נוראה רח"ל (כמובא ד"ז ביווא"מ סי' פ"ח וק"ד) ואמר הראב"ד ע"ז דבכל השנים הצטרדקו הנציגים שהם מכונים להחוקים שאינם נוגדים דעת התורה והי' א' בפה וא' בלב (ולמעשה אין בזה שום הצטרדקות שהרי לענין הודאה בע"ז מפורש ברמב"ם במ"ע של ונקדשתי מ"ע ט' שהעיקר החיוב במסירת הנפש הוא "שלא נתעהו (להגוי) לחשוב שכפרנו אעפ"י שבלבותינו מאמינים בו יתעלה" והובא ביווא"מ סי' ע"ו ובסי' ק"ד וכדמוכח כן בכל הפוסקים) אבל לפני שנים מספר הוציא הבג"ץ פסק שלא יחשב ההצהרה כלל כ"א כשיסכים שבהצהרה זו נכלל שנאמן לחוקי המדינה אף אם יסתרו לדיני התורה (מה שהיא ברוב פעמים) ו"שמכיר בעליונותם" של חוקי הכנסת שהם (ח"ו) מעל חוקי התורה (רח"ל) (וזה בתיק 400/87 ויצאו פסק זה מאיתם כאשר א' החכיים בשנת תשמ"ד שהי' מרגיש קצת חרדה בלבו להצהיר נגד התורה, ע"כ אחר ההצהרה הוסיף הפסוק ואשמרה תורתך תמיד וגו', ואז חייבו היו"ר הכנסת שהוא מוכרח להצהיר עוה"פ הנאמנות לחוקי המדינה שהכוונה תהי' אף כשיסתרו חוקי התורה ואם לא יעשה כן אז יבטל כל תוקף הצהרתו ויפסל להיות ח"כ, וכאשר ביקש צו מניעה נגד יו"ר הכנסת בזה אז פסקו הבג"ץ הדברים הנ"ל בחילל ש"ש נורא ואיום רח"ל). והבאנו קיצור הפסק ולא כל דבריהם הכפרניות האיך שפירשו דבריהם הנ"ל בהרחבה בדברים שאין הנייר סובלת אותם.

וע"ז הוסיף הראב"ד ז"ל דעכשיו כל מי שמצהיר הצהרה כזו אין לו שום מנוס או תירץ לומר לא ידעתי ולא כוונתי לזה וכדו' והר"ז

כפירה מפורשת ונראה שמרים יד בתוה"ק ומחלל שם ה' לעיני כל לבזות התוה"ק רח"ל באופן נבזה מאוד, והאריך לדבר בגודל הפשע שבזה, והרי בדבר הזה האם הי' א' מהגדולים שהי' דן בזה, ושיגיד דעתו האריך יכולים להתיר כדבר הזה, הרי לא נשמע אפי' איזה התנצלות כלל או שום הצדקה בזה ורק הקו"ק הישנה (וחתימות שעליה מתחדשים בכ"פ אטאמאטי"ש, כאילו ל"ה כאן שום שאלה כלל.

ג) עוד נתחדש יותר בשנים האחרונות מה שביירר בויוא"מ בסימנים צ - צ"ח דליכנס בממשלה אשר מחזקת הע"ז בתוכה הר"ז כעובר ע"ז ממש (עיי"ש ביאור הדברים) ומסיים ע"ז בזה"ל וזה איזה שנים שנתפרסם איזה מכתב גלוי מהאגודה שמתרעמים על הממשלה על שאינם נותנים להם מקום במשרד הדתות ותמהתי שאינם בושים לפרסם שמתאמצים ליכנס באותו המשרד שהמה בוודאי ע"ז עכ"פ בשיתוף "אף לפי דבריהם" עיי"ש עוד והרי בשנים האחרונות "הצליחו" החכ"ים לתפוס מקום "במשרד הדתות, שהח"כ נעשה שם שר או סגן וחותם ממש על התקציבים לע"ז ולבתיה ולמסיון הארורה רח"ל.

ובכעין הדבר הזה כבר הבאנו מדברי הג"ר ראובן (עמ' נ"ט) שכתב וכ"ז בענין השתתפות במועצת שרי הממשלה אבל בענין להיות שר של מקצוע מיוחד יש בזה גם משום עושה מעשה בידים שבע"כ הוא צריך לתמוך ולסייע בידים למקומות ואנשים העוברים על איסורים דאורייתא ודרבנן קלות וחמורות וגם לאלו שמרבים בכפירה ומינות הסתה והדחה דהו"ל מסייע ידי ע"ע ממש עכ"ל וק"ו בניד"ד שמקבל לכתחילה תפקיד כזה שמקבל ע"ע לסייע ולתמוך בעבודה זרה ועוד בארה"ק (שהחיוב גדול כ"כ עד שמי שאינו מבערה נחשב כעובר עצמו כדנתברר בויוא"מ שם), וגם בזה לא נשמע שום פוצה פה ומצפצף וכמובן שהגדולים אף אינם יודעים מזה מהנעשה בדיוק בממשלה ורק יודעים מה שמגידיים להם בשעה שבאים אצלם לקבל ברכה על הצלחתם בממשלה ולשמוע חו"ד במה שרוצים לשאול.

גם הנידון אם ליכנס לקואליציע שזה התחברות גמור ממש והי' כאלו שלא רצו להתיר בכה"ג כידוע ג"כ לא נשאר כשאלה כ"א דבר פשוט דככל מה שהחכ"ים מחליטים שצריכים "להציל הדת" נעשה להם העקוב למישור בלי שום הגבלה כלל רח"ל.

ד) עוד יש להעיר מה שהי' רגיל הראב"ד הגר"י פישער זצ"ל להזכיר בדרשתו בעצרת העה"ח טרם הבחירות **דבירושלים ת"ז אין זה לדבר כלל, שהרי יש פס"ד מהאב"ד והבי"ד דמתא שאסרוהו וכולם חייבים לציית לזה ומי שעובר על דבריהם (אף אם הי' מותר מצד עצמותו) עובר על עשה ולא תעשה, דעליהם הכתוב אומר ועשית ככל אשר יורוך, ולא תסור וגו' שכך נלמד מדברי הט"ז והש"ך והנודע ביהודה עכ"ד הגאון הראב"ד זצ"ל.**

והנה אף שיש הטוענים שהבד"ץ העה"ח אינם מחייבים את כל תושבי ירושלים כ"א אנשי העדה לבד, אין זה כ"א מחמת חיסרון ידיעה בהשתלשלות הרבנות בירושלים, אבל יש לידע האמת אשר הרבנות של העדה החרדית מחייבת את כולם, מאחר שכל החרדים שיצאו מהוועד הלאומי וגם אגודת ישראל בתוכם קבלו עליהם את מרותם של הגאון מהרי"ח זאנענפעלד זצוק"ל וגם הגאון מהרי"ץ דושינסקי זצוק"ל (שהי' מרבני אגו"י) היו הם אשר השתדלו להעלותו לכס הרבנות וקבלו מרותו כמבואר כ"ז במכתבים שבספר מרא דארעא דישראל ח"ג עיי"ש וכל גדולי האגודה בימים ההם חייבו את הסרים למשמעתם לצאת מהוועד הלאומי וליכנס תחת מרות האב"ד ובי"ד העה"ח.

ועי"ע בס' מרא דארעא דישראל ח"ב עמ' קמ"ב שמביאים העתק של החלטת ועדת אגודת ישראל בפרשבורג שנת תר"פ. וז"ל נעים לנו להודיעכם כי ועידת אגו"י שהיתה בפרשבורג החליטה פה אחד על פי הצעתינו להכיר את בית דינו של רבינו הגאון ר' יוסף חיים זוננפלד בתור בי"ד אשר על אגודת ישראל לפנות אליו בכל עניני ארץ הקדושה וכו' (החותמים) לשכת המרכז של אגו"י, וכן הי' במשך כל השנים שלא הי' להם רב או שחיטה אחרת לבד מהעה"ח.

ובשנת תש"ה התקיים בחירות לוועד העיר האשכנזי של העה"ח ונתקבלו אז מחברי הנטורי קרתא חמישים וחמש חברים וחמש עשרה חברים לאגו"י, שעיי"ז הי' עיקר כח העה"ח מתנהגת ע"י הנטו"ק כמובן, והי' כאלו שתירצו א"ע שלא הי' או הבחירות הגונות אבל בס' מקאטאוויטץ פרק י' מוכיח ממכתב ראש האגודה שמספר בעצמו האריך היו הבחירות מתנהגת להצלחת הנטו"ק, ושחשבו לעשות לעצמם רבנות נפרדת, אבל למעשה לא עשו כן בשום פעם ואף לא הי' אסיפה של רבניהם בנידון זה, ואף המשיכו לתאר בכתבי עת שלהם את המהרי"צ דושינסקי זצ"ל כרבה של היהדות החרדית והתיעצו עמו בכל דבר הכולל גם ענין הבחירות, (רק שבין כך ובין כך עלתה נשמתו לגנ"מ ולא נתקבל תשובה ממנו בזה), רק שרצו לצמצם השפעתם של הרב והבי"ד ע"י הקמת מועצת גדה"ת אבל למעשה לא עלתה בידם עד אחר מלחמת העולם השנייה, אבל כמובן שגם אז לא נחשב המועצת (שזה הרכב אדמו"רים ורמ"ים ורבנים מכל החוגים) גם אצלם כבי"ד דמתא ועדיין היו כפופים בכל דבר להביד"ץ.

ושם בספר מקאטאוויטץ מביא מכתבו של ר"מ פרוש שכותב להוועד הפועל העולמי של אגו"י בעת פטירת המהרי"ץ דושינסקי זצ"ל שיש לעמוד ע"ז שלא למנות רב בלי אגו"י ושהי' אצל הראב"ד הגרז"ר בענגיס זצ"ל ואמר לו שאם לא ישאלו את אגו"י על

מינוי הרב יקומו בעצמם רבנות ויעבירו כל הכוח של העה"ח אצל הממשלה לעדתם וכותב שם בתוך דבריו שאין כוונתם להקים רבנות שחיטה נפרדות חוץ מהרבנות של העה"ח הרי מפורש בדבריו שעדיין היו מקבלים מרותם של העה"ח וכמוש"כ ר"מ פרוש במכתבו אחר (מוכא שם) בעת ההיא וז"ל **בינתיים נתפרסם מהביד"ץ של העה"ח איסור בכלל נגד הבחירות לאספה המכוננת** זה מקשה עלינו הירושלמים **"כי סו"ם אם אנו רוצים או לא רוצים חברי הביד"ץ שהם שלנו וקשה לנו בירושלים לא ליכנע להפס"ד, יש להצטרע שהרבנים של העד"ח הם תחת לחץ של הנטו"ק וכפי שידוע לנו ממקור נאמן לא ישבו הרבנים ביחד ודנו על שאלה זו, כ"א החתימו אצל הרבנים לכ"א בפנ"ע, והיחיד לא הי' יכול לסרב אחר שחברו חתם, וכך יצא פס"ד, שנוגע לא לירושלים עצמה וגם לא לא"י עצמה, כ"א להיהדות כולה, כי הלא תוצאות הבחירות אלו תלוי עתידה של התורה בא"י, זהו המצב שלנו, עכ"ל המכתב, ועיי"ש עוד כמה ראיות והוכחות מפראטאקלים של העדה החרדית שגם האגודה היו כפופים תחת הנהגת העדה"ח בעת ההיא. ומה שטען על הרבנים שהוציאו הפס"ד שלא כדרך התורה ובלא ישיבה ביחד, נוסח הפס"ד עצמם מכחשת זאת ושם כתוב במפורש שדנו בזה בעיון בשמיעת כל הצדדים ונמנו וגמרו לאסור וכן במכתבם הנ"ל מפורש כן להדיא שישבו ע"ז ביחד ודנו בזה ואדרבא הרבנים המתירים מעולם לא התוועדו יחד (ואין בזה פגיעה בכבודם דכיון שלא הוציאו פס"ד אם מותר או אסור רק הוציאו קו"ק כהודעה בעלמא שמבקשים מהסרים לשמעתם שילכו לבחירות ובענין כזה אי"צ מושב ב"ד אחד ובענין חלק האיסור כבר כתבנו לעיל עיי"ש).**

ומה שמצד העה"ח לא התחשבו עם דעת האגודה, זה הי' מכיון שהם לא התחשבו עם פס"ד של הביד"ץ והגה"צ הגרי"ץ זצ"ל בענין התחברות האגו"י עם הוועד הלאומי סוציאלי, ובענין לימוד העברית בבית חינוך לבנות, וההצטרפות לזרם הרביעי, ואח"כ בענין קבלת תמיכה להמוסדות מהממשלה, ע"כ אבדו זכותם לגמרי לבחור ולהיבחר לכל עניני העיר וכמוש"כ במהר"ם שיק חיו"ד סי' של"ו דהממאן לקיים תקנת הציבור אבד זכותו לבחור ולהיבחר בכל הענינים בנוגע לתועלת הכלל ע"ש, אבל אף שמרדו באב"ד ובי"ד דמתא לאו כל כמינייהו להפקיע את עצמם מתקנות ואיסורים של האב"ד וביד"ץ דמתא (וכנ"ל ממכתבם שהבינו בעצמם זאת) אף אם לא הי' בזה שום איסור מצד עצמה, ואף אילו היתה "פסק מהמועצת גדוה"ת כבר כתבו הגדולים מתחילת ההתיסדות דזה וודאי שא"א להכריע ולהוציא מפס"ד של הרבנות שבאותה העיר כמו שהביא בס' מקאטאוויטץ עמ' 151 ממהר"ם שפירא והגר"ח מבריסק זצ"ל (ומכ"ש שגם זה לא היתה מעולם שאף המועצת לא דנו ע"ז ואף הרוב מהם ג"כ לא רצו להצטרף להיתר וכנ"ל).

ובזה יובן דככל שעוברים על איסור הרב והביד"ץ דמתא עוברים אלאו דלא תסור וכמוש"כ הרמב"ם בספה"מ (מ"ע קע"ד ול"ת שי"ב) ובס' היד (פ"א מהל' ממרים הל"ב) וכ"ה בהקדמת הרמב"ם לס' היד בד"ה גם יתבאר, דמשמע שם שזה שייך בכל הדורות, עיי"ש. וכ"כ החינוך ומצוה תצ"ו שעובר על מ"ע ד"ועשית ככל אשר יוריק, והרמב"ן בספה"מ (שורש א' ט"ו עמ' י"ט), חולק ע"ז וס"ל דקאי רק על דרשות חז"ל מהפוסקים משא"כ תקנות וגזירות לא נכללים בזה, ועכ"פ לכו"ע יש בזה איסור מדרבנן.

ואף בתקנת הציבור גרידא יש איסור לעבור עליה וכמו שכ' הרשב"א בתשובה (סי' תשס"ט) דקהל בעירם הוי כבי"ד הגדול ואפי' בדבר שאינו סיג וגדר, ומבואר כן בשו"ע (יור"ד סי' רכ"ח סי' ל"ג) עיי"ש ובט"ז שם (ס"ק מ"ב) כתב דאם התקנה היא למיגדר מלתא מעבירה הוה ממש האיסור מדין תורה וגדול בעירו או מופלג בדורו אפי' שלא בעירו נחשב כבי"ד הגדול לגזור ולתקן למיגדר מילתא ומכ"ש המרא דאתרא ובי"ד שבעיר שמבואר להדיא בכל הפוסקים כולם שיש איסור תורה דעשה ול"ת לעבור על תקנתיהם וגזרותיהם (אף אם מותר מדינא).

ועי' טוש"ע חו"מ סי' ב' ובנו"כ וכבר האריכו בכל ספרי גדולי הדורות בגודל חומר האיסור לעבור על דברי הבי"ד ואב"ד דמתא ואף אם דעת רבו להיפוך א"א לו לבטל ד' הבי"ד ואב"ד דמתא ואכמהל"ב בראיות וכבר ידוע ומפורסם ד"ז מהמסורות והקבלה (עי' אריכות בזה בס' פרשת הכסף בקונטרס לא תסור) וא"כ ק"ו בניד"ד ברב ובי"ד דירושלים, שמתחילה קבלו כל החרדים את דבריהם בכל הענינים כמו שצ"ל ע"פ הדין, ואפילו בחוץ לעיר יש להם כח זה, וכמו שבחרמות שעשו גדולי ירושלים על הלומדים לימודי חול וכתבו במפורש דקאי אכל א"י וכן בכל דבר הי' להם כח לגזור ולתקן בכל א"י, וכן בניד"ד אסרו ד"ז בסתמא ועכ"פ בירושלים וודאי דיש חיוב גמור לציית לדבריהם.

ה) והנה עוד יש להתעורר בזה במה שיש האיסור מפורשת הבד"ץ שהוא הבית דין היחידה של הרכב רבנים מורי הוראה (לבד ממה שידוע גודל גאונתם וצדקתם ומלבד מה שהם הבי"ד דמתא) שישבו ביחד ודנו על שאלה זו בכובד ראש אם לאסור או להתיר ונמנו וגמרו לאסור זאת כמו שהוא בהמכתב הנ"ל וכ"ה בנוסח "הפסק דין" (ולא הקו"ק) שהוציא הבד"ץ בשנת תש"ט "זהעמקנו בנידון הזה וראינו ושמענו הנימוקים שישנם בזה, לבד ההשתתפות" וכו' והנימוקים והטעמים שישנם בזה לשלול את השתתפות בתוך הקלחת עם רובא דמינכר של מפירי והורסי התורה וכו' ובתי משפט עפ"י חוקי נכרים,

"החלטנו ונמנו וגמרו ואומר" שעפ"י דע"ת וכו' שאין להשתתף וכו' באיסור גמור ובמילתא בטעמים ובנימוקים.

וכן אסורוהו הרבנים הגאונים בפס"ד התאחדות הרבנים דארה"ב וקאנאדא שרובא דרובא מהרבנים היו פוסקים מובהקים מפורסמים (בשנת תשכ"א), ומאידך יצא קו"ק האדמורי"ם וראשי ישיבות שילכו לבחירות בלי שום נימוק וטעם כלל על עצם דבר האיסור, ואף שאמרו ההיתר משום הצלת הדת כבר ביאר בויוא"מ סי' קי"ח דכיון שיש בזה איסורים של כפירה ומינות שהוא ביהרג וא"י א"א להתיר ד"ז בשום אופן אפי' ע"י נביא או ע"י סנהדרין, וכנ"ל.

וכבר הבאנו מגדולי הרבנים שלהם שגם הם הסכימו דאליבא דאמת ד"ז צ"ל אסור, ובפרט אחר שיצא ספה"ק ויוא"מ שביורר גאון הגאונים הגה"ק מסאטמאר זי"ע בבירור וליבון מדברי הש"ס והפוסקים שיש בזה הרבה איסורים שכאו"א מהם הוא ביהרג וא"י (ועוד נגרע ד"ז במשך השנים כנ"ל) ועל כ"ז לא נמצא שום תירוץ ונימוק על ההיתר (ואף כשהגה"ק מסאטמאר בא לארה"ק כמ"פ ורצה להתווכח בזה עם המתירים השתמטו כולם ממנו ולא השיבו לו כדע"ת, וע"ז אמר הרה"ק מסאטמאר בדרשתו הנ"ל שאין להתחשב בדעתם אעפ"י שהם הרוב "כיון שלא ביררו כלל מנין הוציאו ההיתר שלהם).

ובכה"ג אפי' ב"ד גמור לא יכול להתיר דבר בלי להגיד טעם ההיתר (מלבד מה שיש חיוב לעשות כן מצד והייתם נקיים וכו' וכנ"ל) וכ"ש בניד"ד שמחייבים להציבור לעשות כן, שהרי אפי' לענין לפסול על הרבים ידוע פרשת הגט מקליווא בשנת תקכ"ו שהבי"ד הגדול של פראקפורט רצו לאסור והיעב"ץ והנודע ביהודה והשאגת אריה והבנין אריאל ועוד גאונים מצוקי ארץ הכשירו את הגט, ועיקר טעמם היתה כיון שלא רצו הבי"ד של פרנקפורט לגלות מקור ידיעתם על הפסק ולהודיע טעמם ונימוקם, וכתבו כולם בתשובותיהם דבכה"ג אינם יכולים לפסול כלל כמובא כ"ז בספר אור הישר באורך.

ובפרט האריך בזה הגאון הנודע ביהודה (מובא שם בסי' ל') שכותב בא"ד... אבל שהם בעצמם יגזרו ואומר על כל חכמי הדור ולסגור דלת ההוראה בפניהם ושמהם לבד תצא תורה להתיר ולאסור בלא טעם וראיה זה לא דרך פלולה וכו' מה זה שתיקה ולמה לא יכתבו טעם בפירוש וכו' כי לא נעשה כזה מימות עולם ואפי' סנהדרין גדולה אשר בלשכת הגזית טעמם ונמוקם לא היו מעלימים, וכו' הלא טוב להסיר מכם עקשות פה ולזות שפתים ואין זה לכם כלל לשום העדר כבוד וכו' ומעתה אני אומר דעתי להלכה וכו' ועד מלאת שנה תמימה האשה לא תנשא ובין כך נשמע בפיהם של חכמי פ"פ אשר לפי השקפה ראשונה אם יאמרו טעמם קרוב הדבר שכל חכמי הדור יודו לדבריהם וכו' ובהגיע הזמן הנ"ל וחכמי פפד"מ לא ירצו להגיד טעמם או שיאמרו טעמם ולא יתקבל וכו' אז האשה הזאת תינשא כאוות נפשה וכו' ומיום ההוא והלאה מי שיעבור ויוצא דבה על האשה טמא טמא יקרא לא יצטרף לשום דבר שבקדושה וכו' דברי הכוה"ח יום ו' כ"ז תמוז תקכ"ז לפ"ק פה פראג הקטן יחזקאל סגל לאנדא.

וכדבריו האלו כתבו גם שאר הגדולים שבדור בדברים חריפים וחזקים שא"א לאסור ולהתיר בלי טעם וראיה בשום אופן, ורק לאסור מכח גזירה וכדו' לאפרושי מאיסורא יש בכח הבי"ד לאסור בטעם הכמוס כידוע פסק מרן הדברי חיים מצאנז זי"ע על מאשין מצות ומבואר בויוא"מ סי' קמ"ג, אבל להתיר מטעם הכמוס זה וודאי אי אפשר כלל ועיי"ש בספר אור הישר בסי' ל"ט מ"ד מ"ה מ"ו מ"ז נ"א נ"ב האיך שגדולי הדור וחוזרים ושונים על אותו הטענה שא"א לפסוק דין בלי הגדת הטעם עפ"י תורה.

וז"ל הגאון ר' יוסף שטיינהארט ז"ל בא"ד ותמה תמה אקרה דהו"ל לאסוקי אדעתייהו דילמא אי הוי מגלן טעמייהו כאשר עשו רבותינו וקדמונינו ואנשי השם אשר היו מעולם שהגיעו דבריהם אילינו אולי הי' קורה להם כמו שאירע לאבות העולם שע"י גילוי טעמייהם חזרו והודו בית הלל לדברי ב"ש, ובש"ס בדוכתי טובא דברים שאמרתם לפניהם וכו' (טעות הן ביד) ברם כך אמרו וכו' וכן הדרו ביה הדר ביה משמעתתיה ולולי שגילה תלמיד ב"ש טעמייהו לר' יהושע במסכת חגיגה דף כ"ב ע"ב לא הי' ר' יהושע חוזר מדבריו שאמר בושני מדבריכם ב"ש ובמסכת נגעים סוף פרק ט', חכם גדול אתה שקיימת את דברי חכמים ורבה הוי פליג אאבוב רב הונא במס' סוכה דף י"ד ע"ב ולא רצה להודות לו עד שנתגלה לו טעמו ואמר רב הונא ואי בעיתי מינאי טעמא ולא אמרי לכו (וכו') והרי אפ' סנהדרין גדולה הי' צריך כל אחד מן המזכין ומן המחייבין ליתן טעם לדבריו וזולת זה אינו מן המנין. כדמשמע בסנהדרין דף י"ז ול"ד ובהרמב"ם הל' סנהדרין סוף פרק ח' וט' ואפי' במערבא כי גזרי גזירתם הוי מגלי טעמייהו עכ"פ לבתר תריסר ירחי שעתא וכן הדין נותן כדמוכח מהגהו' רמ"א ביו"ד סי' רמ"ה סעי' ל"א והש"ך שם ס"ק נ"ח ובקיצור הוראת איסור והיתר סי' י' לכל מעיין ישר ואיש נלבב וגם ממה שכתבו הפוסקים ובש"ך ובחו"מ סי' כ"ה עכ"ל הגאון ז"ל (ועיי"ע בספר הוראת בית דין שאסף הרבה מקורות בהלכה זו) וא"כ פשוט שא"א לסמוך להתיר על הוראה כזו וכדברי רבינו ז"ל הנ"ל.

(ו) עוד יש להוסיף בזה ממה שנאמר בנוסח הפסק דין הראשון של הביד"ץ שאסרו את הבחירות בשנת תש"ט דאחרי ששוק"ט

ככובד ראש בדבר (כנ"ל לשונם) החלטנו ונמנו וגמרו ואמר שעפ"י התורה ודעת נוטה "ועפ"י דעת אבותינו הגאונים הקדושים מלאכי עליון אבות ומוסדי הישוב על טהרת הקודש הירושלמי והארצי תו"ב שאין להשתתף כלל בהבחירות ובמהלכה וכו', ונשענים בעיקר על מאחו"ל וכו' ולא תתחבר לרשע וכו' וכ"פ כל הפוסקים הלא בספרותם שו"ת גאוני בתראי ועוד כמה נימוקים שאכמ"ל"ב" כבר קילבנו את פס"ד של רבותינו הגאונים הגדולים מארי דארעא דישראל וראשי הגולה רשכה"ג רבינו מאיר שמחה הכהן ור' ח"ע ז"ל והני תרי צנתרא דדהבא הגר"י דיסקין והגר"ח זוננפעלד ומרן הגר"צ דוישנמסקי זי"ע ועכ"א בענין בחירות לאסיפות הנבחרים ומכ"ש לנידון דידן וכו' עכ"ל.

וז"ל הבר"ץ בשנת תשכ"א ואנן שליחייהו דגאוני קדמאי ראשי גולת אריאל נבג"מ שאמרו להשתתפות באסיפת הנבחרים שהכריז כפירה בסמכות התורה, וע"ז חתמו כל גאוני א"י וחז"ל וכתבו שע"ז נאמר ודבר אלקינו יקום לעולם וכ"ש בבחירות לקראת שלטונם וכו' מלבד האיסור של בחירות נשים שאפרום כל גדולי עולם וכו' "והתורה נצחית ואין בכח מי שהוא לבטלו ח"ו" עכ"ל.

ובספר מרא דארעא ישראל ח"ב פרק "כיבוש הקהילות והופעת הציונים" וכן בס' האיש על החומה ח"ג פרק "האספה המכוננת" מתארים כל השתלשלות קורות הענין בעת ההיא האיך שהי' בכחם של האסיפת הנבחרים אצל הממשלה גדול מאוד בכל הענינים הקשורים לכלל ישראל באר"י והי' נחשב כמוסד עליון לסידור הענינים הציבוריים והלאומיים של העם העברי בא"י וביאת כוחן היחידה כלפי פנים וכלפי חוץ, דהיינו שהי' ביכולתם לחוקק חוקים ולסדר תקנות לכלל העם היהודי והמוסדות בכל א"י, וכמובן שהי' הסכנה עצומה מאוד אם ח"ו יתגברו החפשים ויגזרו גזירות על החרדים לכופם בענינים שהמה נגד הדת והתורה, ואכן המזרחי מצאו אז מקום להתפשר בזה בכדי "להציל מה שאפשר", ואף פרסמו כרוז על השתתפות הנבחרות באמרם "כי אלה הקוראים לא להשתתף בבחירות נוטלים על עצמם אחריות גדולה" שהחפשים יוכלו עי"ז למשול על הקהילות החרדים (עי' האיש על החומה ח"ג עמ' 132 - 133 וגם מהמזרחי היו כאלו שהתנגדו מתחילה נגד זה ואף הר' קוק אסר מתחילה מטעם בחירת נשים אבל אח"כ "חזר ומצא היתר, עיי"ש).

אבל הגר"ח זאנענפעלד והגר"י דיסקין והבר"ץ לא חששו לכלל זה ואסרו ד"ז באיסור חמור עי' בספר מרא דארעא ישראל ח"ב עמ' מ"ח כל נוסח הכרוז בחתימתם וז"ל בא"ד כל המוסר קולו לבחירות "תערובת המין הר"ז מכריז בקולו שאין לו חלק בטהרת וקדושת עם ישראל וכל הנותן יד לבחירה זו הר"ז כותב וחותם ומעיד על עצמו שאין לו נחלה בתורת ישראל והר"ז ח"ו בכלל מרים יד רמה בתורת משה והתורה אמרה, והנפש אשר תעשה ביד רמה וכו' וכאשר רצו לערוך אז "משאל עם" שיכריע בזה יצא הביד"ץ בפס"ד נחרצת "שזה הרמת יד פומבית בתורת משה וכפירה באלקי ישראל נותן התורה" לבד מאיסור בחירות נשים וכתבו שהאיסור רובץ על כל המשתתף בבחירות אלו או מסייע לזה בסיוע כל דהו.

ולמעשה לאחר הרבה תפילות ותחנונים והשתדלות אצל ממשלת הענגלענדער עזר השי"ת שיוכלו לצאת מהוועד הלאומי ולייסד לעצמם קהילות נפרדות, וזה ממש כמו שהי' כן גם לענין הטיילונג המפורסמת באונגארן שהיו החפשים רוצים להתגבר על כל תוקף חוקות הנהגת הקהילות בכלל ובפרט וכמוש"כ המהר"ם שיק בשו"ת או"ח סי' ש"ט שכבר היו מוכנים ליכנס לקאנגרעס עמהם מכח הצלת הדת דהוה כפקו"נ ממש ואעפ"כ כאשר ראו הרבנים שהחפשים אינם מוכנים לייסד חוקי הקאנגרעס עפ"י דעת תורה עזבו תיקף את הקאנגרעס והכריזו באיסור גדול ופסק דין שיש איסור גדול להשתתף עמהם בקאנגרעס כמבואר כ"ז במהר"ם שיק שם, וז"ל הפס"ד בא"ד "כי חוקי הקאנגרעס מתנגדים לתורתנו הק' וכו' אך דעו נא אם אנחנו משתתפים עמהם לבחור אנשים להדיסטריק רעפרעזאנטאנטען (ר"ל לבחירות נציגי המחוזות) הרי כבר אנו מודים בזה שאנו מקבלים עלינו חוקי הקאנגרעס ושוב אנחנו מלוכדים במו "וכל המודה בחוקי הקאנגרעס כופר בשו"ע וכל הכופר בשו"ע כופר בתושבע"פ וגם "בתורת משה אין לו חלק כמבואר ברמב"ם ריש מס' אבות וכו' "וכל מי שרוצה להיות יהודי בדרך שקילבנו התורה הק' מאבותינו עד משה רבינו לא ישתתף בוואהלען (בחירות) ההם עכ"ל (מובא בשו"ת מחנה חיים או"ח ח"ב סי' ה' וחתמו ע"ז כל גדולי הדור מצוקי ארץ ורבותינו הק' ביניהם הכתב סופר המהר"ם שיק המהר"ם אש הר"א שא"ג ועוד הרבה רבנים גוא"צ זיעועכ"א).

ואם אמרו כן לענין ההוא שלא אמרו היראים כלל שמסכימים אל החוקים שאינם עפ"י תורה, ואדרבא הלכו לשם ליסד החוקים עפ"י התורה ורק שהי' צריך להיות מוחלט עפ"י דיעות הרוב, ואעפ"כ החשיבו ד"ז ככפירה בתורה כיון שנכנסים על דעת כן שיכרע לפי הרוב דיעות אף אם לא יהי' כדעת תורה, א"כ ק"ו ב"ב של ק"ו בניד"ד כשכנסים בממשלתם זה שכבר מיוסד עפ"י

חוקי עכו"ם וכפירה ואף אומרים הצהרה מפורשת שמסכימים לממשלתם ולחוקיהם, ומכ"ש עכשיו שנכלל בזה הודאה מפורשת דאף כשזה נגד התורה"ק יהא נחשב ח"ו למעלה מהתורה"ק רח"ל שזה איסור חמורה ונורא עד אין לשער.

(ז) ובענין זה כתב בויואל משה סימן ק"ס שמביא הקרא דשה"ש (א' נו) אם לא תדעו לך היפה בשנים צאו לך בעקבי הצאן ופרש"י ע"ז אם לא תדעי להיכן תלכו לרעות צאנך, את היפה בנשים, שחדל לו הרועה מלהנהיג אותם צאי לך בעקבי הצאן הסתכלי בפסיעות דרך שהלכו הצאן והעקביים ניכרים וכו' התבוננו בדרכי אבותיך הראשונים וכו' ומוסיף ע"ז בזה"ל ונבואה זו הוא בדורינו שהוא במצור ובמצוק בפירצות הדור הנורא מאוד "אין ביד כל הדור ההיא להכריע מאומה אלא להסתכל בעקבי הצאן דרכי אבותינו ורבותינו הראשונים ולא יסתפק בזה כל מי שיש לו מוח בקדקדו שהי' דעתם ברורה להתרחק מהציונות מהם ומהמונם ומכל פעולותיהם אשר מרשעים יצא רשע וחלילה ליקח חבל בכל אשר מהם לא מיני' ולא מקצתי' ובפרט באותה המלכות אשר היא באיסורים חמורים ונוראים יותר מכל עבירות שבכל התורה כוללה ואשר כתבתי בעזה"י דברים ברורים בס"ד (שלבד שיש בזה איסור התחברות לרשעים יש גם איסורים שהם ביהרג וא"י וכנ"ל) עכ"ל ועיי"ע מש"כ שם בס"י קס"ח - ק"ע בזה.

והרי ידוע מש"כ הרמב"ם בפ"ב מהל' ממרים ה"ב דבי"ד שגזרו גזירה או תקנו תקנה אין בי"ד חבירו יכול לעקורן אא"כ יהי' גדול בחכמה ובמנין אפי' בטל הטעם שבשבילה נגזר והובא ד"ז להלכה במג"א סי' תר"צ (ס"ק כ"ב בד"ה ודבר), ובכל ספרי הפוסקים כולם, וא"כ כ"ש בניד"ד דכבר גזרו ותקנו רבותינו מארי דארעא קדישא בדורות שלפנינו שאיסור חמור ונורא ההשתתפות עם הרשעים ובפרט כשמיסדת על חקיקת חוקים באופן שזה נגד הדת בתערובות פריצים ופריצות וקלי דעת, ומכ"ש כשאומרים במפורש שהם נאמנים לדרכם הכפרנית רח"ל, וגם נתקן כבר עד"ז (ואף שהמדינה נקראת על שם ישראל ורוב תושבי' ומנהיגיה הם מזרע ישראל) שהחוקים הם חוקי עכו"ם ויש בהם ג' עבירות החמורות א"כ וודאי א"א לשום בי"ד לבטל את דבריהם ולהתיר ד"ז.

(ח) וגם בבעיות הזמן עמ' ס"ט (דרשת ר' ראובן הנ"ל) כתוב להמליץ על הנטו"ק שא"א להתקוטט עמהם "דאדרבא הם בדמותם מילתא למילתא אומרים "שהבי"ד של האגודה" חולקים על רבותיהם מדור העבר, אבל ג"ז אינו נכון כי דימויי מילתא למילתא נמי הוראה הוא עכ"ל הרי שהתנצל ע"ז דיש מקום לחלק ואכן בעמ' ס"ו כתב לתרץ טענה זו וז"ל ומה שרוצים לדמות את זה למה שאסרו רבותינו זצ"ל להתחבר עמם ולשלוח שלוחנו לקונגרסים הציונים הא לא דמי אלא כי עוכלא לדנא וכמו שביארתי דהתם כל השותפות ברצון היתה והכא לא יאמר שום איש שיש בידינו לעשות חלוקה וכו' עכ"ל.

אבל כבר הבאנו מדברי רבותינו הבוד"ץ זצוק"ל שכתבו שד"ז גרע הרבה טפי וכמוש"כ בפס"ד הבוד"ץ הגרז"ר בענגיס ז"ל ומכ"ש לניד"ד להיות נבחר לאסיפה המכוננת לממשלת העבריינים להעמיד ח"ו התרי"ג מצות חוקיה ומשפטיה על סף בהכרעה והצבעת יד של הכופרים בה' ובתורתו וכו' וכן בפס"ד הבוד"ץ בשנת תשכ"א כתבו וכ"ש בבחירות לקראת שלטונם שלא זו בלבד שאין בזה תועלת (עי' ויוא"מ סי' קט"ז - קי"ז שמבאר הסבר הדבר וכפיי"מ שאנו רואים בעוה"ר המציאות העגום מה שיצא מזה ואיזה תועלת הם השיגו רח"ל) אלא שיש בזה העון החמור של חיה"ש ח"ו והצטרפות לרשעים ומפעלוהם ההרסניות וכו' (מלבד בחירות נשים).

הרי שהחליטו הבי"ד מכח כו"כ טעמים שעוד גרוע הרבה ממה שאסרו רבותינו אז כי גם אז הי' נראה כסכנה גדולה להתפרד מהם וכטענת המזרחי הנ"ל, ואעפ"כ אסרו הגדולים רבותינו הק' ד"ז ביודעים כי הפשרה בדבר הזה להיכנע אל הרשעים בהנהגת הציבור באופן שמתנהגת בהריסת הדת, זה חורבן הדת ולא הצלה, ואם לא יוכלו להיעזר ע"י הפירוד (שהי' צריכים לזה רחמי שמים ממש) כ"ש שהסכנה של האיחוד אליהם הי' סכנה הרבה טפי וא"כ ק"ו בהתחברות אל הממשלה דככל מה שיש לפחד מגזירותיהם הרבה יותר יש לפחד אם יתחברו עמהם שיוכלו עוד יותר לגזור גזירות וד"ז לא יציל כלל (וכ"ז לבד ממה שזה כמודה בכפירה וכנ"ל).

ועוד שא"א לחלק מהאיסור הבידי"ץ דאז ולומר דכהיום שאני מאחר שרבותינו הק' לא כתבו שום חילוק בזה אף שבזמנם הי' ג"כ הדבר תלוי בסכנה וכנ"ל וכן בפס"ד של כל גאו"ק באונגארן הי' ג"כ במצב של אונס גמור ממש כנ"ל וגם לא כתבו לאסור בזה רק משום התחברות לרשעים, כי עוד אסרו בזה דהוה ככפירה ומרים יד בתורת משה ודהוה חילול ה' כזה ובדברים אלו לא שייך כלל לחלק בזה וכדנבאר לעיל, וא"כ ע"כ א"א לבטל דבריהם בשום אופן דאפי' בדבטל טעם הדבר א"א לבטל האיסור כנ"ל כ"ש כשלא נתבטל הטעם כלל ואף גרוע טפי כד' הבוד"ץ באיסור בחירות לממשלה, ועכ"פ איכא כללא "דכל המתחדש בזה עליו להביא ראיה", וע"כ צריכים להוכיח ד"ז עכ"פ בבי"ד ולדון בזה אם יש מקום לחלק בזה אם לא, מה שגם זה לא נעשתה מעולם.

פרק ד'

(א) ועתה נחזור לטענת האומרים דיש לציית לרבנים המצווים לילך לבחירות מכח מאה"כ ועשית וגו' ושמרתם לעשית ככל אשר יורוך (דברים י"ז) וכתוב עוד (שם פסוק י"ז) לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל, ופרש"י שם אפי' אומר לך על ימין שהוא

שמאל ועל שמאל שהוא ימין וכו'.

הנה בניד"ד אי"ו דמיון כלל וכלל למקרא זו דלא בלבד שהמקרא איירי שם בסנהדרין שבלשכת הגזית דאיכא בהו דין זקן ממרא. (וכדלקמן) ובניד"ד אף בי"ד בעלמא לא הו', ולא מושב, ולא בירור, ולא נתינת טעם, ואפי' לא פסק דין להתיר כי אם קו"ק וחתומות של אדמוריים ורמזים (עפ"י רוב) שמבקשים לילך, בלי להזכיר כלל ענין איסור והיתר ובצירוף עוד הרבה טעמים דלא שייך בזה פס"ד כלל וכנ"ל.

אמנם כדאי לדעת מש"כ בויוא"מ סי' קי"ח דמוכיח מגמ' סנהדרין פ"ט ע"ב והתוס' שם ושכ"מ בהרמב"ם פ"ט מהל' יסודה"ת ה"ג דדוקא נביא מוחזק יכול לעקור דבר מה"ת בקום בעשה בהוראת שעה למיגדר מילתא, דק נביא יכול לדעת אם יהי באמת גדר לדת (דהיינו כגון מאיסור ע"ז וחילול שבת דווקא כמש"כ המפרשים) וה"ה גם בסנהדרין באופן שיכולים לראות בבירור גמור שיהי מזה הצלת הדת ובכגון ניד"ד זה לא שייך כלל דהרי כו"ע מודי דא"א לידע בבירור התוצאות (עי' במס' יבמות דף צ' ע"ב בתוס') (ד"ה וליגמר מיניה) ושאר ראשונים (ובהקדמת פיה"מ להרמב"ם) ובמהר"ם לובלין שם, וברמב"ם הל' ממרים פ"ב ה"ד) וד"ז אינו מצוי כ"כ, ועי' בויוא"מ מאמר ישוב א"י סי' קנ"א ד"ה ולכאו' מש"כ בזה, ועי"ע במהר"ן חיות בספרו תורת הנביאים הוראת שעה פרק ה' שמוכיח ג"כ כן מכריח מקומות מהש"ס והראשונים.

והוסיף ע"ז רבינו הק' בויוא"מ סי' קי"ח דבניד"ד בלא"ה א"א להתיר אפי' ע"י נביא (וכ"ש לא ע"י הסנהדרין) וכמבואר ברמב"ם בהל' יסודה"ת בפ"ט הלכה ה' דבע"ז א"א להתיר בשו"א, וא"כ בניד"ד שיש כו"כ איסורים משום דהוה כפירה בתורה והאמונה, וכפירה גרוע מע"ז [כ"כ הרמב"ם בהל' עדות פרק י"א ה"י, ובספר מו"נ ח"א פל"ו, וז"ל באג' השמד, ומהמפורסם ג"כ שכ"א נתפס למינות "אשר הוא יותר קשה מע"ז" וזה שהמינים יכריתם הקל יתלוצצו בדתות וכו' ומינות גדולה מע"ז כמו שנתבאר בכל התלמוד עכ"ל (עיי"ש שלמד קולא לענין ע"ז מכח ק"ו דמינות שהוא גרע טפי) וכ"כ בעוד כ"מ וכ"כ גם שארי הראשונים בכ"מ] א"כ ה"ז פשוט דבוודאי לא שייך לשום בי"ד אף לקדושים עליונים להתיר ד"ז.

(ב) וכן לענין מש"כ אפי' אומר לך וכו' ומקור ד"ז הוא מהספרי פ"א אפי' "נראים בעיניך" על שמאל שהוא ימין וכו' אבל בירושלמי (הוריות פ"א ה"א) איתא יכול אם יאמרו לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין תשמע להם ת"ל ללכת ימין ושמאל שיאמרו לך על ימין שהוא ימין ועל שמאל שהוא שמאל ע"כ והרי ידוע הכלל דקיימ"ל כהירושלמי נגד הספרי וע"כ קשה קצת לרש"י למה הביא הספרי, ובס' באר שבע (מסכות הוריות דף ב' ע"ב) הק' עוד דגם בבבלי במס' הוריות דף ב' ע"ב ילפינן דיחיד שעשה ע"פ הוראת בי"ד שטעו פטור "כיצד הורו בי"ד שחלב מותר ונודע לא' מהן שטעו" וכו' יכול יהא פטור ת"ל בעשותה אחת, יחיד העושה ע"פ עצמו חייב בהוראת בי"ד פטור אלא היכי משכחת לה כגון דאסור וקא טעי במצוה לשמוע דברי חכמים ע"כ ופרש"י דקא טעו במצוה דברי חכמים אפי' למיעבד איסורא, ע"כ.

ועי' בדברי יואל מהדר"ב (בפרשה זו) עמ' ס"ו שהביא מהחיד"א בפתח עינים עמ"ס ר"ה (דף כ"ה ע"א) דכששלח רבן גמליאל לר' יהושע לבוא איליו במקלו ומעותו בשעה שנופל יו"כ לפי חשבוננו וא"ל ר"ע דיש לו לקיים דברי ר"ג מדרשה דאשר תקראו אתם, עיי"ש, ומשמע דבלאו הדרשה לא הי' מסכים לבטל דעתו לר"ג והטעם שהי' לו ברור כן, ולפי"ז מבאר בדבריו דה"ה בזה, דהירושלמי והבבלי הנ"ל איירי בכה"ג שברור לו הדין והספרי איירי "כשנראה לו כן" אבל לא בבירור, ואכן פי' כן כו"כ מפרשי רש"י וכ"כ הט"ז בספרו דברי דוד בשם י"א וש"מ.

ועיי"ע בדבריו (מהדו"ק) עמ' ק"ח (ובמהדו"ב עמ' יא - יב) שמביא מהכללי יקר דהכוונה הוא שיש מחלו' בסברות, ובדבריו שם מביא שאף כשהיחיד יודע ע"י קבלה והם בסברא צריך לבטל דעתו, משא"כ כשאין להם סברא א"א להם הכריע ברוב. ומסיק דהרמב"ם בפ"א מהל' ממרים ה"ב השמיט הלכה זו דאפי' אומר לך על ימין וכו' כיון שבזממה"ז אין לנו כח הסברא שלהם להכריע ע"י רוב נגד המקובל ובלא"ה הרי ידוע מהפוסקים דפרש"י, ובפרט פי' רש"י עה"ת אינו פוסק אלא מפרש ע"פ פשוטו של מקרא (כ"כ ברא"ש עמ"ס הוריות דף ב' ע"א, ורדב"ז ח"ד סי' ק"ח ועי' שדה חמד בכללי הפוסקים סי' ח' אות ט' ועוד כו"כ פוסקים) וכאן שהבבלי והירושלמי מוכח להיפוך ע"כ א"א לפסוק הלכה מכח זה.

וע"ע שם במהדו"ב עמ' ס"ו - ס"ז שמוכיח מהרמב"ן עה"ת שם, והרמב"ם בהל' ממרים פ"א ה"א, ובספה"מ עשין קע"ד, ול"ת שיי"ב דמשמע דמיירי דוקא בבי"ד הגדול שבירושלים, דבהכי איירי המקראות, שבהם יש דין זקן ממרא, והירושלמי איירי בבי"ד דעלמא, ועכ"פ לא קשה כלום מד' רש"י זו על הלכה המרווחת שא"א לבי"ד לעקור דבר מה"ת אפי' בהוראת שעה, ובוודאי שאין היחיד נמשך אחר הרבים בדבר המקובל בבירור לאיסור עכ"פ בזממה"ז (וכ"ז בעבירה בעלמא משא"כ בע"ז דאינו שייך כ"ז כלל וכנ"ל).

חלק ההשקפה

ג) והנה עד עכשיו דיברנו על דין הכללי אם שייך בזה דין תסור וככל אשר יורוך, ועכשיו נבא ונתבונן לפי דעת התוה"ק במה שכולם טוענים, הרבי שלי אומר כך ובודאי אסור להמרות פיו ואסור להרהר אחריו, ומצוה לשמוע דברי חכמים, ויש חיוב אמונת חכמים וצדיקים וכדו' בטענות כאלו האם הצדק כדבריהם בזה.

דהנה לא נדבר ממה שמצוי בעוה"ר בדור הזה הרבה מנהיגים שאינם ראויים כלל לא בהוראה לא בחכמה ולא בצדקות, ורק מכיון שקשה ליפרד מקהילתו שמורגל שם כ"כ הרבה שנים והקהילה קיבלה את האדמו"ר או הר"מ לנשיא עליהם כיון שהוא היורש וכדו', ואף שיודעים שבאמת אינו ראוי להתמנות זו, ע"כ הוא מוכרח לקבל על עצמו שגם הוא החכם והצדיק שעליו נאמר כל מש"כ בספרים בענינים השייכים אליהם, וע"כ מטעה את עצמו ואת חבריו שגם הוא מאמין בכ"ז, (וכו"ע מודים במציאות זו בעוה"ר רק שכ"א אומר שזה השני וד"ל), ובאופן כזה אין מה לדון כלל ורק צריך לפקוח העינים בדבר ותו לא מידי, ולידע שמשחק באש בדברים חמורים מאוד, ומה יענו ליום הדין שיודעים מחשבותיו, ועי' בויוא"מ סי' קנ"ג ד"ה ושוב, ועוד כ"מ מה שהאריך להתאונן בזה.

אכן לענין התלמידים והחסידים מאלו המנהיגים הגאונים והצדיקים האמיתיים שצוהו לילך לבחירות יש לברר מתחילה אם יש לו חיוב או מצוה לשמוע להם בזה דכיון שהגה"ק מסאטמאר זצ"ל בירר האיסור בזה בדברים שהם אליבא דכו"ע ופשוטים בלי פיקפוק כנ"ל, וכו"ע הסכימו שאסורים מצד הדין ורק יש דס"ל דיש מקום להתיר בזה לצורך הצלת הדת וכבר הבאנו מויוא"מ שהוכיח בכו"כ ראיות דאפי' לשיטת המתירים, לא הי' כאן דרך היתר עפ"י הלכה, ובפרט שיש כאן כו"כ איסורים שהם באיסור חמור דיהרג וא"י, וא"א להתירם עפ"י הלכה, וגם לא הי' מי שיפריכם עד היום, והם ג"כ דברים פשוטים כאיסור הצהרת אמונים להמדינה וחוקיה הכפרניות שזה איסור פשוט של כפירה בתוה"ק, וא"א להתיר כ"ז עפ"י ההלכה וכדנתבאר לעיל באורך.

ד) א"כ אף שיודע שמי שמחשיבו כרבו ומורה דרכו צוה לו כן, אין לו לסמוך ע"ז מכמה טעמים א) שמדינא שהרי אינו מצוי שיהא מחויב לשמוע לדבריו בזמנה"ז מצד הדין שהרי אינו מצוי דין רבו מובהק, דהנה לענין אדמו"ר הרי ידוע מש"כ הגה"ק מרן הדברי חיים מצאנז זיע"א בתשובה חו"מ סי' ל"ב (לענין ירושת האדמו"רות) "וכי רבני החסידים שליטתם בתורת משרה שבנו קודם? הלא ידוע שהק' ר"א ואביו הק' זלה"ה לא היו רבנים" ורק מחמת גודל קדושתם ויראתם נשמעו דבריהם לכל הגליל וינהו אחריהם ללמוד תורה ויראה מהם" גם נתנו להם נדבות לכבד יראי ה' ושאלו עצות כאשר ישאל איש בד"א כי היו בעלי רוח"ק ותפילתם ודיבורם בקדושה עשו פרי ומה נעשה אם הבאים אחרים אין בהם קדושה זו וכו' וגם רבו הבעש"ט זלה"ה הניח משרה זו לתלמידיו לא לבנו שהי' קדוש ה' וכו' עכ"ל.

הרי לנו מדבריו להדיא דאף באלו שהיו באמת גדולים בתורה וביראה אעפ"י לא להם תורת רב מדינא רק שרצו לדבק בכח קדושתם, ואכן בכל הדורות לא נהגו לשאול שאלות בהלכה מאדמורי"ם וגם הם לא הכריעו דברים שתלויים בהלכה, ולענין אמונת צדיקים נדבר בס"ד לקמן.

וכן לענין ראשי הישיבות שאף שהם ת"ח ובקיעים הרבה בסוגיות הש"ס ובדברי הפוסקים, כ"ז שלא הגיעו להוראה שיהי' רגיל להורות ולפסוק דינים בד' חלקי שו"ע, וודאי לא יחשבו כרב ומורה הוראה, ומכ"ש כשאין לו שימוש וסמיכה להורות כפ"מ שמבואר ברמ"א ביו"ד סי' קמ"ב סעי' י"ד עיי"ש, והרי אפי' לענין כבוד רבו נפסק בשו"ע דאינו אלא ברבו מובהק דהיינו שרוב חכמתו ממנו וכתב הרמ"א ובימים אלו עיקר הרבנות אינו תלוי במי שלמדו הפילפול והחילוקים שנוהגים בהם בזמן הזה רק במי שלמדו פסק הלכה והעיון והעמידו על האמת והיושר עכ"ל, ועי' חיי אדם סוף כלל כ"ט ובחכמת אדם ריש כלל ק"ד שבזמנה"ז אינו מצוי רבו מובהק (ואולי זה כוונת הגר"ז מבריסק זצוק"ל שכתוב במכתבו (הנ"ל) על החלטת הראשי ישיבות לקחת כסף מהממשלה "לדעתו אין להביט ע"ז כי התורה אינה קנין הרמ"ם" וכו', ור"ל שאין זה נחשב כפסק דין עפ"י דיני התורה להתיר כ"א החלטת ת"ח עפ"י האומדנא והבנתם גרידא שזה לא מהני כלל לענין לסמוך ע"ז).

ה) ואף דמצינן לענין מופלג בדורו שנחשב כרבו מובהק אף שלא למד ממנו כלום כמבואר בשו"ע יור"ד סי' רמ"ד סעי' י', ובאו"ח סי' תע"ב סעי' ה', הרי לענין זה הרי יש הרבה גאונים פוסקי הדור המפורסמים כרבני העדה החרדית שאסרו, ועוד הרבה פוסקים שהיו עכ"פ בשו"א"ת ולא הסכימו להורות היתר במפורש ואף בעצמם לא הלכו (כהגר"ז מבריסק מרן החו"א זצוק"ל, ויבלחט"א הר"ש וואזנער, והגר"נ געשטעטנער ז"ל ועוד הרבה) וע"כ וודאי אין לו איסור מדינא לעבור על דבריו עכ"פ בכגון ניד"ד שיש לו חשש מאיסורים חמורים, דם יש פס"ד מבי"ד דירושלים לאיסור שעליהם נאמר הציווי ועשית ככל אשר יורוך, וכנ"ל.

אבל לפי האמת אף אם הי' שייך לדון ברבו זה דין רבו מובהק, או שהי' המרא דאתרא שלו שהורה לכאו"א לילך לבחירות, כבר

הוכחנו לעיל מכח כו"כ טעמים שבאופן שמוציאים קו"ק עם חתימות בלי מושב בעי"ד ובלי בירור והגדת טעם ההיתר (ובצירוף עוד טעמים הרבים הנ"ל) אי"ז נחשב כלל כהוראה, ותו דאפי' את"ל דנחשב כהוראה הרי נתבאר לעיל דדבר המקובל לאיסור וכ"ש בע"ז וכפירה דאפי' הבי"ד הגדול שבלשכת הגזית אסור לציית להם כשברור האיסור ובכגון דא אחז"ל בהוריות (דף ב' ע"ב) דטעה במצוה לשמוע דברי חכמים שמביא קרבן על שגגתו, וכנ"ל.

ואם מצד אמונת חכמים הרי וודאי אין החיוב אמונת חכמים גדול יותר מדין תורה דכלל אשר יוריק וכיון שכבר נתבאר דלא נאמר לאו ולא תסור וכדו' במקום שבא להתיר איסור וכיון שאסור לציית להם בזה ע"כ דכמו"כ דלא שייך אמונת חכמים בזה, עי' במחזור ויטרי (אבות פ"ה מ"ה) ובמדרש שמואל (שם) דקאי על האמונה במאמרי חז"ל והסמך לזה מש"כ לא תסור ובתפא"י כתוב "שאינו מאמין לכל דבר ששומע, דפתי יאמין לכל דבר" אבל יאמין לחכמים לחכמת התורה, ועכ"פ לכו"ע ל"ה יותר מדין לא תסור ולא שייך זה נגד דבר איסור מבורר, (וענין אמונת צדיקים וודאי אינה חמור טפי מאמונת חכמים בזה כמוכן).

(ו) והנה בהיות שהדבר הזה רופפת בעיני בני אדם ע"כ נביא מש"כ רביה"ק בספה"ק ויזא"מ להוכיח בזה, ובס' קנ"א (וכ"ה בקו' עה"ג ועה"ת סי' ס"ו) מביא מהגמ' מנחות ל"ב ע"א וביבמות דף ק"ב ע"א אם יבא אלי' ויאמר אין חולצין בסנדל אין שומעין לו והק' למה אחז"ל כדרך הזה, הרי אם זה נגד התורה"ק וודאי לא יאמר כן אלי' וע"ז מתרץ שם בזה"ל אלא שוודאי ידעו חכז"ל שאלי' לא יאמר כן אבל חששו שמא יהי' איזה גדול הדור שיטעה בזה ויטעו כל העולם אחריו מחמת גדלו לשמוע אליו אף בזה שהוא היפך האמת ולזה הפליגו בדבר אין שומעין מה שהוא היפך האמת ותו ליכא למוטעי וכו' ומסיים "המתבונן בזה יוכל להבין מה שא"א לבאר יותר בכתב עכ"ל, וד"ל.

[וכע"ז הוכיח הגאון הראב"ד הרי"י פישער זצ"ל (בדרשתו בעצרת לפני הבחירות תשס"ג לפ"ק) מגמ' סנהדרין פ"ט ע"ב שהק' הגמ' האיך סמכו בני ישראל על אליהו בשחוטטי חוץ ות' היכי דמוחזק שאני ולכאורה מהו קושית הגמ' הרי דאם ימרו את פיו של אליהו הרי הם עוברים על מ"ע של כבוד התורה אע"כ דבאיסור חייבי כריתות לא נאמרה ההלכה שכבוד התורה דוחה עכ"ד].

ומביא שם גם (והוא גם בקו' עה"ג סי' ל"ב) הגמ' ופולגתת ר' אליעזר ור' יהושע בתנורו של עכנאי בגמ' ב"מ דף נ"ט ע"ב שהראה ר"א מופתים גדולים ואח"כ יצא ב"ק שהלכה כר"א, ולא השגיחו חכמי הדור בכ"ז כי תורה לא בשמים הוא וג"ז היא לימוד דנגד ההלכה אין לחשש משום בעל מופת וצדיק יהי' מי שיהי', ומביא מרב ניסים גאון במס' מכות דף י"ט ע"ב שרצו משמים לנסות את החכמים אם יניחו הקבלה שבידם והגמרא שבפיהם בשביל בת קול.

ובס' קנ"ח (ובקו' עה"ת בסופו) מביא מדברי היעב"ץ שהזהיר את הדורות אחר שכבר נתבטל כוחה של כת ש"ץ ופחדו שלא יקרה כזה עוד הפעם, ושם מביא הגמ' הנ"ל לראי' שלא לפחד מאותות ומופתים נגד ההלכה הפסוקה וממשיך וכותב בזה"ל מכאן אתה דן קו' לדברים הנוגעים בעיקרי האמונה ויסודי התורה התחזק אל תרף ולבך לא יחרף לא יירך מבעל הנס, ולא מבעל השם, ולא מבעל החלום ואפי' לא ממלאך או ממלך לא תירא ולא תחת וכו'. וכן לא יחלוק אדם כבוד לגדול ותקיף במקום שיש ח"ה אין החנוני מקיף ולאפרושי מאיסורא אין חולקין כבוד לרב וכו' עכ"ל.

ועי' בויוזא"מ בס' קע"ה שהביא מהגה"ק ר' יעקב ששפורט זיע"א שהי' יחיד בדורו נגד כל גדולי וחכמי הדור שהיו נתפסים בכת ש"ץ ימ"ש כמו שמתאר בספרו ציצת נובל צבי וכאשר שאלו ממנו האם חכם אתה יותר מכל חכמי הדור, השיב ע"ז לא תסורו מאחרי קבלתינו ובירר שעפ"י התורה הר"ז הריסת הדת ודחיקת הקץ.

ובמש"כ דלאפרושי מאיסורא אין חולקים כבוד לרב, עי' בקו' עה"ג סי' קי"ז שהביא הגמ' סנהדרין דף פ"ב ע"א דלדעת שמואל לא שאל פנחס את משרע"ה אם להרוג את זמרי ואמר אין חכמה ואין תבונה ואין עצה נגד ה' (משלי כ"א ה') כל מקום שיש חילול ה' אין חולקים כבוד לרב (וכ"ה בברכות י"ט ע"ב ובעירובין פ"ג ע"א ובשבועות ה' ע"ב) ונפסק כן בטוש"ע יור"ד סי' רמ"ב סעי' י"א והק' ע"ז רבנו שהרי ה' יכול לשאול רשות ממשרע"ה רבן של הנביאים, שהי' שם אצלו, ולמה לא עשה כן, אע"כ שהי' להורות הוראה לדורות דכ"מ שיש חידה"ש אין חולקים כבוד לרב (אפי' יחשבו גדולתו כמשרע"ה).

(ז) ובגמ' ברכות י"ט ע"א כל המספר אחר מיטתן של ת"ח נופל בגיהנום וכו' תנא דבי ר"י אם ראית ת"ח שעבר עבירה בלילה אל תהרהר אחריו ביום שמא עשה תשו', שמא ס"ד אלא ודאי עשה תשובה, והני מילי בדברים שבגופו אבל בממונא עד דמהדר למריה ועי' בחפץ חיים הל' לשה"ר כלל ד' בבאמ"ח סקי"ח דעכ"פ בשעת העבירה וודאי יש להוכיח את רבו וה"ה בממונות אפי' אח"כ (ולענין שאר דברים נשאר וצ"ע) וע"כ דמה שאין "מהרהרים" אחריו היינו שדנים אותו לכף זכות ואין הפירוש שמחשיבים מעשיו למצוה ודו"ק, וכ"ש כשהת"ח מורה לעשות דבר שברור לנו שהיא עבירה וודאי שאסור לנו לעשות כציווי, וכנ"ל ואין חשש איסור

(ח) ולענין הטענה הרי אין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים כמוש"כ בגמ' חולין (דף ה' ע"ב) וא"כ וודאי יש לנו לנקוט שמה שהורה זה אמת לדעת תורה אף שנראה לנו מבורר לאיסור.

גם בזה הרבה רבינו לדחות טענה זו, וכבר הבאנו חלק מראיותיו לענין שאין לשמוע להם בדבר שהוא נגד התורה וקמוש"כ המהר"י ששפורט, והיעב"ץ ועוד, נמצא גם מכ"ז שיש מציאות כזה שרוב גדולי ישראל יטעו אף בענינים שהם הריסת הדת ממש.

אבל גם הוסיף להביא עוד כו"כ ראיות לזה כדלקמן ובתוך הדברים יתבאר כמה טעמים בדבר הא"ך יתכן כדבר הזה, דהנה בסימן קמ"ט מביא מה שאחז"ל בגמ' הוריות (דף ח' ע"א ובי', ועיי"ש בפירש"י ע"א ד"ה ולא תעשו, ובע"ב ד"ה למן היום) לפרש בקרא (במדבר ט"ו כ"ב כ"ד) וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות וגו' והי' אם מעיני העדה נעשתה לשגגה דמיירי בעון דעבודה זרה, ולמדו זה מקרא דכ"ל אשר צוה ה' שהיא עבירה דנעשה בה כופר בכל התורה כול"ה ובדברי הנביאים (והובא זה בפירש"י עה"ת שם) ומיירי שהסנהדרין שהם עיני העדה טעו בזה והורו להתיר א' מעבודות האסורות בע"ז, ובס' ק"נ מוסיף להביא מגמ' הוריות דף ד' ע"ב דמיירי בסנהדרין הגדולה, שכולם ראויין להוראה בדיני נפשות, והי' גם מופלא של הבי"ד הוא הראש ישיבה עמהם.

וכבר מנו חכמים את גודל הפלגת חכמה וקדושה שהי' צריך להיות בסנהדרין ואין מושיבים בסנהדרין מי שאינו ראוי לזה כמבואר בגמ' סנהדרין (דף י"ז ע"א ובי') וברמב"ם פ"ה מהל' סנהדרין ה"ו (שצ"ל מנוקין מכל מומי הגוף, בעלי שיבה, בעלי קומה, בעלי מראה, נבוני לחש, ושידעו ברוב הלשונות ובה"א כתב דצ"ל אנשים חכמים ונבונים מופלגים בחכמת התורה, בעלי דיעה מרובה, ויודעים קצת משאר חכמות ומיוחסים) ואפי' בבי"ד של שלשה מבואר שם בהלכה ז' דצ"ל עכ"פ ז' דברים והן חכמה, ענוה, ויראה, ושנאת ממון, ואהבת האמת, ואהבת הבריות להן, ובעלי שם טוב) גיבורים במצות, ומדקדיקין על עצמן, וכובשין את יצרן עד שלא יהי' להם שום גנאי ולא שם רע, ויהא פרקן נאה ואמיץ לב וכו' (ושם בה"ח כתב) והיו שולחין בכל ארץ ישראל ובודקין כל מי שימצאוהו חכם וירא חטא לעשות דין בעירו, ועכ"פ הסנהדרין הגדולה של ע"א היו עצומים מאוד בהפגלת חכמתם וקדושתם.

וא"כ פלא עצום הא"ך אפשר שיטעו "כולם" בדבר חמור כ"כ להתיר ע"ז וכל ישראל יעשו מעשה לעבוד עבודה זרה על פיהם והמכשלה הזאת תחת ידם והביא עוד הרמב"ן בפ' שופטים עה"כ כאשר זמם שהי' חזקה גדולה ועזר מן השמים שהסנהדרין הגדולה לא יטעו וא"כ יגדל הקושיה הא"ך יטעו כ"כ בעון החמור מהכל.

ומתוך דע"כ צ"ל ע"ד מש"כ האוה"ח הק' פ' שלח (במדבר י"ג ב') לענין מרגלים "שהיו נשיאי ה' הנבחרים מפיו ית"ש (וכמוש"כ המדרש במדבר רבה פט"ז סי' ה') והיו צדיקים גמורים ועון הדור גרם להם שהניח הקב"ה אותם לטעות, ומביא שכ"כ להדיא בפנים יפות פ' ויקרא עה"כ אשר נשיא יחטא דמה "שנשיא ישראל" (שהוא המורם מעם בכל עניני חכמה וקדושה) יטעה זה מפני אשמת העם וכדאחז"ל (בגמ' ב"ק נ"ב ע"א) כד רגיז רעיא על ענא עביד לנגדו סמותא ופרש"י שם שהוא משל למה שהרועה היא ברוגזא על העדר, דאז מנקר עיני העז ההולך לפני העדר ראשונה ונופלת ונכשלת ונופלות בבורות והעדר אחריה, כך כשהמקום נפרע משונאי ישראל ממנה להם פרנסים שאינם מהוגגין, ולפי' ההפלאה היינו שמסמא עיני הכשרים וזה בא להם בעוון הדור, ומסיים בויוא"מ ע"ז דבעוה"ר תריווהו איתנהו יש גם מנהיגים שאינם מהוגגים, וגם עיני הכשרים הם בסמיות עינים.

ובמכתב הגה"צ משאפראן צ"ל (בתורת א' ח"ד מכתב כ"ה ובמכתב ל') כשמדבר לענין ההוראת הגדולים שילכו לבחירות מביא שם הגמ' דהוריות הנ"ל (ובמכתב ל') מביא עוד כמה עובדות מתנאים שנכשלו באיסורים חמורים כמבואר בגמ' שבת דף י"ב ע"ב שהטה ר' ישמעאל את הנר בשבת, ובמס' מכות דף ה' ע"ב שר' יהודה בן טבאי הרג עד זומם) ונתקשה כנ"ל ותי' דע"כ צ"ל שגם הם טעו עד"ז להתיר להצלת הדת ומצב של דחק ופחד מגזירות המלכות וכדו'.

ובסי' קמ"ה כותב רבינו בזה"ל והסיבה לירידה הנוראה הזאת שנתפס כמעט כל הדור ברשת הציונות והנגררים אחריהם "עם חלק גדול מהמנהיגים בראשם" יש בזה כמה סיבות, ראשית הוא כמו שהי' בע"ז בבית ראשון והי' זה בימי הנביאים ועכ"ז מחמת יצרא דע"ז דתקיף להו אז טרם שבטלוהו אנשי כנה"ג נתפס כמעט כל הדור עד שבימי גדעון לא הי' בכלל ישראל אלא ג' מאות אנשים שלא כרעו לבעל, ומצינו בגמ' סנהדרין דף ק"ב ע"ב שאמר מנשה לרב אשי אי הוית התם הוה נקיטנא בשיפולי גלימא ורהטת אבתראי וכו' (לרוץ לע"ז) הנה אמר כן להאומראים הקדושים וכו' ועכשיו הוא כן ביצרא דמינות וכו', וכבר הגידו לנו חז"ל שפלות הדור שבעקבתא דמשיחא במלוא מובן המילה כאשר אנו רואים בעוה"ר, וקשה בחולשת דורינו לעמוד נגד כוחות היצה"ר דתקיף להו כולי האי.

עוד מביא רבינו שם הדין דאם יש אלם בעיר מוציאין אותו לדין בעיר אחרת, ואעפ"י שהבי"ד שבעירו יותר גדול (וכנ"ל), והרי דין זה נאמר כתבו בזמן הראשונים ובוודאי לא חשידי לעבור במזיד רק דחיישי' שמחמת הפחד והאלם ה"ה משתדל בכל כוחו לדרון כרצונו, ונעשה משוחד ברצון זה עד שאינו מרגיש שהוא מסלף הדין וכמבואר בגמ' כתובות דף ק"ה דאמוראים חששו על עצמם אף בשוחד של דברים אפי' בנגיעות קטנות (עיי"ש כ"כ דוגמאות בזה), וא"כ כ"ש בזמנינו שגדול כח האלמות של נכבדי הציבור והעסקנים שמטילים אימא על מי שאומר ההיפך מדבריהם.

ובסי' קמ"ו מביא עוד דאפי' שאול המלך "בחיר ה'" (כמש"כ חז"ל) אמר בשמואל א' (ט"ו, כ"ד) חטאתי כי עברתי את פי ה' ואת דברך כי יראתי את העם", והק' רבינו ע"ז הרי הוא ה' המלך למה ירא מהעם וגם הרי ה' בחיר ה' ואף "זכה לנבואה (עי' שמואל א', י' ועי' זוה"ק תרומה דף קנ"ד ע"א) וא"כ היאך חטא מחמת פחד גרידא, ומוכיח מלשון הכתובים דחשב באמת שזה מצוה מה שעושה ואח"כ נתברר לו דמה שחשב כן בא לו ע"י נגיעה מיראת העם שלא רצה לעשות נגד רצונם ומסיים בזה"ל **נמצא מבואר בכתוב שיראת העם לשמוע בקולם יוכל להכניס אף בלבב גדול שבגדולים לעבור את פי ה' וכו' ומה נאמר ומה נדבר בדור השפל הזה וכו' עכ"ל**.

ובסי' קמ"ז כתב עוד טעם בזה עפימש"כ האוה"ח הק' בפ' שלח הנ"ל דאפי' בצדיקים הגדולים יכולים לטעות דמה שהמשלחים ה' להם כוונה רעה ובזה משפיע על השליח שנוולד לו עי"ז תכונה רעה להיות שליח של אדם כמותו עכתו"ד (עיי"ש), ומפרש רבינו דאפשר דכן ה' גם אצל שאול המלך, ומסיים בזה"ל וזוה"ל נובל להבין שאם מחמת יראת העם שומעים המנהיגים לקול דברי העם נעשו בזה שלוחים ונולד בהם התכונה של העם שמשפיעה גם על המנהיגים הכשרים להביאם לידי טעות גדול ונורא כ"כ וכו' כאשר קרה לנו בעוה"ר בדור הזה עקבתא דמשיחא עכ"ל.

ובסי' קנ"ב מביא מאחז"ל בגמ' הוריות דף י' ותו"כ פ' ויקרא הובא בפרש"י שם (ר' כ"ב) אשר נשיא יחטא שהוא לשון אשרי, אשרי הדור שהנשיא נותן לב להביא כפרה על שגגתו ק"ו שמתחרט על זדונותיו, (ומשמע שזה חידוש וגדלות אף אצל הנשיא שיודה על האמת בפרהסיא שחטא כיון שזה קשה מאוד וגדול הנגיעה בזה וכדנכתבאר לעיל) וק"ו בסנהדרין שטעו בע"ז ומודים על חטאתם אשר חטאו וודאי שזה שבח גדול (ומסיים רבינו בזה"ל) אשר עכשיו בעוה"ר עדיין לא זכינו לשמחה זו, עכ"ל.

ובסי' קנ"ד - קנ"ו הביא עוד מגמ' סנהדרין דף כ"ו ע"א דשבנא ה' גדול בתלמידים יותר מחזקי' המלך, וכשעשה התקשרות עם סנחריב, והי' הרוב איתו, חשש חזקי' בזה ובא איליו הנביא ואמר לו שאי"צ לחשוש לזה, דקשר של רשעים אינו מן המנין, ואף דשבנא ה' גדול בתורה מאוד ולא ה' נחשב כרשע אלא כיון שהתחבר עם רשעים נחשב כקשר רשעים, ובענין זה מביא עוד בסימן ק"ם האיך שאחאב הפעיה את הצדיקים "ואף אחיה השילוני רבו של אליהו שהי' גדול הנביאים (וכנ"ל) טעה אז, והכל ע"י שהושיב רשע אצל צדיק".

ובסוף סי' קע"ג מביא מהישמח משה דכאשר הצדיקים יושבים בין הרשעים שהם מקבלים שוחד והרי הצדיקים שעמהם נמשכים עי"ז ובדבר הזה כתב שם רבינו "ולפי דעתי אלו ה' מציאות שיתאספו כל יראי ה' והיו יכולים כאו"א להגיד דעתו בלי שום פחד ומורה וכלי שום נגיעה ה' לנו רוב גדול מהיראים לדעת האמיתית אשר כתבתי, אבל הוא דבר שא"א כי הרבה ת"ח ויראים מפחדים וכו' ומכ"ש לגלות האמת אימתא דצבורא עליו באופן מבחיל, והאסיפות הנעשים בעולם ערבובי' גדולה ביניהם שיש בתורה הרבה שיש להם דיעות כוזבות ונגיעות עצומות" עכ"ל"ק (וכבר הבאנו לעיל עוד כו"כ נגיעות שהי' בענין ניד"ד עיי"ש).

ובסימן קנ"ג הביא מאחז"ל במד"ר פ' ואתחנן פ"ב סי' י"ט אמר רשב"ג כל מה שהגדולים עושים הדור עושה כיצד הנשיא מתיר ואב ב"ד אומר הנשיא מתיר ואני אוסר והדיינים אומרים אב"ד מתיר ואנו אוסרים ושאר הדור אומרים הדיינים מתירים ואנו אוסרים, מי גרם לכל הדור לחטוא, הנשיא שחטא תחילה, ע"כ, וכותב ע"ז רבינו ובוודאי לא מיירי כשהנשיא ואב"ד והדיינים פושעים ח"ו דאטו ברשיעי עסקינן וכו' ונראה דמיירי כשהתחיל בטעות ע"י עוון הדור באופן שכתבתי למעלה ושוב מתקלקל הדור יותר שע"י הנשיא ואב"ד והדיינים נעשים להם היתר והפירצה מתרחבת והולכת אח"כ הרבה יותר כמבואר במדרש רבה (בראשית פ' כ"ו ס"ח) "תנא רשב"י כל פירצה שאינה מן הגדולים אינה פירצה" עכ"ל"ק.

ונחזור לענין הטענה הנ"ל האיך יתכן שיטעו הגדולים וצדיקים הרי אין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים ראשית יש להעיר ממש"כ הט"ז ביור"ד סי' פ"ב סק"ד אמש"כ הרמ"א שם בס"ג שאין לסמוך על סימנו עוף טהור כ"א על המסורות שקבלו בו שהוא טהור ומביא הט"ז המקור לזה ממש"כ רש"י חולין (דף ס"ב ע"ב ד"ה חיזיה) דהא תרנגולתא דאגמא היו מחזיקים אותה בטהורה ולאחר זמן ראוה שדורסת וכו', והק' הט"ז ע"ז הרי אין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים ומתרץ הט"ז (וז"ל) ולפימש"כ התוס' בפ"ק דגיטין (ז' ע"א

ד"ה השתא, וכ"ה בעוד כ"מ) דהגנאי הוא דוקא אם הצדיק עצמו אוכל דבר איסור, אם כן ניהא כאן דאפשר שהמון העם היו אוכלים אותו ע"פ הוראת הגדולים ואין בזה גנאי, עכ"ל, הרי דאפי' הוראה באכילת איסור יכולים ליכשל.

ובויוא"מ בסי' קנ"א מביא דבמד"ר (פ"ס סי' י"א) יש עובדא בר"י ור"ז דאיתאכלון תאנים בטיבליהו, ואמרו ע"ז אם קדמאי כמלאכין וכו' אנו לא כחמורו דר' פנחס בן יאיר והובא זה בתוס' חולין (דף ה' ע"ב ד"ה צדיקים) ולכאור' קשה האיך יכשלו האמוראים הק' לאכול דבר איסור, ומביא מהנזר הקודש שם דכיון שנתמעטו הדורות הי' שייך טעות כזה אף בדורם וא"כ ק"ו בדורינו העני, ורבינו תי' בזה מדילי' שהוא ע"ד מאחז"ל (ע"ז דף ד' ע"ב) לא היו ישראל ראוין לאותה מעשה אלא להורות תשובה לדורות הבאים, וכ"ה כע"ז בכ"מ בד' חז"ל ועפ"ז ביאר דה"ה שהאמוראים ההם לא היו יכולים ליכשל מחמת עצמם רק שנסתובב להם כן מן השמים להראות לדורות הבאים שאפי' גדולים מאוד יכולים לטעות אף בדבר שהיא גנאי גמור להם כזה וזה בא להם מחמת השפעת הדור ובעונם כנ"ל.

ועי"ע בסי' ל"ט במה שהביא לענין מה שהתנא הקדוש והנורא ר' עקיבא טעה בכך כוזיבא להחשיבו כמשיח ובוודאי הי' גם ב"כ איש קדוש ונורא דאל"ה לא הי' טועה בו, עיי"ש שם שסיים בזה, בזה"ל, ובאמת אין אתנו יודע עד מה ועמקו דרכיהם של התנאים הקדושים, ואנחנו לא נדע, והנגלות לפנינו דברי חכז"ל שהי' אז מכשול ונורא ואיום ר"ל מהטעות של דחיקת הקץ וכו' עכ"ל.

ובוודאי שאין זה ממעט ערכם וגדולתם במה שאומרים שהם טעו, שהרי מי יכול לדמות את רבו לקדושו העליונים כהסנהדרין, והנשיאים, והנביאים, תנאים, ואמוראים, ואעפ"כ מצינן בכולם שקרא להם טעות אף בעונות החמורות מאוד וכ"ז מטעמים הנ"ל וכבודם ומעלת ערכם נשאר במקומם כמו עד הנה.

ואף רביה"ק זי"ע הי' מכבד גדולי האגודה שהתירו את הבחירות בכל הכבוד הראוי וכאשר שאלו ממנו האיך נוהג כ"כ כבוד בכאלו רבנים שמצוים את קהילתם לעבור על איסורים חמורים כאלו השיב ע"ז דהרי קיי"ל "אומר מותר אנוס הוא (עי' מס' מכות דף ד' ע"ב) וכיון שטועים בהוראה הרי הם כאנוסים ולא כפושעים ח"ו (וכדמובא כן בס' בוצינא קדישא הרה"ח ר' סענדער דייטש ז"ל המעתיק והמסדר לדפוס ספרי ויוא"מ)

וה"ל הגה"צ משאפראן זצוק"ל במכתבו (בתורת א' ח"ד מכתב ל') ומאוד מאוד צריך להתחזק בימים אלו שלא ליפול ח"ו לשום צד של מינות זו (שיכולים להחזיק במדינה טרם ביאת המשיח) אך צריך עוד לידע דבר אחד והוא, שמי שזכה לראות בענין זה את האמת לא ידמה בנפשו שבזה כבר הוא צדיק וכו' וגם אם יראה איזה איש אשר טעה בזה, אבל בכל שאר ענינים הוא מוחזק לצדיק אז אין לדמות בנפשו שכבר אני גדול ממנו, למשל... כי אין לנו להתחבר בבחירות אשר הטמאים עושים וכו' ואנו אין לנו לעשות שום דבר אשר יכול להחזיק בעיני אחינו בני ישראל את רעיון המדינה, גם אם אנו יודעים בעצמינו שאנו מרחקים באמת כל הרעיון וכו' והאיך אני כלי מלא בושה אדבר עליו אשר לא הגעתי עד קרסולי רגליו וזה צריך כל מי שרוצה להתדבק בדרכי חסידות לידע תמיד שמפני זה אני לא נעשיתי צדיק יותר מפני שראיתי את האמת כאן יותר מאותו צדיק "ואני בטל ומבוטל כמקדם לפני גדול צדקתו" עכ"ל ודפ"ח.

ואכן התנהגו "במעשה רב" כן ע"ז כו"כ צדיקים וגדולים מפורסמים דאף שרבותיהם הורו לילך לבחירות הם הם יוצאים נגד זה ואסרו ד"ז, או עכ"פ הורו למקורביהם שלא לילך ובעצמם לא הלכו, ואף שנשארו בטל ומבוטל לרבותיהם כמקודם לכן ודברו מדברי תורתם והנהגתם וצדקותם (כהגה"צ מצעלים, פאפא, וצדיקי בית פשעווארסק והאדמו"ר מקרעטשניף זצוק"ל ועוד שהיו מגדולי תלמידי וחסידיו בעלזא והאדמו"ר מסקולען זצוק"ל שהי' חסיד גלהב לאדמו"ר ריזשין, ויבלחט"א כ"ק אדמו"ר מבוהוש שליט"א ועוד הרבה כע"ז) ועוד הרבה כאלו אשר עכ"פ נשארו בשוא"ת על אף שהי' חתימת רבותיהם על הקו"ק לבחירות, כידוע היום אשר רוב האדמו"רים יראי ה' באמת שאין להם מפלגה גדולה הם נמנעים מלהורות דבר בענין הבחירות ומעצמם ג"כ אינם הולכים אע"פ שאבותיהם ורבותיהם הורו לילך לבחירות (כגון האדמו"רים לבית טשערנאביל, ראחמעסטרווקא, נדבורנא, סלאנים, ועוד).

ואף שגם היו הרבה גדולים וצדיקים שהתבטלו לדברי רבותיהם והלכו לבחור, כבר כתב רבינו ז"ל בהקדמה לויוא"מ שם, זה הי' מפני שלא ירדו לעומקן של דברים ולא הי' מבורר להם המציאות וההלכה הקשורה לדין זה אבל אחר שזכינו ויצא ספה"ק ויואל משה ששם יש הדברים מבוארים היטב בטוט"ד, וכ"א שזוכה ללמדה רואה לפניו האיסור מבורר מאוד עד שאין מקום לפקפק בזה כלל ע"כ לא נשאר לנו כי אם למנוע א"ע מלהתפתות מבלבולי הרחוב ולמנוע מעבירה. וכמו אם תראה חמץ גמרו שנתפוררה בעיסה של מצה וכדו' והרבי שלך יתן הכשר ע"ז בכתב וחתום ואף יאמר שחוב ומצוה לאכול דוקא מצה זו לפסח האם תסמוך ע"ז? הרי וודאי תלך ותגיד להרב שרימו אותנו, ואם תראה שהוא סומך על הרב השני תתוכח גם אתו ולא תשמע לד"ז.

ובאמת בעוה"ר נוכל לראות בחוש האיך שבכל הענינים הפאלטיק כולם יודעים היטב אשר אפשר לסלף דעת הרבנים וכדו' ורק

בשנוגע בכבוד שמים שוכחים מכ"ז, ואם כי יאמר החסיד שוטה אכן כן "ידעו אצל החסידים" שצריכים לעשות כל מה שהרבי מצוה אף כשיאמר לאכול חזיר ח"ו, אף אתה אמור לו, דגם בדורות שלפנינו היה מצוי חסידים שוטים כאלו ומהם יצא הוראה זו, ואין מביאים ראיה מהם כלל, כ"א מדברי רבוה"ק הצדיקים האמיתיים מדור דור אשר מפיהם אנו חיים.

והנה אף אם תסתפק בכל דברינו הנ"ל הרי ברור דכ"ז שלא תוכל לדחות "כל דברינו הנ"ל בבירור גמור שאין אחריו שום ספק" לא ישאר לך מקום להתיר ע"פ התירוף "דבכל אשר יורוך" וכנ"ל, וע"כ אף אם יש לך ספק בדברינו, בכ"ז יש לך למנוע מלילך לבחירות מכח ג' טעמים: א) הוא מש"כ החפץ חיים לענין לשה"ר דאם מסתפק אם לדבר או לא וודאי "שב ואל תעשה עדיף" ומבאר דכשיבא לעולם העליון בעת פטירתו וישאלוהו למה לא דבר לשה"ר על הבעל מחלוקת יוכל להשיב שהי' מסופק אם מותר לא, ע"כ נשאר בשוא"ת, אבל אם ידבר במקום שאסור לו, וישאלוהו למה דבר לא יוכל להשיב שעשה כן מספק דאז וודאי יוכיחוהו ע"ז ויאמרו לו, הרי לא הי' לך לדבר כ"ז שאינך יודע אם הוא אסורה או מותרת וכ"ה בניד"ד, דכ"ז שאינו יודע מה לעשות שוא"ת עדיף (עי' ח"ח כלל ח' סוף סעי' ח') ובפרט בניד"ד שהט"ז בס' דברי דוד עה"ת מתרץ הקו' הנ"ל מהירושלמי שסותר ד' הספרי שכ' אפי' אומר לך על ימין שהיא שמאל דהירושלמי איירי בדבר שיוכל להיות בשוא"ת דבכה"ג לא היה כממרא את דברי הפנהדרין, עיי"ש, הרי לך מדבריו דכשיושב בשב ואל תעשה כשחושש על איסור לכו"ע צריך לעשות כן אף כשהוא עושה נגד הבי"ד שבלשכת הגזית וכ"ש לענין הרבנים דבזמנ"ז וכנ"ל.

ב) הוא טענת הגאון מגדולי הפוסקים הספרדים ר' בנציון אבא שאול זצ"ל דכיון שהוא ספיקא דאורייתא ופסק הרמב"ם בפ"א מהל' ממרים ה"א דאם יש מחלו' החכמים, בשל' תורה הלך אחר המחמיר והרי אף לדברי המתירים ליכא כאן לאו דלא תסור לכו"ע וכנ"ל רק סוברים מסברא שיש להשתדל להצלת הדת אבל אם יעבור על דעת האוסרים ה"ה עובר על איסורים חמורים של כפירה ומינות שהם ביהרג וא"י רח"ל.

ג) והרי אף אלו שאמרו שילכו לבחירות הרי לא הי' כ"כ חיוב גדול אצלם שהרי כל אלו הסופרים שוחטים וכלי קודש שעובדים במוסדות של העה"ח או סאטמאר כבר קבלו "היתר" מרבניהם להישמט מן "מצוה" זו וגם ידוע שהה"ק מבעלזא בעצמו לא הלך לבחירות, וע"כ דמה שאומרים דהוה ממש כמסייע לחפשים להשתלט עלינו שאין בטענה זו כלום שהרי אף הם לא החשיבו ד"ז כ"א להשתדלות גרידא, וגם יש לו לסמוך על עוד כו"כ רבנים שהי' בזה בשאו"ת ולא הלכו לבחירות (כגון מרן החזו"א הגרי"ז מבריסק ויבלחט"א הגאון פוסק הדור הרב וואזנער הגר"ג געשטעטנער ז"ל ועוד) א"כ וודאי בכ"ז שיש איזה ספק בזה יש לנו להתחזק ולהיות בשוא"ת לא לעשות העבירה, רח"ל.

תוכן הענינים ומפתח

פתח דבר - היות שעומדים טרם "הבחירות" ודרכם של רבותינו הביד"ץ ורבני ירושלים עיה"ק ת"ו והגה"ק מסאטמאר זיע"א, ויבלחט"א, - למחות בכל תוקף בחוצות ובפרהסיא, שזה מרידה במלכות שמים ובתוה"ק ויש שטוענים שזה פגיעה בכבוד התורה ובצדיקים שהורו לילך לבחירות, ולמה לא יבינו שיש עוד שיטה ואלו ואלו דא"ח, וע"כ אנו מביאים בירור דעת קדשם מפיהם ומפי כתבם במה שביארו בדבר הזה.

דברינו אלה הם דוקא למבקשי האמת, ולא לאלו שאינם רוצים לשמוע.

כל אלו הדברים מקורם בספה"ק "ויואל משה" ושא"ס רביה"ק בתוס' קצת ביאור ולא חידשנו הדברים מעצמנו ואף אם ימצא לדעת הקורא איזה שגיאה בדברינו לשיטתו אעפ"כ אינו יכול לתרץ את הליכתו לבחירות כ"ז שאינו דוחה כל דברינו בבירור גמור כיון שכל ההיתר נבנה על יסוד הטענה שכך צוה רבותיו והרי הופרך זאת.

הקדמה

קיצור האיסורים הכרוכים בהשתתפות בבחירות מספה"ק ויוא"מ שנתפרסם כבר הרבה שנים.

כ"ז הרי אנו רואים שהציבור הולכים לבחירות אף שאינם יודעים כלל להשיב ע"ז ורק טוענים "ככל אשר יוריך" וכדו' והוא דבר פלא אשר עוד לא הי' כזה מאז היתה ישראל לגוי שילכו אנשים לעשות דבר אשר יש ע"ז הרבה איסורים חמורים של יהרג וא"י בלי להשיב כלל עליהם, והרי בכל שאלה קטנה דרך הפוסקים לברר שיטתם וכ"ש בניד"ד שיש חשש והייתם נקיים וגו', הרי וודאי שיש כאן איזה בלבול ואי בהירות ויש לבאר זה.

וע"כ יש להתבונן עפ"י התורה אם אכן הדין ככל אשר יוריך וכדו' שייך בניד"ד עפ"י הלכה ועפ"י השקפה, דאז לכאור' לא נוכל למחות עליהם.

ובוודאי שיש לדעת דכבוד הגדולים וצדיקים במקומם מונח אבל עלינו לדעת מה עלינו לעשות וד"ז צריך לימוד, וא"א להכריע בזה ע"י כתבי העת.

פרק א'

בדין יחיד ורבים - א) כתבו הפוסקים דלא שייך דין רוב כ"ז שלא התוועדו יחד, או עכ"פ שוק"ט זה עם זה בכתב. ב) דקשר של רשעים אינו מהמנין ובמקום שיש כאלו שבדעתם להתחבר לרשעים וכ"ש כשיש להם נטיות לשיטות המזרחי וודאי א"א להחשיבם במנין הרוב. ג) וגם שבדבר המקובל וברור לאיסור לא שייך דין רוב.

פרק ב'

דברי גאוני ורבני האגודה באסיפה היחידה שדנו בזה בארה"ב דבעצם ההשתתפות בממשלה הוא איסור חמור מצד התחברות לרשעים, וחנופה להם ועוד, רק ס"ל דאפשר להתיר מכח "הוראת שעה" ועבירה לשמה לצורך הצלת הדת ויש כמה וכמה תנאים בזה ועכ"ז לא רצו להתיר למעשה כ"א ידונו ע"ז הבי"ד של האגודה בארה"ק

ונמצא גם לשיטתם הי' צורך לדון בבי"ד להתיר בהוראת שעה, איסור חמור זה, ולמעשה לא הי' שום בי"ד או מושב ת"ח שדנו ע"ז כלל, ורוב המועצת גדוה"ת אף לא חתמו על הקו"ק מתחילה, ואף האסיפת שדברו מזה לא דברו מחלק האיסור וההיתר כ"א אם יש נחיצות בזה וכדו', וגם לא הי' בדיונים אלו התנאים שהי' צ"ל בזה דהיינו שיהיו כולם בקיאים במציאות, ת"ח ויראי ה' ושיהיו להם מסורה בזה וכדו' שהרי הי' בתוכם הרבה רבנים שהי' נוטים לשיטות המזרחי וגם לא היו כולם מושלמים בכל התנאים הנ"ל, ועכ"פ בחלק האיסור לא דנו כלל, רק יצא קו"ק וחתומות מרבנים ובכה"ג לא שייך "הוראות שעה" לכו"ע (ואף בקו"ק לא הוזכר כלל מענין האיסור).

וגם במה דסמכו דבמצב הצלת הדת הוה כעבירה לשמה והתנו "דלא ליתנהי מעבירה" כיעל וכאסתר, ואמנם כידוע עיקר כניסתם כיום הוא בשביל כסף למוסדות ולמשפחות ובלא"ה הנציגים עצמן נהנים מאוד מכסף וכבוד.

(גם נראה מלשון ההחלטה דדוקא כשיובטח להם למפרע שיוותרו להם בדת אז יש מקום לדון להתיר (לשיטתם) משא"כ כשנכנסים על צד ספק אם יצילו).

גם שאר התנאים שהתנו שצ"ל כניסתם "ככפאו שד" ושיהיו ת"ח, וירא"ש, ושיהיו אנשי אמת שונאי בצע ובקיאים במלחמות ה',

וכדו' לא נתקיים כלל כידוע וגם שהאגודה נציגיהם צריך ללחום נגדם בעתונם ובכל עת שיוכלו, ושיהיו כל כולם לש"ש, כ"ז לא נתקיים כלל.

גם נראה מדבריהם שלא ידעו כלל דעת האוסרים ולא דנו כלל באיסורים החמורים שהם ביהרג וא"י וכמפורש בויוא"מ, ולא שייך בהם היתר למען הצלת הדת, כמו על איסור התחברות לרשעים וכדו', וא"כ א"א לפסוק ע"פ דבריהם.

ואף אח"כ שיצא ספה"ק ויוא"מ ובירר כל האיסורים שהם ביהרג וא"י, לא שמעו דבריו ואף לא השיבו ע"ז וכבר נפסק בפוסקים דת"ח אחר שהורה היתר ועשו מעשה על פיו, וכ"ש כשעשה בעצמו (וכ"ש בדבר חמור כ"כ ובפרהסיא) שאין שומעין לו בדין זה אף כשיש לו סברא להצדיק שיטתו בזה (וכ"ש בלא"ה).

פרק ג'

עוד כמה דברים שחשב בויוא"מ מה שא"א להם לדון בזה עפ"י הדין - מצד לחץ ופחד מהמלכות - ומפחד אלמות הנכבדים והציבור (ובפרט בעת הקמת המדינה שכולם התלהבו מאוד מהמדינה) ונגיעה מרווחים הגדולים שבאו ע"ז להמוסדות וכדו' - ואפי' לש"ש הוה נגיעה.

וגם מוכיח מה שהעסקנים עושים תחבולות שונות ומשונות לסלף דעת הרבנים ודעת הציבור ועי' פעולות כאלו הצליחו להוציא "החוב קדוש" לבחירות, ומביא גם מש"כ בה הגאון רח"ע, ועוד הוכחות לזה.

דוגמאות הסילופים ממה שסלפו בדעת החזו"א, הגרי"ז מבריסק, והסילוף בענין דעת הרב מטשעבין והרה"ק מבעלזא, ואח"כ החתימו כל האדמו"רים שחתמו ע"ז בלי שום דיון וסמכו על חתימת יד קדשו של הרה"ק מבעלזא, ולמעשה נמצא שכל הרבנים עד היום "סמכו" כל אחד על השני וליכא שום דיון "והוראת שעה".

ובויוא"מ מביא בזה מגמ' שאחאב הכשיל כלל ישראל בע"ז, ע"י שהושיב רשע אצל צדיק והצדיק התפתה מהרשע לחתום על הכרזה שצריכים לציית למלך אף אם יצוה לעבוד ע"ז, ויהוא הי' "צדיק גדול" ואח"כ נעשה עובד ע"ז ע"י שראה גם "חתימת אחיה השילוני רבו של אליהו הנביא" וכ"ז נמצא גם כהיום שהצדיקים מסובכים מרשעים, ועי"ז מצליחים לסמות עיני הציבור בעניני כפירה רח"ל.

פרק ד'

וגם לפי החלטת האסיפה הנ"ל וכן לדעת רבני א"י הקודמים הי' צריכים להתאסף ולדון לפני הבחירות עכ"פ אם יש הכרח לזה או לא וא"א לסמוך בזה על ההיתר הישן כיון שזה רק "הוראת שעה" ולמעשה בזמן האחרון אינם מתאספים כלל לדון בזה, ורק מקבלים חתימות מרבנים כאו"א בפנ"ע ומראים שהשני כבר חתם וזה "הוראת שעה".

וכמה דברים גם נשתנו לגריעותא שמתעמים אלו צריכים לבטל ההיתר (אף לשיטתם) א) כל ההיתר הי' להצלת הדת ממש מגיוס בנות וכדו', ובתקופה האחרונה עיקר הנידון הוא הכסף, ותקציבים כאשר התמרמר בזה הגרמ"ל במכתבו (ובחתימת הגרמ"ק) - גם הגרמ"ש שפירא והגרי"מ פיינשטיין סלקו אחריותם מכל המפלגה כאשר בפרשת הגיוס ראו האיך הנציגים עוד גרמו לגזירות הנוראות של גיוס בחורי ישיבות וכדו'. ב) טענת הראב"ד הגרי"פ שכיום אחר שהחליט הבג"ץ "שבהצהרת אמונים" נכלל להדיא שמכיר בעליונים של חוקי המדינה שהם מעל חוקי התורה הר"ז כפירה נוראה רח"ל (ובוודאי לא היו מתירים בכה"ג). ג) דוחקים א"ע ליכנס במשרד הדתות שצריכים שם בפועל לאשר תקציבי הע"ז ולדאוג על שלמותם שזה כעובד ע"ז ממש ובפרט בא"י. ד) ברוב פעמים יושבים כיום בקאליציע וכמה מהמתירים לא רצו להתיר בכה"ג.

הביד"ץ של העה"ח הוא מדינא הבי"ד של ירושלים וצריכים לקבל פסקם בכל א"י ועכ"פ בירושלים מדין ככל אשר יורוך ובפרט שישבו במושב בי"ד ובררו ביחד ובכובד ראש על כל צדדי האיסור וההיתר עד שהוציאו פס"ד לאיסור, וגם האגודה היו נכפפים תחת העה"ח ואינם יכולים מדינא למרוד במרא דאתרא והביד"ץ וכן הי' רגיל הראב"ד הגרי"פ ז"ל לומר.

עצם הדבר מה שהורו לילך בלי להגיד טעם ובלי להשיב תירוץ על פי התורה על כל טענות הויוא"מ, א"כ לא חשיב זה הוראה, דאף בבי"ד שבלישכת הגזית עם הסכמת הרוב אינם יכולים לפסוק בכה"ג כשאינם משיבים טעם לדבריהם ולא נחשב הוראתם כלל בכה"ג כמבואר בפוסקים.

גם הביד"ץ אסרו כן מכח הפס"ד דקמאי הבי"ד של המהרי"ח זאנענפעלד זיע"א לענין בחירות לאסיפת הנבחרים (וכן אסור בכה"ג לענין קאנגרעס הראפארעם כל גאוני אונגארן וצוק"ל) וא"כ א"א לשום בי"ד לבטל פסקם אף אם הי' מותר מדינא, וכ"ש דבניד"ד גרע טפי.

ומכל אלו הטעמים מובן שפיר דלא שייך כלל להתיר מצד ככל אשר יורוך, "ולא תסור" ואפי' בביד"ץ שבלישכת הגזית לא הי'

צריכים לציית להם בדבר ברור לאיסור וכ"ש בע"ז - וביאור במה שפרש"י אפי' אומר לך על ימין שהוא שמאל בכמה אנפי ועכ"פ בירושלמי וכן מוכח הבבלי ג"כ (כ"כ הבאר שבע) מוכח להיפך וכן הרמב"ם השמיט ד"ז להלכה.

חלק ההשקפה

אמונת חכמים וצדיקים תלוי בדין לא תסור וכיון דלהלכה ליכא לא תסור לא שייך מה"ט חיוב האמונה ובאמת לא שייך כלל בזה דין רבו שיהא עליו חיוב לציית לו (ובמנהיגים שאינם הגונים אי"צ לפרש) אדמורי"ם, ורמי"ם, לא נחשבו להלכה כדין רבו ובכלל לא מצוי בזמנה"ז דין רבו מובהק, ואף גדול מופלא בדורו שנחשב כרבו זה רק אם אינו חולק על גדולים אחרים, וכ"ש נגד מרא דאתרא, ועכ"פ לא חשוב טפי מבי"ד, דבעי התנאים הנ"ל ובניד"ד ליתא כנ"ל.

כו"כ ראיות ממאחז"ל שאין לשמוע באיסור מבורר אף לאלי', ואף לא לבת קול דתורה לא בשמים הוא, ואף שכל הגדולים נגדו וכמו שהי' בימי כת ש"ן.

במקום חילול ה' אין חולקים כבוד לרב - האיסור להרהר אחרי רבו היינו לזלזל בכבודו ולא שיעשה כדבריו בדבר עבירה.

כמה טעמים האיך יטעו (ועוד ראיות שקדושי עליון טעו בעבירות חמורים) - מצינן שהסנהדרין יכלו לטעות בע"ז והם היו חכמים מופלגים קדושי עליון ונבונים בבקיעות וחרירות בתורה, אלא שזה בא ע"י עוון הדור וזה כעונש להדור - גם מצינן שאול המלך בחיר ה' והי' ראוי לנבואה וטעה מכח פחד מהעם ומכח תכונה הרעה שבעם שזה משפיע על המנהיגים - גם המרגלים קדושי עליון טעו מה"ט, ושבנא שהי' גדול בתורה מחזקי' טעה ע"י הרצון בהתחברות לרשעים שזה משפיע, וגם נגיעת העם מבלבלים דעת הצדיקים.

בענין מאחז"ל שאין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים כתב בנזה"ק על המדרש (וכ"מ שם במדרש) דזה נתבטל כבר בימי האמוראים אף במידי דאכילה, ובתוס' בכ"מ כתבו שזה רק במידי דאכילה ולא בדבר אחר, והט"ז כתב דאפילו במידי דאכילה היינו לאכול ממש אבל להורות היתר אף במידי דאכילה הי' שייך.

אבל בכ"ז כבוד הצדיקים לא נגרע כלל ויש להתבטל לגדולתם וקדושתם אע"ג שטעו וכמו שאנו רואים מעשה רב מכוכ"כ צדיקים ות"ח שהתבטלו לרבותיהם הגדולים ואעפ"כ לא שמעו להם בענין הליכה לבחירות.

ואף אלו שסמכו תיקף על רבותיהם הי' זה בשביל שלא חשבו שיש כאן איסור, אבל כשרואים להדיא שיש כאן איסור אין שום היתר לסמוך על רבו לעשות מעשה נגד זה.

ועכ"פ אף אם תסופק בכ"ז יש למנוע מזה (א) דשב ואל תעשה עדיף בכל כה"ג וגם לא נקרא כממרא פי רבו (ב) דספיקא מה"ת לחומרא כ"ש באיסורי יהרג וא"י (ג) ובפרט שע"י שיהי' בשוא"ת לא יעבור על איסור גמור אף לשיטתם שהרי מחשיבים ד"ז כהשתדלות גרידא וכל אלו הסופרים ועובדים אצל מוסדות סאטמאר ועה"ח מקבלים הוראה מרבותיהם שאי"צ לילך, וכן הרה"ק מבעלז ועוד כו"כ גדולים לא הלכו בעצמם.